

434.

III 20. 21

14.993

~~3/20-21~~

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

olvasótára

ABONYI

A

második férj

N. M.

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

III. 20. 21

A

MÁSODIK FÉRJ.

*

— REGÉNY KÉT KÖTETBEN. —

IRTA

ABONYI ÁRPÁD.

ELSŐ KÖTET.

KÖTELES PÉLDANY
A MAGY. NEMZETI MUZEUM RÉSZÉRE



BUDAPEST.

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA.

1895.



(R
2)

14.993/3/20

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
Nyomtatv. Növedéknapló
1895. év. 764. sz.



ELSŐ FEJEZET.

I.

A színházi villamos jelzők a *Sibilla* harmadik felvonásának kezdetét jelentették. Az ajtócsapkodás lassanként megszűnt, a portás beczamogott szük lakásába, s körmeit melengetve telepedett le a kemence mellé. Kellemetlen februári hideg járt; a hó nem akart eltakarodni. A színház udvara üres volt. A kuttól az utczára vezető mellékkapu ajtajáig mindössze egy borostás állu, apró, hunyorgó szemü ur sétálgatott, gondosan kikerülgetve az összelapátolt hóbuczkákat. Pár percz előtt a szinpadra vezető széles ajtóban ácsorgó munkások lármás öröme ezekbe botlott bele az egyik inspekziós, nyalka tüzoltó, s majdnem orrára esett. A sétáló ur egy pillanatra szintén elmosolyodott a boszusan morgó sisakos Flóriánon, — azután ismét behuzta fejét a kabátja gallérjába, s szivarozva méregette a kuttól a kapuig levő tizennégy lépést, maga sem tudta már, hogy

negyvenedszer-e vagy ötvenedszer. Sok nem hiányozhatott az ötvenhez sem.

A dolog végre is unalmassá vált. A szinpadi diszlet-munkások bevonultak melegebb helyre, a butortárba, s a kártyaszobából is kiszállingóztak a kalabriász lovagjai. A sétáló, szürke ur megállt az ablak mellett és benézett. A kerek asztal mellett még ült két tekintélyes mohikán; egyik Mefisztó nagy szerepében kiváló nevezetesség, a másik a leghatalmasabb Tiborc. Mefisztó ezuttal frackban, fehér nyakkendővel ült az asztal mellett; a *Sibilla* harmadik felvonásában még dolga van; ki kell jelentenie egy izgalmas jelenetben rajongó fiának Gusztávnak, hogy bolond, ha immorálisnak tart egy szép fiatal özvegyet, csak azért, mert ez az asszony másodszor is férjhez szeretne menni. A sétáló ur az ablakon keresztül kényelmesen belelátott Mefisztó kártyájába, s nyelvével önkénytelen csettintve mormogta: »jól van, még egy hívás«... Ebben az új hívásban azonban nem gyönyörködhetett. A villamos jelző hevesen csilingelt, Mefisztó lecsapta a kártyákat. »Disznóság!« kiáltotta harsányan, s kirohant az ajtón a szinpad felé. A magára hagyott Tiborc dörmögve szivarra gyujtott, kilépett fülig begombolkozva az udvarra, s az utczára vezető kapun keresztül elhagyta a színház épületét.

A sétáló ur felkerült megint a kuthoz, s ott megállt. Fél tíz. Még egy negyed óra. Addig hallgathatja a telefon drótok között sivitó szél muzsi-

káját, s végig lépheti egy párszor a kuttól a kapuig terjedő szük udvarrészt. Boronkai Imre ur, így hívták a sétáló, szürke férfiut, nem tartozott a türelmetlen emberek közé, ez a ma esti leskelődés fiatal rokona, Fülöp után azonban nagy próbára tette alapjában véve lomha, békés természetét, mely ritkán szokott egyforma kesernyés hangulatából kizökkenni. A derék ember fázott és ez boszantotta. Gondolatai otthon kalandoztak Viola-utca 23. sz. lakásában, a hol nejevel és leányával lakott, kik eddig már bizonyára nyugtalanul várják. El fog romlani a theája is. Boronkainé asszony a zajos jeleneteket nem szívesen engedi el, kivált olyankor, ha elmaradásának pontos magyarázatával nem szolgálhat. Ma például így áll a dolog, s ez nem kis mértékben aggasztotta. Persze, ha nem jelent volna meg a plébánia-utczai Münszter-házban, hogy »szorongatott helyzetében« egy kis segílyt kérjen Feliczia tantikától, a család szigorú fejétől, — akkor nem találkozott volna Clermontnéval sem, s a fiatal hölgy nem lett volna abban a helyzetben, hogy levelét, melyet Fülöpnek, a mai *Sibilla* szerzőjének, s a Münszter-család büszkeségének irt, éppen az ő rokon közvetítésére bizza. Igaz, hogy Fülöp is rokon, Clermontné is Münszter leány, s így rokona Fülöpnek is, neki is, de mégis csak meggondolhatnák, hogy egy Boronkai végre is Boronkai; nem alkalmas arra, hogy levélhordó szerepekre használják.

S a jó ur duzzogva tapogatta meg zsebében a levelet. Mig a plébánia utczából a színházig jött, nehányszor megerőltette fantáziáját, hogy tartalmából megsejtsen egyetmást, hátha alkalmilag hasznát lehetne venni, — kísérletezése azonban kudarcot vallott. Clermontné, a szőke fiatal asszony, — kit ugyancsak nehezen hagyhatott itt férje, a boldogult őrnagy, — mosolyogva, elegans könnyedséggel, finom arczának majdnem gyermekes nyiltságával bizta reá fél nyolczkor a levelet, azzal a meghagyással, hogy okvetlen keresse föl vele Fülöpöt és juttassa kezébe még ma. »Hallgatás kedves Boronkai, hallgatás . . . és most siessen, siessen.« — A hallgatásra való figyelmeztetés bizonyára megbántás számba is mehetne, ha nem rokoni ajakról jön. Erre a szeretetreméltó, fiatal özvegyre azonban egy pillanatig sem képes neheztelni. Szép asszony, s határozottan jó szive van. — »Határozottan jó szive van« — dörmögte fejével biccentve, miközben a színházi portás kakukkos órájára nézett. Még pár percz; Fülöpnek azonnal jönnie kell. Sibilla személyesítőjének, ennek a kedves, nagy tehetségű művésznőnek soha sem mulasztja el elhozni előadás után kedvencz virágját, a fehérszegfüt. Itt lesz tehát okvetlen ma is. — Clermontné már csak jó sziveért is méltó reá, hogy egy gentleman érte a legnagyobb önfeláldozásra is rászánja magát. Deczember tizedikén ki mentette meg a legkínosabb zavarból az egész Boronkai családot? Feliczia

tante nem tehette, mert nem volt otthon, különben talán ő is megtette volna; Münszter Vilmos tanácsos ur, Fülöp atyja, ritkán jut pénzhez úgy, hogy azonnal le ne foglalják a hitelezők, — nem is szólván a folytonosan kártyázó Szeniczeiről, a kinek felesége, a szép Katalin ugyan kiránthatta volna a bajból, ha akarta volna, ez a kerek vállu, ragyogó szemü veszélyes asszony azonban egy idő óta úgy látszik kevesebb pénzt tud kicsalni az öreg Braniczki gróftól; megtörténik, hogy néha maga is megszorul, s ilyenkor olyan dühös mint egy fölingerelt gyönyörű párducz. Clermontné segélyét kellett tehát kikérnie és meg is nyerte azonnal, — még szokásos hazugságait sem volt alkalma meghatottságot affektáló arczczal elnyögnie. Ah, valóban jószívü teremtés! Okvetlen be fogja neki bizonyítani, hogy méltó arra a bizalomra, a melylyel megajándékozottnak érzi magát.

Igaz ugyan az is, hogy ha jobban szétolvasztja agyának nehézkes kohójában a dolgot, akkor be kell vallania, hogy bizalmaskodásról közte és Clermontné között tulajdonképpen sohasem volt szó s ez lényegesen változtat a helyzeten, — bizonyosnak látszik azonban az is, hogy a hölgy bizalmat érez iránta, különben nem szólította volna föl reá, hogy Fülöphöz intézett levelét a legnagyobb titokban juttassa kézhez. Ez az egy nyomcska tökéletesen elég, hogy a következtetések egész komplikált lánczolatát igyekezzék belőle össze

füzni az, a kinek efféle izgató szellemi játékban kedve telik. Boronkainé asszony például, az ő ki-tünő tehetségekkel megáldott hitvese, bizonyára nem szalasztaná el az alkalmat, hogy a levélben lappangó titok birtokába jusson, ha másképp nem lehet, bármily áron. S a jó ur némi örömmel gondolt reá, hogy mily gyötrő nyugtalanságot okozhatna hitvesének, ha tudtára adná, hogy levelet vitt és azt, mint egy igazi férfi, érintetlenül kézbe is adta. Mi volt a levélben, ember? Kinek vitted? Ah, tőle — neki! Milyen szerencse; megtudtunk volna mindent, s megfizettethettük volna hallgatásunkat úgy, a hogy nekünk tetszik. Élhetetlen ember, — miért nem törted fel azt a levelet . . .

Soha asszonyom, soha! — felelte magának büszkén a derék férfi, s képzeletben a legerélyesebben utasította vissza nejét. Egy Boronkai végre is Boronkai, — szegény ördög, az igaz, — egyszerű irodatiszt a közlekedésügyek miniszteriumában, de a Boronkaiak nemes vére foly ereiben és ez elég.

Sokszor tévedett, a viszonyok súlyos csapásokat mértek reá, sokszor megalázták, s nem egyszer csábították kényes dolgokra is, de a vér, a születés, a családi név . . . Hohó! bocsánat asszonyom, ön, a ki Münszteréket számítja rokonai közé, már megtanulhatta volna, hogy a családi név becsülete szentség. Engedje meg tehát, hogy illetlen kíváncsisága fölött megütközésemet fejezzem ki.

A hatás bizonyára nem maradna el, ha Boronkainé asszonyság előkelő nő volna, s a férfiúi önérzet megnyilatkozása iránt érzékkel viseltetnék. Sajnos azonban, hogy ennek éppen ellenkezője áll, s az asszonyság gyakorta a legbotrányosabb magaviselettől se retten vissza, ha szenvedélyes természete erőt vesz lényén, a mi elég gyakori és elég szomorú eset. Csoda-e aztán, ha ily anyai példa élénk befolyást gyakorolt Szerafinra, a gyermeke is? Éppen nem; sőt számitani lehetett reá. Viola-utcza lakásuk mindössze két kis szobából áll. Mit lehet efféle szűk helyen eltitkolni? A kedves gyermek akaratlanul is tanuja volt elkeseredett hitvesi harcaiknak. Hallotta az ő megjegyzéseit és hallotta anyjának rikácsoló szenvedélyességét is, a mely nem ismert határt. Az asszonyság egész csomó aljasságot szórt reá, s milyen hangon, milyen kifejezésekkel! Ilyesmit hallani kell. Egyáltalában nem találta tehát csodálatosnak, midőn Szerafint az intézetből, a hová két évig járt, egy szép napon kiutasították. A kedves kicsike úgy kaczagott a dolgon, mint egy kamasz. »Az igazgatónő dühös volt reám, mert fittyet hánytam neki.« Ezzel védte magát otthon, s Boronkainé asszony hitelt adott neki. Ő persze nem; titokban szemtelen gyermeknek nevezte leányát, a ki még sok keserűséget fog okozni szívének, — nyíltan azonban helyeselnie kellett a magyarázatot, különben ismét kitört volna a családi vihar.

II.

Boronkai figyelme most a szinpadhoz vezető ajtó felé fordult, melyet e pillanattól kezdve sűrűn nyitogattak. A kapus kirohant lakásából az utczára nyiló ajtó felé, s majdnem összeütközött a *Sibilla* szerzőjével, a ki viszont befelé igyekezett.

Boronkai elébe sietett, s kezét nyujtotta.

— Rád várok, Fülöp.

— Azonnal, Imre bácsi azonnal, felelte az ifju, s tovább sietett. Várjon kérem egy pillanatig, mindjárt jövök. — Azzal benyitotta a szinpadra vivő ajtót és eltűnt szem elől.

Boronkai türelmesen várt. Fölsétált megint a kutig, s ott uj szivarra gyujtott. Megteheti. Fülöp kissé izgatottnak látszik, de jó kedvűnek is, — s ez biztató jel. A *Sibilla* határozottan nagy vonzerőt gyakorol a közönségre, ma este tizennyolczadszor került előadásra, s az egész fényes nézőtér valósággal tömve van ma is. Fülöp egyszerre meghódította nagy szellemi tehetségével a közönséget; mások évekig kapaszkodnak, évekig kísérleteznek, míg némi hirnévre tehetnek szert. Fülöp nevét játszva kapta szárnyára a hir, s hizelegve simult hozzá a szerencse, — kár, hogy nem tudja eléggé megbecsülni. Lehet egyébiránt, hogy jól teszi. Igy

talán még állandóbb hive marad a szeszélyes isten-asszony, mintha udvarolna neki. Ő megtette egykor; ugyan mit ért? Lenn maradt a homályban és a szegénységben. — »Homályban és szegénységben« . . . dunyogta epésen a jó ur s hirtelen kiszámította, hogy ha a mellényzsebében levő ötvenkét fillért is hozzá veszi, egész pénzkészlete nem több e perczen két forint husz krajczárnál. Ime, az eredmény, — élet ez? Egy Boronkai végre is Boronkai, de ha mélyebben belemerül ebbe a nyomatékos kérdésbe, őszintén be kell vallania, hogy a viola-utcza »Fehér elefánt« szatócsnak hasonlíthatatlanul jobban kedvez az élet, pedig az csak egy J. B. Klein, a kinek magasabb eszményekről bizonyára fogalma sincs.

Komoly okok kényszerítik tehát reá, hogy Fülöptől egy kis rokoni kölcsönt kérjen. Feliczia tante száz koronáját házbérbe kell adnia, — az holt pénz, s ma még csak tizedike van. Mit csináljon két forint néhány krajczárral a hónap végéig. Miből vegyen szivart, — s hát Szerafinnek egy pár uj czipőt? Erre pedig okvetlenül szükség van, mert a miben jár, annak félre van nyomva a sarka. Nagyszerű, mennyi czipőt ront! Kerek vállu, egészséges nagy leány, az igaz, szinte kicsattan arczán és kissé duzzadt, asszonyos ajkán a vér, — de annyi czipőt! És valamennyinek a sarkát! Nem vigyáz, semmit sem vigyáz, — pedig tán még sem oly nehéz, hogy alig két hét alatt tönkretegyén

egy pár erős, zergebőr czipőt. — Boronkainé asszony-
nyal nem lehet erről beszélni. Azt feleli reá kihivó
gunnyal, hogy Szerafin az ő vére, punktum.
Az ő vére pedig tiszta arany. Örülj ember, hogy ily
viruló, kerek tagjai vannak a leányodnak, ez
az egészség, ez a szerencse, ezt imádják a férfiak,
s te egyéb hozományt úgy sem vagy képes adni a
szegény gyermeknek, — megjárna, ha olyan filig-
rán volna, mint a ti híres Petrovics Ilkátok, a
gazdag Petrovics Ferencz »finom« virágja, a kivel
oly nagyra vagytok, hogy majdnem belerekedtek a
folytonos dicséretbe. Ugyan kellene valakinek? Az
emberek bolondok; föl kell tehát használni ezt a
végzetes gyöngéséget, s örülni kell, ha erre alkal-
mas módok vannak. Petrovics Ilka se bilincselné
le annyira környezetét, ha nem volna arany pa-
raszt az apja. Járhatott volna száz esztendeig az
angol kisasszonyokhoz, — mit ér az? A fiatalság
vagy hozományt keres vagy — gyöngyöt. Az ő
gyermekének bájai gyöngyök. Meg kell azokat be-
csülni nagyon. Ha tehát új czipő kell, venni kell;
a félre nyomott sarkak nyomában fakad a szerencse,
csak meg kell várni. Boronkainé asszony — dör-
mögte magában a jó ur, — közönséges személy, a
kivel eszményekről nem lehet beszélni. Jobb, ha
hallgat az ember.

A közönség ezalatt kifelé tódult a színház-
ból, — megtelt a szük udvar is. Czilinderes, pré-
mes köpenyegekbe bujt urak foglaltak állást a

kijáróknál, — akadt köztük egypár éretlen tacszó is, kik bizonyára a szinpadi csillagokat akarták még egyszer látni. Kedves gyermekeim — intett mélázva a jó ur, — mennyi szeretetre méltó rajongás, mily gyönyörű bősége a haszontalanul szét szórt ifjui lángnak, — ki pótolja majd vissza, ha egyszer elfogy?

Fülöp izmos, nyulánk alakja alig tudott a tömegben átvergődni. Boronkai fanyar mosolylyal várta. Boldog lehet; fiatal, huszonnyolcz éves, félig zöld, hajlékony ág, a kire még nagy jövő vár. *Sibillá*-jának jelentékeny sikere a legszebb kilátásokkal biztat. Itt-ott suttogva mutatnak rá: ez az, a költő. Egy éltesebb hölgy, mielőtt férje karjába fűzné satin-duchesse felhőbe burkolt rizs poros karját, aggodalmas arczczal nógatja előre leánykáit: mit néztek Florin, Augusztá.. siesünk... A fehér arczu, fiatal leányok duzzogva engedelmeskednek; a mama zsarnoksága kiállhatatlan. Mi rossz van abban, ha látni akarják a szerzőt. Nem Münszter Fülöp urat, hanem »a szerzőt«, — s ez lényeges különbség. A tapasztalt mama azonban tudja, hogy kedves leánykáinak ezt a ravaszkodó okoskodását husz esztendővel ezelőtt ő is igénybe szerette volna venni, csakhogy fájdalom, neki is tapasztalt mamája volt.

Fülöp intett Boronkainak. »Mehetünk, Imre bácsi.«

Együtt hagyták el a színház udvarát, s lép-

tek az utczára, mely lassanként ürült. A közönség sietett haza; a kocsik egymásután robogtak el. A színház mellett levő kávéház fényes csillárai alá betelepédtek a kávé-patkányok, s nevetve, beszélgetve igyekeztek minél kellemesebben kihuzni éjfélig az időt.

— Nos, Imre bácsi? kérdezte Fülöp a jó urat. Nem jön velem egy theára?

— Köszönöm, haza kell mennem.

— Ilyen korán?

— Egy órája várlak. Hanem ha egy kis sziveséget akarsz velem tenni, elkísérhetnél hazáig...

— Szivesen; menjünk.

Boronkai megkönnyebbülten lépkedett az ifju oldala mellett. Sikerült elhárítania egy kinos jelenetet. Boronkainé acszonyság annyira meg fog örülni a ritka vendégnek, hogy ennek fejében elengedi neki a szokásos hitvesi sczénát.

— Levelet hoztam a számodra, Fülöp, — dunyogta. Itt van a zsebemben. Clermontné küldi.

— Ah! ugy...

— Meghagyta, hogy okvetlen adjam át még ma, — én tehát megvártalak a színház udvarán. Mondhatom, elég hideg poszt, egészen keresztül fáztam.

— Mennyire sajnálom, bácsi.

— Itt van; vedd át.

S átnyujtotta az ifjunak a levelet. Szemeiben, ezekben az apró, lomha, nedves szemekben megvilant egy szikrája a büszkeségnek. Nézd, itt van,

vedd át, — nem törtem fel, *ezt* nem. Rágalom tehát, hogy egy Boronkai a becsület iránt való fogékonyságát valaha tökéletesen elveszthesse. Sok kényes esetem volt, — vannak, kik ingyenélő, poltron embernek tartanak... a gonoszság körmei hosszuk... de azért nincs veszve semmi. A lélek ép, a lélek enyém, ah! a lélek... Ki fog derülni egyszer az is, hogy ki becsületes, ki nem, — s akkor reszkessenek a rágalmazók.

Fülöp átvette a levelet, egy pillanatra elkomolyodott, azután becsusztatta a zsebébe és nem beszélt róla többet.

— El sem olvasod? kérdezte gyanakodva a derék férfit.

— Most nem.

— Pedig érdekes... hiszem —

— Meglehet. Kérem, ne legyen kíváncsi.

A jó ur behuzta fejét a kabátja gallérjába. Tessék, így bánnak az emberrel ezek a híres rokonok. Érdemes élni? Szegényen, így, — mint ő? Tekintély nélkül. A tulságosan civilizált fiatalság már a kor jogait sem becsüli többé. A régi bálványokat ledöntötték. Patriarchák nem léteznek, a fehér haj tisztelete kiveszett nyilván mindenütt az utódokból, különben nem utasítanák vissza ily bozszantó nyíltsággal a tisztességes korok rokonságát. »Kérem, ne legyen kíváncsi«. Gyönyörű! Ezt kellett megélnie.

A nagy köruton Fülöp szivarra gyújtott és megkínálta Boronkait is. A jeles férfit elvette a

szivart és ezt gondolta magában: a mai erkölcstelen ifjuság azt hiszi, hogy elég, ha a szegény, sors üldözött rokon szemét egy rongyos szivarral igyekszik kiütni. Milyen erkölcsi bukás! S főleg a Fülöp helyzetében, a kinek van pénze. Teringettét, de hát végre is nem igazságos-e, ha az, a kinek van, segélyére siet annak, a kinek nincs? Most már csak azért is kérni fog tőle vagy ötven forintot, — szenvedjen ő is. Szervedjen mindenki, — a kinek van. Ez okvetlenül jól esik azoknak, a kiknek semmijök sincs.

A nagy, kétemeletes bérház kapuja még nyitva volt. Annál jobb; megtakaríthatja a kapupénzt.

— Feljössz hozzánk, Fülöp?

— Magam sem tudom... talán már lefeküdtek? Szirén korán le szokott feküdni.

— Hát aztán! Majd fölkel, ha megtudja, hogy te vagy itt. Szegény, nyomorult családom az ily ritka, kedves vendéget nagyon meg szokta becsülni. Föltéve azonban, ha szégyelled a rokonságot...

— Ugyan, kérem —

— Boldog isten, mai nap mindenre gondolni kell, — dörmögte Boronkai, s előre bocsátotta vendégét a lépcsőn. Az idő Fülöp, az idő... Minden megváltozott. Persze, ha megtarthattam volna »mária-család«-i birtokocskámat, s ott fogadhatnálak a verandán, pipázva, elégedetten, mint ré-

gen, tudod te... eleget szaladgáltatok szerencsétlen leánykámmal abban a gyönyörűséges kertben, melynek minden fáját, minden bokrát, minden egyes virágocskáját külön is megsirattam... Milyen idők voltak azok, milyen idők! Mi maradt belőlük? A bánat, öcsém, semmi más... Rongyos hivatalom és a bánat... Nyomorult családom és a bánat.

— Jól van Imre bácsi, — beszéljen másról.

— Könnyü neked. Kapsz egy csésze theát, a rumot magam vásároltam; erre kényes vagyok, tudod, a vér nem válik vízzé. Nagyon hiszem, hogy untatlak, de hát mit csináljak? Az ilyen sorsüldözött, szegény családapa, mint én, örül, ha lamentálhat. Egyéb vigasztalásom úgy sincs.

— A munka.

— Oh, tudom, a munka! Apád is ezzel keserit, a tante is, feleségem is, mindenki. De hát tudod-e, hogy mi az én munkám? Valóságos gyalázat, a mit azok az emberek velem végeztetnek, pedig tudják, hogy egy Boronkai végre is Boronkai. Elém raknak kérlek egy csomó megléniázott papiroost, s annak a rubrikaiba nekem kell bevezetnem a petroléumot, gépolajat, tengelykenőcsöt, kőszentet, — nekem, Boronkai Imrének, a *ti* rokonoknak. Minap nyolcz kiló husz deka tengelykenőcs helyett kilencz kiló husz dekát irtam be tévedésből... orrot kaptam... Le akarták vonni a fizetésemből. Abból az én silány fizetésemből, hiszen tudjátok... hetvenöt forintot dobnak nekem

havonként, kegyelemből, mint egy semmiházinak... Oh, be keményen is suhog fölöttem a büntető sors ostora; nem lenne csoda. ha egy szép napon karomba venném szegény gyermekemet, s beugranék vele a Duna hullámai közé...

Fülöp elnevette magát.

— Nem hiszem, Imre bácsi, hogy elbirná Szerát a Dunáig.

— Lehet, lehet... dörmögte a jó ur, — inkább csak izé ez, olyan költői kép... Az ördögbe, te értesz engem, s ez nekem elég. Várj kérlek, cseppetek.

Boronkai megnyomta a csengetyügombot, s szomoruan integetett. »Ugy-e, nehéz munka ez a harmadik emelet? Hatvankét lépcső... hja, a szegénység, a szegénység«...

Belülről kiszólt egy éles női hang.

— Megjöttünk, mákvirág?

— Csak semmi bizalmaskodás, — felelte a derék férfit, — vendéget hoztam édesem, Fülöp van itt. Engedett meghívásomnak és feljött egy csésze theára.

III.

Az ajtó gyorsan megnyilt, s Boronkainé nyájasan, viruló arccal vezette be az ifjút a belső szobába, hol még égett a lámpa. A zöld ripsz burzat dohány barna színre sáppadt a lámpa fény-

ben, s a kopottas szőnyegek valamikor aránsárga virágai czinóber színekben pompáztak. Fülöp levette felöltőjét, letette kalapját, s mosolyogva türte Boronkainé örömének tüntető kitöréseit. A kissé illetlenül kövér, fekete szemü, gondosan rizsporozott asszonyság nagy zajjal vezette az ifjut a kerevethhez.

— Foglalj helyet szivecském, valóban nagyon szép, hogy végre hozzánk is eljöttél. Tessék ide, — így ni! Dobd félre azt a kötést, még megszur a tű. Mindjárt hozom a theát. Én magam fogom megfőzni. Hogyan is szereted csak, — igaz, sötét sárgán, — szinte elfelejtettem! Látod, látod, így jár az ember, ha oly ritkán látogatja meg szegény rokonait.

— Édes néni. . .

— Bezzeg, a mig egykori falusi birtokunkban laktunk, másképp voltunk. Ott volt bőven minden, — s ha ez a boldogtalan ember el nem kártyázta volna...

— Rozál, kérlek... dunyogta a jó ur.

— Csitt! riasztott rá nyersen a hölgy, — a te büneid rémitőek, — biztosan a pokolba jutsz, s nem is volna igazság a másvilágon, ha nem oda jutnál. Jobb, ha hallgatsz és megkeresed a rumot. Várj lelkem, kimegyek, megfőzöm a theát és beküldöm Szerát.

— Ne bántsuk, néni, ha alszik.

— Nem alszom Fülöp! kiáltotta a szom-

széd szobából egy élénk hang, — rögtön jövök, csak felöltözöm.

— Jó estét Szirén!

— Jövök, — jó estét! Mama édes, hová tetted a harisnyámat?

Boronkainé mentegetőzve fordult az ifjuhoz.

— Nem tudom leszoktatni a szeleburdiságról, — sohasem tudja, hogy hová szórja a holmiját, pedig rendben tarthatná; mert ugyancsak kevés van. Volt falun elég, míg ez a boldogtalan el nem kártyázott mindent . . . S a hölgy lesujtotta tekintetével az alázatosan hunyorgató családapát, miközben besietett a másik szobába a leányához. Borokai hümmögve gyujtotta meg kialudt szivarját s a szék karján dobolt.

— Mindent reám szeretne kenni, — morfondirozott Fülöphöz hajolva, — pedig ő is hibás... Micsoda prédaságot csinált ruhákkal, butorokkal, szőnyegekkel! Volt olyan hónap — becsületesemre — hogy csak szövetekért ötszáz forintot raboltak ki a tárczámból... betyárok... igazi lopás... S ennek ő az oka. Néhai falusi házunk négy szobáját két év alatt háromszor rendezte be újra, — nagyon szépen, nem mondom, felséges izlése van, — de hát a költség, a töméntelen költség! Ki győzi azt? Verejtékes munkám gyümölcse...

Fülöp megszakitotta a kitünő férfiu panaszait.

— Sohasem dolgozott maga kedves Imre bácsi.

— Azt hiszed?

— Nekem mondja?

— Hát hiszèn lehet, lehet... végre is inkább csak izé ez, olyan költői kép... De azért becsüiletemre mondom, hogy nincs az a primadonna, a kinek több fölösleges drága ringy-rongy lett volna a ruhatárában, mint neki, — s még ő panaszkozik! Én nem szólhatok, engem azonnal lehurrogatnak; pedig mindig úgy viseltem magam, mint egy igazi férfi. Igaz, — folytatta reszketeg hangon a jó ur, s mély bánatot erőszakolt arczára, most oly nyomorult vagyok, hogy még egy pár uj czipót sem vehetek szegény, szerencsétlen gyermeknek... de hát a sorscsapások üldözése... gonosz végzetem, édes Fülöp, mely életem törékeny sajkáját szilaj haraggal veti-hányja a lét hullámain...

— Mennyi kell, Imre bácsi?

S az ifju zsebébe nyult. Elunta ezt a banális, jól ismert színjátékot, mely semmiféle uj fordulattal nem kecsgettette.

— Nekem? Nekem semmi. Szegény gyermekemről van szó...

A »szegény gyermekem« ebben a pillanatban csapta be maga után az ajtót, s a szobába ugrott. Szép, nagy, erős leány volt, gömbölyű, meleg vállain ugyancsak megfeszült a szövet. Mosolygó, fényes fekete szemei őszinte örömmel üdvözölték az ifjut.

— Szeryusz, Fülöp! kiáltotta hozzá szaladva,

s megrázta az ifju kezét. Be rég voltál itt! Hogy vagy? Jól persze, te mindig jól vagy.

— Ugy a hogy, édes Szirén, — aludtál?

— Bizony már félig aludtam is. Apával jöttél? Magadtól ugy sem jöttél volna. Hagyd el kérlek, — megszoktuk. Mióta híres ember lettél, a *Sibilla* ugyancsak gögössé tett.

— Dehogy tett.

— Tapasztalásból beszélek. Mikor voltál utoljára nálunk? Szeptemberben, drága uracskám, majdnem félév előtt.

— Sok dolgom volt.

— Tudom, — intett finom mosolylyal a leány, s ledobta magát Fülöp mellé egy karosszékre, — észreveszek én mindent, sokkal többet, mint a mennyit te gondolsz.

— Szegény gyermekemnek igen éles szemei vannak, — mondotta a jó ur, — kár, hogy kitűnő tehetsége örökös tétlenségre van kárhozthatva. Ki törődik velünk? Lenéznek a rokonok...

— Papa mit beszél megint?

S a leány boszankodva sugta Fülöpnek: »Mindig ilyen képtelenségeken jár az esze«...

— Látom én, a mit látok, — makacskodott Boronkai, — kivesznek a nemes vér hagyományai, — idegenek leszünk egymáshoz. Azaz, hogy csak a hirneves rokon lesz idegen a szegény nyomorult rokonhoz... Jó, jó... Nekem soha sincs igazam. Higyjétek el azonban, hogy ez a szomoru

baj tört dőf a szivembe, — sirhatnám, bizony sirhatnám... Azt hiszitek, nem vettem észre, hogy még csak meg se csókoltátok egymást? Gyermek, ez fáj...

— De papa!

— Ezért akar sirni, Imre bácsi?

A jó ur bánatosan utasította vissza a magyarázatot.

— Semmi kifogás! Apró jelekből is lehet következtetni, nem kell több, csak egy nyom, s logikám megtalálja a helyes utat. Méltányolom én, öcsém, hogy híres ember vagy, de hát egy Boronkai végre is Boronkai... azt hiszem... Leányom Boronkai leány, rokonod, s te mégis lenézed őt...

— Papa, elég! kiáltotta türelmetlenül a leány.

Az ifju mosolyogva csitította.

— Ugyan hagyd el, — sugta halkán, s Boronkaihoz fordult: mi jut eszébe, Imre bácsi? Honnan szedi ezeket a furcsa vádakát? Hajolj hát közelebb Szirén, különben abba a gyanuba keveredünk, hogy mi törjük össze a rokoni sziveket. Nyugtassuk meg az érzékeny kedélyeket. Gyere!

A leány futólag elpirult, egy pillanatig zavartan nézett Fülöp szeme közé, azután gyorsan áthajolt hozzá és megcsókolta. Boronkai elégedetten, kiderült arczczal ingatta fejét. Hála a mindenhatónak, vannak még nemes szivek...

— Nemes sziv vagy, édes Fülöp... mondotta emelt hangon, s megsimogatta az ifju vállát, — te nem nézel le minket. Fenkölt szellemed magasan száll a földi lét felett, nem úgy, mint a többieké, a kalmár lelkeké... Aljas tömeg... Soha sem fogom megbocsátani nekik, hogy gunyt üznek sorsom gyötrelmeiből.

— Nem értem, miről van szó.

— Papa sem érti, — mondta a leány, s bosszankodva nézett atyjára. Mennyi haszontalan frázis.

— Azt mondjátok, hogy nem értitek? kérdezte keserü hangon a szomorú férfiú, s közelebb huzta székét az asztalhoz, — bezzeg megértenéd öcsém, ha családod volna és oly nyomorult lennél, mint én. Mutasd csak a lábadat, szegény gyermekem.

— Tessék, papa?

— Mutasd a lábadat.

— Itt van.

— Ne nekem; Fülöpnek.

— No, persze! S a leány visszakapta lábát. Néha oly különös ötleteid vannak, atyám, hogy zavarba is hoznád az embert, ha

— Csak folytasd! Anyád találta ki ezt is. Oh, engem már nem lep meg az sem, ha még a józan ész, logikus elmémet és férfias szívemet is elperlitek tőlem, — egyebet úgy sem vehettek el, mert nincsen semmim. Pusztai tölgy vagyok...

koronátlan... azt lesujtották az élet villámai. Csodálom azonban, hogy ifju szivedet ily hamis fogalmak tévésztik meg, mint a milyenek az ál-szemérem és a szegénység rejtegetése. Fülöpnek bizvást megmutathatod, hogy czipődnek félre van nyomva a sarka. Ily nemes rokon, mint ő, méltó arra a bizalomra, melylyel megajándékozod. Csak semmi álszégyen, — nyiltság, szegény gyermekem, nyiltság! Fülöp ugy is tudja, hogy szép lábad van... gyermekkorotokban elégszer látta a patak vizében, a hol délutánonként együtt fürödtünk, — efféle apró tartózkodásokon felül kell emelkedni.

Fülöp a leányhoz hajolt, s megsimogatta kezét.

— Nincs czipőd?

— Ugyan... felelte halkán, elpirulva a leány.

Nem erről van szó. Papa sem ugy érti...

— De én ugy értem. Mutasd a lábadat.

— Papa! Ez sok...

— Kedves Imre bácsi, csak nem akarja, hogy Szera az asztalra tegye a lábát?

— Azt nem, de ha mondom, hát ugy van!

— Kétkedik valaki?

— Szera tagadja.

— Eszében sincs!

— Mintha szégyen volna, — folytatta panaszkodó hangon Boronkai, — hogy nyomorult sorsban vagyunk. Ez csak szerencsétlenség, de nem szégyen. Gyönyörű volna, — ha másképp lenne. Nézd meg, kedves Fülöp, a leányomat. Nem

kár, hogy egy ily szép, nagy leány, ily finom neveléssel, mint az övé... két évig járt az intézetbe...

Szera felugrott a székről, s ingerülten vonta magával Fülöpöt az ablak mellé. »Jöjj, — mondok valamit.« — »Ugyan ne légy ennyire ideges«... csitította az ifju. »Nem tudom tovább hallgatni«...

Boronkai szintén felállt.

— Hazudok én? kérdezte bánatosan, emelt fővel.

— Nem, nem papa, csak hallgass!

— Két évig fizettem érted a drága tandíjat... Csak én tudom, hogy miképpen; én és az isten!

— Jó, jó, — csak hallgass az égre, hallgass!

— S vajjon tehet-e róla a nyomorult, szegény édes apa, a lenézett, kigunyolt családfő, ha leányát kizárják az intézetből? Nem intettelek elégszer, hogy viseld tisztességesen magadat, különben...

A leány remegő hangon, reszketve vágta oda:

— Atyám, ez gyalázat...

— Szégyelheted; rád fér. Miattatok ölöm magamat a hivatalban...

— Azt is a tantenak köszönheted.

— Tán nem?

— S ha nem hallgatsz mindjárt, behivom a mamát.

A jó ur megszeppenve huzódott össze.

— Szerénka édesem, — mormogta lehorasztott fővel, — egy Boronkai meg szokta tartani a szavát: hallgatni fogok, ha megígéred, hogy te sem szólsz anyádnak.

— Jól van.

— Fülöp hallottad! Látod, így bánnak velem ...

A leány bocsánatot kért Fülöptől, hogy ilyen borzasztó dolgokat kell hallania, de ez még semmi. Máskor még furcsább jelenetek vannak itt; igazi drámák, a mama rendezi őket. Bizony jól teszi, hogy ily ritkán látogatja meg őket, — nem sok öröme telnék abban, a mit itt lát.

— Azon gondolkozom, hogy menjek, vagy ne menjek. Lehetetlenség itthon kiállani.

— Hová mennél?

— Gyerekek mellé, vagy ilyen helyre. Tudok zongorázni, kézi-munkát, — azt hiszem, kapnék valahol egy helyet.

Fülöp titokban, hogy a kitünő családfő ne vegye észre, egy száz forintos bankjegyet csuszta-tott a leány kezébe. »Vigyázz, hogy atyád ne tudjon róla, különben kicsalja ezt is. Végy magadnak cipőt és ruhát.« — S az ifju megsimogatta gyöngéden a leány kipirult arcját. »Tervedről egyelőre mondj le; nem hiszem, hogy jó vége volna ...

— Miért? kérdezte halkán a leány, s Fülöpre emelte hálás bizalommal a szemét.

Ugy állt mellette ez a telt, puha idomokkal nőtt nagy leány, mint egy engedelmes gyermek. »Majd megmagyarázom egyszer« — felelte az ifju, s kezébe vette a leány kezét. Forró, kövér kis keze volt a Szirénnek, — jól esett játszani vele. Fülöp azonban egyébire gondolt. Egy pillanatig mosolyogva nézte a leány gömbölyü, fehér nyakát, szép, piros, kissé véres, nyílt ajkát, s mellének asszonyos vonalait, melyek nagyon is élénken meghazudtolták korát, azután közelebb hajolt és halkán kérdezte: »Tudsz titkot tartani, Szirén?«

— A tiedet megőrzöm, felelte suttogva, s előre hajolt kíváncsian. Van valami?

— Van.

— Clermontné...

— Honnan sejtet?

— Csak úgy...

— Tehát ő, — intett Fülöp, s elkomolyodva tette hozzá: ezután nincs reá több ok, hogy gunyoljatok.

— Téged nem mer gunyolni senki, felelte fejét rázva, gyöngéd bizalommal a leány. Te mindnyájunk felett állsz...

— Kérlek, ne bókoljunk egymásnak, édesem. Arra akarlak kérni, hogy látogasd meg holnap Feliczia tanteot és szódd be valahogy a társalgásba az én nevemet is. A tante bizonyosan nyilatkozni fog... rendes aggodalmairól, mint máskor, ha rólam és Clermontnéről van szó. Erre te ejtsd el ugy vé-

letlenül, hogy a helyzet lényegesen megváltozott, — nem tudod bizonyosan, de sejtöd, hogy feltűnő változáson mentem át.

— Ah! igaz ez?

— Igaz, — felelte nyugodtan Fülöp, — nem fogsz hazudni, s a tante lassanként maga is meg fog győződni róla, hogy félelme alaptalan volt. Valamennyien tudjátok, hogy a gyakorta tulságosan szigoru tante kegyének megnyerése egyáltalában nem állhat érdekemben, sajnálnám azonban, ha hálátlannak tartana, a ki jóságát nem tudtam sem viszonzni, sem megérdemelni. Megteszed, Szirén?

— Neked mindig, mindent.

— Köszönöm, felelte az ifju és megszorította a leány kezét. Biztosan számítok reá.

— Én is köszönöm, Fülöp, a pénzt, suttogta halkán Szera. Nem is képezed, mennyire boldoggá tettél vele. Istenem, hát csoda ez? Egy hete nem tudtam kimenni a szobából, mert nem volt se czipőm, se keztyüm, se kalapom.

— Miért nem kértél?

— Kitől?

— Adtam volna.

— Tudom, de azt hittem, hogy haragszol... Rég voltál nálunk. A tantika adott, de abból én nem kaptam semmit. Lefoglalta az egészet a mama. Ő bezzeg vett uj kalapot is, téli pellerinet is, keztyüt is, mindent, a mire szüksége volt... így járok mindig... én huzom a rövidebbet, pedig a mama

ugyancsak fölhagyhatna már ezzel a kiállhatatlan cifrálkodással, a mely az ő korában nevetséges —

— Ő az anyád.

— Ah, hagyj el, — annyira el vagyok keseredve, hogy ily méltatlanul bánnak velem! Egyszer már az is eszembe jutott, midőn itt üldögéltem rossz czipőmben e mellett az ablak mellett, hogy összeszedem magamat, s átszököm hozzád a plébánia utczába, hadd panaszoljam el a bajomat, másnak ugysem tehetem... De aztán még se volt bátorságom. Hátha nem lettél volna otthon, vagy ha otthon is lettél volna és meglát valaki... Sirtam elkeseredésemben, mint egy gyermek. A mama persze gunyolt és szidott. Ez még jobban kétségbeejtett. Bizony Fülöp, ha ma nem jössz el hozzánk, holnap este hat óra körül aligha nem engem találtál volna a szobádban. Fölkerestelek volna. Ha megláttak volna, azt az ürügyet találtam ki, hogy a sötétségben véletlenül tévedtem a baloldali folyosóra, a helyett, hogy jobbra, a tante és édes atyád lakosztályát kerestem volna fel. Mégis jobb így. Óh, ne gondold, hogy a mamának is adok. Még említeni se fogom, hogy pénzem van. Beteszem a vánkosom alá, nehogy rájöjjön valahogy és elvegye. Kitelik ám a mamától, — azért nincs soha semmink, mert! mindent elkölt, a mihez hozzá férhet.

Boronkai a kályha mellett állva hallgatózott, de nem bírta kivenni az egész halk társalgásból semmit. Azt mégis észrevette, hogy Fülöp adott

valamit a leányának. Sejtette, hogy pénzt, s magában mérgeledött. »Megelőzött a ravasz liba«... gondolta titokban. Szóljon, ne szóljon? Jobb, ha nem szól. Holnap reggel kerülgetni fogja ezt a kérdést, s így még reménye lehet reá, hogy az adományból ő is kapni fog valamit. Fülöpnek jó szive van. Ugy bánik Szerafinnal, mintha testvére volna. Teringettét, kapta el fantáziája a derék urat, hatalmas siker volna, ha ez az ostoba liba, ez a Szerá, meg tudná hódítani az ifjut. Milyen siker! Várjunk csak, várjunk, ez elég komoly kérdés arra, hogy bővebb megfontolást igényeljen. Meg kell tehát fontolni alaposan, mielőbb, még az éjjel. Fülöp ime szívesen beszélget a gyermekkel, játszik a kezével, nézi a vállait... az ördögbe is, van mit!.. Oly szép, fehér női vállak, mint a hó... S egy Boronkai végre is Boronkai, — ha Fülöp beleszeret a leányba, a családnak sem lehet kifogása e tiszta szerelmi házasság ellen, a melynél minden anyagi érdek ki van zárva.

S a jeles családapa leskelődve ügyelt az ifjura. Kedves, csinos tehetséges fiatal ember, — büszkesége lehetne egy sokkal előkelőbb családnak is, mint a milyen a Münsztereké. Most még nincs valami jelentékeny jövedelme, — arra támaszkodhat mindössze, a mit tollával szerez, — bizonyos azonban, hogy Feliczia tante reá fogja hagyni a vagyont, s szó van arról is, hogy belép a miniszteriumba. Páratlan szerencse volna bizonyára minden-

képpen, s ha csak rajta állna... A merészség nem tartozik ugyan erős oldalai közé, ez a terv azonban méltó a legelszántabb merészségre. S hátha sikerülne, — hátha...

— Miről beszélgettek, édes leánykám, — kérdezte nyájaskodva; a kályha mellett levő figyelő állomást nem hagyva el.

— Hallgatózol papa?

A jó ur némi gunyt érzett ebben a megjegyzésben, de nem fortyant fel.

— Csalóddol, leánykám.

— Semmi különös, Imre bácsi, — felelte Fülöp, s elhagyta az ablakot. A leány visszaült a székbe, s az ifju téli kesztyűit forgatta erre-arra. Boronkai elégedetten intett. »Jó jel — gondolta magában, — nem mondanak igazat«...

Boronkainé behozta a theát. Ráért időközben arra is, hogy fölvegyen egy rikitó olive-zöld satin derekat, s föltegye egyetlen arany karpereczét, mely az almába harapó paradicsomi kigyót ábrázolta. Mozdulatai lassuk és ünnepélyesek voltak. Kövér arczán, mely valamikor Szerá gömbölyü, csinos arczához lehetett hasonló, szivélyesség is ragyogott, de önérzet is. Az asszonyság érezte fontosságát, — ő volt ebben a szegényes lakásban az első személy.

— Láss hozzá Fülöp, — azt hiszem meg leszel elégedve.

— Bizonyára, kedves néni.

— Egy-kettő, Imre, a rumot! parancsolta a

férjnek, ki parancs nélkül is előhozta már a gondosan bedugaszolt rumos üveget, s szintén letelepedett az asztal mellé. — Jaj, édes kincsem, másképp volt egykor, másképp... Mig ez a szerencsétlen el nem prédálta »mária-család«-i birtokunkat, a legfinomabb ananász-rumot ittuk, s a legdrágább angol thea süteményt ettük.

— Wesztfáli sonkával...

— Ugy van, westfáli sonkával, helyesen emlékszel, szerencsétlen, — te vagy az oka, hogy most még az ily ritka, kedves vendéget is, mint Fülöp, tizenkét krajczáros théával kell tartanunk. Elég édes, kincsem? Itt a cukor. Ha nem elég, még van künn egy fél kiló; hozhatok. Hozzak? Szera, ugorj, hozd be a cukrot.

— Köszönöm Rozál néni, elég édes.

S Fülöp visszaültette gyöngéd kényszerrel Szerát a helyére. Boronkai titokban szemével csipentett a feleségének, s azonnal lekapta fejét. Az asszonyság elérte az intést, s lopva Fülöpre nézett. Nagyszerű kilátás, — erre eddig még nem is gondolt. S mialatt visszanezte emelt szemöldökkel a jó urat, ott játszodozott tekintetében a következő válasz: megmondtam ugy-e, te élhetetlen ember, hogy nem kell sajnálni a félrenyomott sarku cipőket; az ilyen szép, nagy női test, mint az én haszontalan leányomé, nem libeghet átlátszó fantom gyanánt a levegőben... Ha Fülöp belebolondul, akkor ezt az óriási szerencsét kizárólag

csak a félrenyomott czipőcskéknek kell megköszönnünk; jó lesz tehát, ha máskor nem szólasz bele olyan dologba, a miről fogalmad sincs...

Boronkai sejtette, hogy mit jelent az asszony-ság szemvillanásában lappangó üzenet, s megszágyenülten szürcsölgette a forró theát. »Még sem oly ostoba ez az asszony, mint én gondoltam«... hümmögött magában tünődve, — s igyekezett kiszinezni minden eshetőséget, a javát választva természetesen mindig. Elég sok nyomoruságot nyelt már, — hátha most az egyszer még is biztosan számíthat rá, hogy azt a sok utálatos petróleumot, gépolajat és büzös tengelykenőcsöt nem neki kell bekörmölgetnie a rubrikákba.

Tizenegy óra volt, mikor Fülöp elbucsuzott. Boronkai maga sietett ki az előszobába a felső kabát után. Boronkainé az önérzet hangján ugyan, de szívélyes hálálkodással köszönte meg az ifjunak a látogatást, s kicsikarta tőle az ígéretet, hogy nemsokára ismét fel fogja keresni őket.

— Csókold meg Fülöpöt gyermekem, s kérd meg te is, hogy jöjjön el mihamarabb.

— Eljövök, kedves néni, — ígérte mosolyogva az ifju, s mialatt megcsókolta a rokont, fülébe sugta: »Ne feledd a tanteot... számítok rá«... »Ugy lesz, a mit te akarsz«... felelte sugva a leány, s érezte, hogy elpirul. Fülöp csókja égette ajkát, — nem tudott leküzdeni egy kis izgatottságot, jóllehet érezte azt is, hogy nincs rá különösebb oka.

Fülöp eltávozott. Erős lépései lassanként elhangzottak a lépcsőkön. Boronkai mélázva dörzsölgette kezét, — Boronkainé asszony megsimogatta leánya haját és így szólt:

— Tedd el a süteményt, gyermekem, maradt ugy látom elég holnapra is. Szép ember, nemde az a Fülöp?

— Az, felelte halkán, inkább magának a leány.

— Sokat nézett reád, — folytatta jóindulattal, biztató hangon az asszonyság és férjéhez fordult: »Tíz esztendő óta ez a mai cselekedeted az egyetlen, a melylyel megelégedésemet kiérdemelted«.

— Mindent nekem köszönhettek.

— Mit mondtál?

— Azt, hogy nekem köszönhetitek, — dörögte büszkén a férj, s föl merte emelni szemét, — ha Fülöp beleszeret a leányomba.

Szera boszankodva kapta fel kötényét a székről.

— Jó éjt, — mondotta kurtán és kiment.

Boronkai nem engedte oly könnyen a diadalt. Most az egyszer sikerült lefegyvereznie nejét, — meg kell tehát mutatnia, hogy ő is elővigyázó, számító és éles megfigyelő. A külszin csal, — lelki tehetségei benn forrnak és onnan formálódnak hasznos gondolatokba.

— Szera igel kedvező hatást tett reá, — ebből még lehet valami, s ha nem csalódom, lesz is.

— Gondom lesz reá, hogy legyen. — felelte az asszony, s fölemelte határozott tekintettel a fejét. Csak nem szabad visszariadni semmitől... Egy ily kényes játék nem türi a gyávaságot. Koczkáztatni kell...

— Ugy van, koczkáztatni kell, — ismételte a derék férfi, s emelt hangon tette hozzá: reám számíthatsz, Rozál, — én mindent merek.

MÁSODIK FEJEZET.

I.

Fülöp nyakára huzta kabátja prémjét, szivarra gyujtott, s elindult a nagy köruton keresztül haza felé. A szél időnként végig söpörte az aszfalton a száraz havat, s megrázta a gázlámpák üveglemezeit. Kellemetlen, hideg februári éjszaka volt, — a kávéházak szivarfüstös levegőjében sokkal több ember tolongott, mint rendes körülmények között, midőn az utczai élet szines mozgalma zavartalanul gyönyörködtetheti a kávéházak késő lefekvéshez szokott patkányait.

Háromnegyed tizenkét órakor csengetett be a plébánia utczai Münszter-házba, ebbe az oszlopos, sötétbarna, kétemeletes palotába, mely Feliczia tantejának tulajdona volt, s a melynek első emeletén a baloldali legszélső garçon lakást jelölték ki az ő számára. Fülöp már rég itt hagyta volna a családi házat, ha ehez az utczai szobából és egy igen barátságos előszobából álló lakáshoz különös előszeretettel nem ragaszkodott volna. Most is,

midőn fölérkezett az emeletre, s lábujjhegyen végighaladva atyjának és a tantenak lakosztálya előtt, a maga kedves fészkébe lépett, ugyanazzal az elégedettséggel gyújtotta meg a nehéz, kétkaru gyertya-tartót, mint mindig, ha erre a finom dohány illattal impregnált helyre lépett.

Az előszobából az utczai szobába lépett, s kényelembe helyezte magát. A gyertyák lángja kellemes fényt árasztott a mályva színű, diszkrétén masszív butorokra, melyeket ő maga választott ki, s a saját izlése szerint rendezett el. A tante nem egyszer tartott felettök szemlét, s mindannyiszor hízogó mosolylyal jelentette ki, hogy nem talál kritizálni valót, — megtörténik, hogy némelykor a férfiakat is megajándékozta a véletlen szerencse azzal a nemes, helyes érzéssel az elegancia és kényelem iránt, mely a hölgyeknél rendszeren velőszületett tehetség, s csak kevés gyakorlatra van szükség, hogy tökéletessé és biztossá váljon. Fülöp rendkívül szerette a festményeket és a szoborműveket, s jóllehet nem volt a szó tartalmasabb értelmében műértő, a szép iránt való erős érzéke mindannyiszor megsugta neki, hogy helyes, vagy helytelen nyomon jár-e. Ez előkelő lelki tehetségekkel megáldott fiatal emberben általában majdnem minden téren az a megmagyarázhatatlanul szubtilis ösztön pótolta a tudást, mely csak kivételes lények sajátja, s a »reális« filozófia szerint élő emberek előtt többnyire megfoghatatlan. Gyorsan és

könnyen emelkedett föl odáig, hogy tisztában legyen magával, s mérlegelni tudja erejét és hibáit szépitgetés és gyöngéd mentségek keresése nélkül.

A korán önállósághoz szokott férfiak rendszerint több önbizalomra tesznek szert, mint a mennyit belső értékük indokolni képes, s hamar megszokják, hogy még a legkényesebb természetü érzelmeket is kizárólag a saját, merev tengely körül forgó énjük szempontjából itélik meg. Fülöp csak igen ritkán esett ebbe a menthető tévedésbe, s akkor is oly gyorsan tért vissza a helyes utra, a mily gyorsan csak lehetett. Meg volt róla győződve, hogy a tehetség előkelő kiváltságai őt is megilletik, tudta azonban azt is, hogy néhány oly saját-szerű vonás uralja lelkét, melyektől fölöttébb hasznos volna megszabadulni, ha erre képes lenne. Sokszor vizsgálta magát, s mindannyiszor be kellett vallania, hogy benső harmóniáját a túlfinomult érzékenységnek oly beteges mértéke zavarja meg, mely inkább szerencsétlenség, semmint köszönetre méltó ajándéka a természetnek. Ebből a sajátságos, el nem nyomható érzékenységből magyarázta meg különös idegenkedését Clermontné iránt is, ki az első emelet jobb oldali lakosztályát szokta a téli saison alatt elfoglalni, s még sok mást, a mi talán kevésbé érdekelte, de a lelki diagnózisok megállapításánál tekintetbe kellett, hogy jöjjön.

Mosolyognia kellett, ha maga elé idézte a

gyanunak és féltő aggodalomnak azt a sok apró jelenségét, melylyel ugy atyja, ez a semmi különösebb jelességgel nem dicsekvő, becsületes, könnyen hajlítható és még könnyebben befolyásolható jellem, valamint Feliczia tante, a Münszter-család feje, minduntalan megzavarják. Az ő aggódó szemökben az is feltűnő körülménnyé élesedett, hogy Clermontné az idén már október elején beköltözött »mária-család«-i kastélyából, — míg a mult évben csak december tizedikén érkezett meg. Miért jött korábban? Clermontné azonnal megadta a választ, — azért jött korábban, mert jelen akart lenni a *Sibilla* premierején, mely október 23-án volt és jelentékeny sikerrel járt. A tante e természetes magyarázattal látszólag meg volt elégedve, magában azonban elhatározta, hogy a fiatal asszony minden mozdulatára szorgosan ügyelni fog. Clermontné, kinek női ösztöne azonnal megsugta, hogy figyelemmel kísérik, a legcsekélyebb okot sem adta reá, hogy magaviseletéből, modorából, vagy szavaiból valamit következtetni lehessen, s ezzel sikerült állandóan sakkban tartania az agg matrónát, ki gyakorta maga sem volt most már tisztában vele, vajjon nem tévedett-e, midőn kedves Fülöp cousinját, korán elhunyt testvére leányának gyermekét, ez előkelő, szép, szőke asszony hatalmától féltette, s érdekében néha még csipősebb megjegyzésekre is ragadtatta magát.

Fülöp nagyon jól tudta, mennyire féltik, s

most, midőn könnyű, csikos házi kabátjában végigdőlt a bronz Faun szobor alatt levő törökös kereveten és szokása szerint átengedte magát impressiói gyorsan változó, szeszélyes játékának, ismét csak arra a különös viszonyra gondolt, mely közte és az özvegy között két év óta annyira egyforma, annyira változatlan, tartózkodó, majdnem ellenséges és mégis annyira izgalmas jellegű, mintha kifejezetten nyomatékos okai volnának a félelemre.

Igyekezett megfigyelni önmagát, s majdnem erőszakkal kényszerítette énjét a vallomásra. Szereti Clermontnét? Ugy érzi: nem. Miért? Ez a kérdés rendesen zavarba hozta, s egyuttal meg is szégyenítette, mert nagyon sajtáságosan hangzó válasz következett reá. Önmagának el merte mondani, hogy azért idegenkedik tőle, mert Clermont Félix őrnagy neje volt, tehát egy idegen férfié, a ki tulajdonának nevezhette, — nyiltan ezt, így ebben a szemérmetlen formában azonban soha senki- nek se lett volna bátorsága elmondani.

Sokkal jobban ismerte az embereket, semhogy föltette volna róluk, hogy az ő — bizonyára tulfeszített és helytelen, de létező — szenzibilitását magyarázni, vagy legalább mentegetni tudták volna. Az erkölcsi fogalmak ily rajongó tulfinomodása nem igen tarthat számot a kiméletre, — Fülöp tehát komoly szabályul állította magának, hogy morális felfogásának sajtáságos misztériumába senkit bepillantani nem enged, — legkevésbé magát Clermontnét, a

ki erre egyébiránt soha sem igyekezett még csak kísérletet is tenni és nem is fog bizonyára soha. Nőies, gyöngéd lénye, mely valósággal elragadó keveréke volt a szügies leánynak és az öntudatos, hatalmát érző nagyvilági asszonynak, ily lehetőséget tökéletesen kizár.

Azokban a társaságokban, melyekben ez a fiatal ember rendesen megfordult, korán hozzászokott a fegyelemhez. Ez megóvta az elhamarkodástól, s az ifjuság könnyen megmagyarázható, apró hiúságaitól. A mily komolyan és őszintén megvetette a hivatásos nőcsábítókat, annyira meg tudta becsülni saját előnyeit is, s csak igen ritkán ismerte félre azt a hatást, melyet egyik-másik nőre tett, anélkül, hogy ebből a kellemes bizonyosságból előnyt igyekezett volna magának biztosítani. Hízelt neki is, — nem lett volna férfi, ha ezt a bizalmas vallomást nem tette volna meg magának, hogy családja félti és fölteszi róla, hogy Clermontné szívében szenvedélyt tudna ébreszteni, — lehetségesnek tartotta azonban azt is, hogy Clermontné visszautasítaná, sőt azon sem ütközött volna meg, ha egyik vagy másik társaságban teljesen észrevétlen marad. A mint nagyon korán rájött, hogy a szimpáthiákat, melyek a világot egy földfeletti hatalom ellenállhatatlan erejével kormányozzák, sem indokolni, sem kierőszakolni embernek nem adatott, épp oly gyorsan megfejtette magának azt a titkot is, mely a két nemnek egymáshoz való halhatatlan

viszonyában döntő szerepet játszik. Nem áltatta magát lehetetlen ábrándokkal, ha másokról volt szó, — de abban a pillanatban, midőn saját, benső érzelmeivel kezdett foglalkozni, önkéntelenül is beilleszkedett abba a sajátságos erkölcsi rendszerbe, mely egyedül és kizárólag az övé volt, — annyira övé, hogy a legnagyobb féltékenységgel titkolta mindenki előtt, nem bizva e kényes dologra nézve senkiben, csak önmagában.

Olyankor, midőn akár atyja, akár a tante szokásos czélozgatásait kellett hallania, sokszor ajkán lebegett már a megjegyzés, hogy oly veszélytől óvják, mely tulajdonképen nem létezik, — diszkréttebbnek tartotta azonban ha hallgat és mosolyogva kerüli ki az egyenes választ. Érezte, hogy mentegőzése ferde helyzetbe sodorhatná. Clermontné egyszerű szivélyességgel bánik vele is, mint másokkal, a kik időnként meglátogatják, s lényének őszinte kedvességéről a legnagyobb tisztelettel nyilatkoznak. Megkülönböztetésről, vagy előnyökről szó sem lehet. A fiatal özvegy, ki szívesen emlegette, hogy életének legboldogabb napjait Feliczia tante anyai gyámsága alatt élte át, oly korrektül, annyira elfogulatlanul viselte magát vele szemben, hogy még a legkisebb mentegőzéssel is megbántotta volna. Menthetetlen hibának tartott mindent, a mi egy nőt a gyanu legkisebb árnyékának szolgáltat ki. Valóságos rettegéssel kerülte el tehát még a lehetőséget is, hogy valaha ilyen hibába

essen, a melyet jóvá tenni senki még nem tudott soha. Három év előtt, midőn családjuk régi barátja, a nyugalomba vonult Clermont Felix őrnagy, ez a kissé nyers, de nyilt, lovagias katona megkérte a vagyontalan, apa és anya nélkül a tante gyámsága alatt felnőtt Münszter Julia kezét, nem tartotta szükségesnek eltitkolni, hogy ez a házasság nincs ingyére, mert hijjával van a kölcsönös vonzalomnak. Ennél messzebb azonban nem ment. Feliczia tante döntő befolyást gyakorolt Julia sorsára; szerencsésnek találta az ajánlatot, mely egy szegény, árva leánykát a Clermont kastély- és a hozzátartozó hatalmas birtok urnőjévé tesz, s ítélete ellen nem volt fölébbezés.

Látta, hogy Julia egykedvűen fogadja sorsának e döntő fordulatót, nem utasítja vissza az őrnagyot, szivélyessége, hallgatag, nőies kedélye nem mutat különösebb változást, — méltán gondolhatta tehát, hogy ő is a tante álláspontjára helyezkedett, s a kilátásban levő nagy vagyon, a vele járó társadalmi előnyök, s a fény, melyet kifejtienie e házasság árán módjában lesz, kibékítette azzal a hervadással, mely fiatal szivét az őrnagy oldalán minden bizonynyal el fogja érni.

II.

Fülöp meg volt róla győződve, hogy Julia sem kerülheti ki sorsát, — óvakodott azonban,

hogy ezt ő adja tudtára. A rokoni viszony ily kegyetlen nyilatkozatra nem hatalmaz fel, s Julia sem provokálta az őszinteséget, különben talán még is csak megmondta volna neki, hogy elhatározását helytelennek tartja. Két nappal az esküvő előtt Feliczia tante szalonjában szóba került ugyan a házasság, Julia azonban oly nyugodt, annyira halavány volt, hogy még mélyebb hallgatásra szánta magát. »Ha szerencsét akar kívánni, kedves Fülöp — mondotta alig észrevehető izgatottsággal, s reá emelte nagy, kék szemeit, — siessen, mert később nem leszünk többé négy szem között.« S mosolyogva nyujtotta keskeny, fehér kezét, melyet tisztelettel szorított meg. — »Ha óhajtja, kész vagyok tiszta szivemből szerencsét kívánni önnek, ámbar már megmondottam, hogy nem érthetek önökkel egyet.« »Azt hiszi, hogy boldogtalan leszek?« — Ha visszaidézi emlékébe ezt a kérdést, még most is érzi a benne rejlő fájdalmas gunyt, mely akkor annyira megdöbbsentette. Oly gyorsan, annyira váratlanul lepte meg ez a kérdés, hogy majdnem meggondolatlanságra ragadtatta magát. Egy pillanatig nagy vágyat érzett, hogy kimondja a valót, s igennel feleljen a kérdésre, mely érzékenységét és borongásra hajló kedélyét mélyen érintette, — de még idejében legyőzte az ajkaira tolakodó választ, s elég nyugodtan felelt. Az, a mit mondott, láthatólag elkedvetlenítette a leányt. Hallgatva nézett maga elé, s szótlán tépelődése, arcának

gyorsan változó színe, s az egész lényén előmlő izgatottság még nagyobb zavarba hozta. Valósággal megkönnyebbülve lélegzett föl, midőn a tante megjelenése e mélyen emlékezetébe vésődő jelenetnek véget vetett.

Az őrnagy váratlan halála, ha ugyan lehetséges, még messzebb sodorta tőle ezt a szőke asszonyt, a kinek semmi befolyást nem tulajdonított a maga életére. Tagadhatlanul kíváncsi volt rá, hogy miképpen fogadja özvegységét, mely visszaadta szabadságát s egy nagy vagyon független urnőjévé tette, — különösebb érdeklődést azonban annyira nem érzett iránta, hogy az a sajtászerű idegenkedés, mely szívében kifejlődött, a helyett, hogy elsimult volna, még nőtt. Az öreg Braniczky gróf, ki a megboldogult őrnagy leghivebb barátai közé tartozott, bámulattal beszélt a hölgy gyöngédségéről és csodálatra méltó lelki erejéről, melyet az elhunyt betegsége alatt tanusított. Annyi szeretetteljes figyelemmel és jószággal ápolta, mintha nem hitvесе, hanem anyja lett volna, ki gyermekét akarja a halál karjaiból kiragadni. S midőn az őrnagy hosszú, borzasztó kínlődés után meghalt, egy pillanatig sem szenvedte a mély gyászba borult hitvest. Ezzel megnyerte az öreg Braniczky nagyrabecsülését is, a mi sokat jelent, mert ennek a gazdag, elfásult viveurnek sohasem volt valami hizelgő véleménye a nőkről.

Fülöpöt nem lepték meg a gróf hirei. Azt

hitte, hogy ismeri Clermontnét, — föltette tehát róla, hogy a mily kifogástalanul viselte magát az őrnagy oldala mellett, épp oly kifogástalanul fogja viselni özvegységét is. S valóban úgy volt. Első találkozásuk szívélyes, de meglehetősen banális volt. Az özvegy egyszerű szavakkal adta tudtára férjének halálát, s kijelentette azt az óhaját is, hogy a téli saison alatt Budapesten szeretne lakni. Feliczia tante följajánlotta neki mostani lakosztályát, s a dolog e része be volt fejezve.

— Remélem, egyelőre nem gondolsz egy második férjre? kérdezte mosolyogva a tante.

Clermontné vidáman rázta fejét.

— Nem is tehetném, édes néni, — felelte futólag elpirulva, s gyorsan magyarázni kezdett. Csak azt mondta el különben, a mit a tante már úgy is tudott. Az őrnagy végrendelete elég rideg volt. Ki volt benne mondva, hogy abban az esetben, ha özvegye újra férjhez találna menni, az egész Clermont birtok — egyenes örökösök hiányában — a katolikus káptalan tulajdonába megy át.

— Bizony így elesnél a vagyontól, mondotta nyomatékkal a tante, — már pedig a »mária-családi« Clermont birtok, ha jól tudom, többet jövedelmez huszezer forintnál.

Fülöp már akkor számot igyekezett magának adni arról a majdnem megvető mosolyról, mely egy pillanatig az özvegy ajkain játszodott,

midőn a tante oly nagy nyomatékkal említette a birtok jövedelmét, — de akkor is, most is csak abban tudott megállapodni, hogy Clermontné nemcsak a vagyont veti meg, hanem talán mindent, a mi e vagyon árára emlékezteti. Ő maga volt ez az ár, — természetes tehát, ha keserőséggel gondol mindenre, a mi martiromságát, — mert az volt ez a helytelen házasság, semmi egyéb, — eszébe juttatja.

Más kérdés persze, hogy miért fogadta hát el ezt a martiromságot? Hiába kutatott emlékei között, hasztalan igyekezett részekre szedni a multat, sehol sem talált elfogadható magyarázatot, mely ezt a házasságot Clermontné részéről indokolhatná, hiszen még csak pompára vágyó sem volt ez az asszony! Más lenne, ha fényre és csillogásra vágyott volna, — de ennek nyoma sem volt. Sokkal mélyebben érző nőnek mutatkozott, sem hogy ily üres hajlamokat föl szabadna róla tenni. Mi hát, ha ez sem? Mi kényszerítette, hogy az őrnagy kezét elfogadja? Hogy hitvese legyen egy öreg ebmernek, ki a maga nyers becsületességében egy pillanatig se lehetett képes nevének szubtilis, gyöngéd lényét megérteni?

Ezek a látszólag nagyon is egyszerű kérdések megzavarták, s két év előtt még nyugtalanították Fülöpöt. Hozzá levén szokva, hogy minden kérdést részekre bontva világítson meg, zavarba jött, midőn arra a meggyőződésre kellett jutnia,

hogy e sűrű homályba burkolt kérdéssel nem boldogul. Osztöne, találékonysága, analizáló tehetsége cserbenhagyta; hiába feszítette meg agyát, — nem bírta megtalálni a helyes nyomot. Gondolt arra is, hogy Clermontnét talán egy nagy csalódás vezette az őrnagy karjai közé. Ez a magyarázat elég gyakori és elég romantikus ugyan, ezuttal azonban éppen nem valószínű. Szeretett volna valakit? Reménytelen, fájdalmas szerelemmel? Egy embert, a kiről biztosan tudta, hogy sohasem lehet övé? Fiatallányok életében sokszor előfordul hasonló szerencsétlenség a nélkül, hogy a szeretett férfinak csak fogalma is lenne róla, mennyi bánatnak és mennyi titokban elsírt könnynek az okozója. Erről a föltevésről azonban lemondott, mert semmivel sem tudta támogatni. Ha csakugyan ez lenne magyarázata Julia házasságának, akkor minden nyomozás haszontalanság, — ilyesmi nem szokott kiderülni, ha a nő hallgat. Clermontné pedig tudott hallgatni, erről már meggyőződött. Nyugtalansága ma azonban már alig bántja többé. A mily izgatottan foglalkozott ezzel a kérdéssel két év előtt, annyira nyugodtan gondol reá most, midőn családjá félti és képesnek hiszi reá, hogy magával együtt az özvegyet is szerencsétlenségbe döntse. Ujra meg újra arra a megállapodásra jutott, hogy e fölösleges, mondhatni bántó föltevés ellen nem védelmezheti magát a nélkül, hogy Clermontnét érzékenyen meg ne sértse. Ha védené magát ez annyit jelen-

rene, hogy reá szorult a védelemre; ily, legalább is kétszinű magaviseletet a szép rokon pedig nem érdemel. Ha Feliczia tante, ki minden kínálkozó alkalmat meg szokott ragadni, hogy hatalmát a család valamennyi tagjával éreztesse, valamivel több figyelmet szentelne a családtagok között levő valódi viszonyok tanulmányozására, akkor be kellene látnia azt is, hogy Clermontné részéről semmiféle veszély a családi névre nem háramlik. A tante azonban ily mélyebben kutató figyelemre koránál fogva nem volt képes, s ez okból inkább a folytonos, aggódó bizalmatlanság sánczai mögött maradt, nem sokat törődve vele, hogy vajjon megsért-e valakit, vagy nem. Boronkaiékat, Szeniczeiéket, Clermontnét, őt, sőt még az öreg Petrovics Ferenczet is, férjének egykori erdőmesterét, a váratlanul meggazdagodott kék blouse-os nábobot, egyforma mérték alá állította, nem vonván-e szembeszökően ellentétes elemek közé semmiféle elválasztó vonalat. Konzervatív, megcsontosodott elvei nem tűrtek se kiegyenlítést, se különválasztást. Az agg matróna csak egy szempontot ismert: a családjét. A mi ezzel a neki legszentebb fogalommal legkisebb ellenkezésben levőnek tetszett, azzal már ellenség gyanánt bánt el, s ítéletében hajthatatlanul szigorú volt.

Nemes és jó szándék vezette mindig, — csak a végrehajtás módját nem tudta megválogatni. Az ő szemében Clermontné épp oly veszélyes volt,

mint az öreg Petrovics leánya, Ilka, ez a kedves szende teremtés, a ki valóságos gyermeki ragaszkodással vonzódott Clermontnéhoz, s lelke meleg rajongásával bámulta a fiatal asszonyt. Nem csinált belőle titkot, hogy a leányka sűrű látogatásai, ragaszkodása Clermontnéhoz, a kinek mindig oldala mellett volt, s áhitattal élvezte az özvegy csevegését, oktatásait és ezerféle apró, találó megjegyzését, — nincsenek inyére. Tartózkodás nélkül kész volt beismerni azt is, hogy előitélete a »kékbeli« polgári osztály iránt hamis és igaztalan, — megváltozni azonban nem áll hatalmában. Ő már csak ilyen marad, a míg él. A ki szeretettel van iránta, az figyelemmel lesz e gyöngéjére és nem fogja szándékosan ingerelni azzal, hogy e véleménye szerint »kapaszkodó« és szívesen előre toladó polgári osztály védelmét ő vele szemben elvállalja.

Fülöp gondosan elkerült mindent, a mi az agg urnő e gyöngéjét érintette volna, s mosolyogva, megjegyzés nélkül túrta, ha ily irányban tanácsokat kapott. A tante nem kerülgette a kifejezéseket; kijelentette nem egyszer, hogy bármily kedves és művelt leánynak tartja is az öreg Petrovics gyermekét, családjába még sem fogadná be. »Hiába, a vér az marad, a mivé a forrás megalakotta« — szólt fejét rázva, s Fülöp mosolyogva ráhagyta, hogy ugy van.

A matróna annyi szeretettel vette körül, félelme, gondoskodása annyira mély és nemes ön-

zetlenségből fakadt, hogy valóságos hitványság lett volna még gondolatban is keserüséget okozni neki egy oly gyöngeségért, mely életéből, öröklött büszkeségből, korának és társadalmi állásának viszonyaiból könnyen megmagyarázható volt. A tante iránt való figyelemből Petrovics Ulkával is csak ama szivélyes, semmire se kötelező, udvarias formák között érintkezett, mint Clermontnéval, Boronkaiékkal, vagy akár a sáppadt, kártyás Szeniczei nejével, Katalinnal, ezzel a magas, villogó szemü asszonnyal, aki iránt titokban legyőzhetetlen ellenszenvet érzett. Künn a jégpályán, hová Clermontné csak igen ritkán kocsizott ki a leányka nélkül, vagy a színházban, hangversenyen, szóval mindenütt, hol a nyulánk, elegans szőke asszony és kísérő, szende holdja láthatók voltak, szívesen megjelent ő is, ha erre felszólították, de nem érzett szomorúságot akkor sem, ha a meghívás elmaradt.



HARMADIK FEJEZET.

I.

Feliczia tante szalónjában pár nap előtt egy ismert fiatal ember tragédiájáról volt szó, a ki közvetlenül esküvője előtt lőtte magát főbe. A lapok hosszasan foglalkoztak az esettel. A dráma egyetlen részlete sem maradt megbeszélés nélkül. Mi adta az ifju kezébe a fegyvert? Ez volt természetesen a legizgatóbb kérdés, s a lapok kiméletlenül megfeleltek erre is. Leírták a boldogtalan ifjukori vonzalmát egy nő iránt, a ki évekig tartotta hatalmában, s midőn a fiatal ember végre szakított vele, s igazi, férfias szerelmet érzett egy hozzá illő előkelő család gyermeke iránt, aki viszont szerette, — akkor egyszerre megjelenik az elhagyott szerető, s a mélyen megszegyenült menyasszony elé tárja az egész régi, aljas viszonyt: itt van, így történt, olvasd ezeket a lángoló leveleket, azután fogadd el a kezét és légy, ha úgy tetszik, az övé. En már beteltem vele, — szívesen neked adom

de talán hasznát veszed, ha megtudod, hogy ki az, a kit szeretsz.

Az összeütközést, mely e kegyetlen leleplezésből kifejlődött, egy pisztolylövés fejezte be.

Clermontné elgondolkozva beszélgetett Fülöppel az esetről. Nem voltak egy véleményen. Clermontné meg tudta magyarázni a szerencsétlen ember kétségbeesését, mely bizonyára a miatt tépte össze, hogy a szeretett leány előtt örökre pirulnia kell. — Fülöp hajlandó volt részben ezt az indokolást is méltányolni, a döntő okot azonban az eljegyzés szétbontásában kereste és találta meg. A hölgynek nem tetszett ez a magyarázat, — szívesen védte volna a halottat, a ki iránt a lapok leírása után szánalmat érzett, Fülöp azonban szokása ellenére annyi száraz biztossággal bonczolta alkatelemeire az öngyilkos viszonyait és lelki állapotát, hogy a romantikus szint tökéletesen letörölte róla.

— Szegény B. egy hét múlva elmerült volna, ha életben marad. Kényes természetü adósságai voltak... ez is egy fontos ok, asszonyom és nem csak az, a mit ön említ. Kötelezettségeinek be nem váltása diszkvalifikálta volna, — ezt tehát ki kellett kerülnie. Ki is kerülte, s a dolog ezzel be van fejezve.

Clermontné csodálkozva nézett az ifjura; keletlenül érintette az a hideg biztosság, melylyel Fülöp a szívében támadó szánalmat megsemmisítette, — inkább szerette volna, ha előbbi érzelmes

hangulatában maradhat. Az élet ridegsége, a tények bizonyossága nagyon lehüt. A lélek megfázik közelükben, s önkénytelen neheztelést érez az iránt, a ki reájuk hivatkozva győzi le a női szív rokonszenvét. — »Ma kapni fog tőlem valamit, kedves barátom; ki fogom keresni és elküldöm.«

Fülöp nevetve tiltakozott.

— Az istenért, asszonyom, hisz én nem akarom magam főbelőni!

Clermontné mosolyogva, bájos makacssággal ismételte az ígéretet, s Boronkai útján be is váltotta. Visszaküldte Fülöp egy régi levelét, melyet négy évvel ezelőtt intézett hozzá Bécsből. Isten tudja mily impressziók alatt állt akkor; maga sem emlékszik reá többé.

Egy gyönyörű tavaszi estén egyedül sétált haza a Burg-színházból, hol Grillparzer *Sapho*-ját nézte; annyira megtelt szive a Melitta szerelméből kisugárzó szúzi gyönyörrel, hogy megvilágosodott tőle fantáziájában az egész világ. Lakására érkezve sokáig sétált fel és alá, s ellenállhatatlan benső kényszernek engedett, a midőn leült és szép cousinejának levelet irt. Nem volt abban a hosszú, áradozó levélben egyetlen szó sem a szerelemről, — nagyon zavaros, nagyon kuszált, ide-oda csapongó dolgok voltak benne. Azt a benyomást keltette, mint egy tűzhányó hegy — fél órával a kitörés előtt. Másnap reggel elküldötte, s még ugyanaz nap megbánta, hogy miért nem tépte inkább össze. Attól tartott,

hogy Julia mosolyogni fog rajta: ime, vannak megvesztegető hangulatok, melyeknek még egy oly óvatos és tartózkodó fiatal ember sem tud ellentállni, mint a milyen Fülöp.

Ez a félelem, melyhez egy csöpp hiuság is járult, tartotta vissza attól, hogy levelét valaha szóba hozza. Julia sem beszélt róla, a későbbi Clermontné még kevésbé, — s így lassanként feledésbe merült fiatalos hevületének e meggondolatlan »gyöngeség«-e, a melynek hatásáról soha sem szerezhetett meggyőződést. Most aztán visszakapta; elégetheti, vagy megtarthatja, a mint jónak látja. Pókháló finomságu szál volt ez a levél közte és Clermontné között, — az első, egyetlen, s ugy lát-szik az utolsó, mely valaha közelebb vitte hozzá. Elszakadt ez is, — el lehet felejteni másodsor, ezuttal mindenkorra.

Fülöp kivette zsebéből a levelet.

Keskeny, hosszukás levélpapírra volt írva, apró, gyorsan folyó betűkkel — négy egész oldal.

... »Nem tudom megmagyarázni magamnak kedves Julia, azt az érzést, mely e pillanatban erőt vesz rajtam, csak annyit tudok, hogy nehezen nélkülözhetném, ha akarnám is. Bocsánat a nyíltságért, melynek kifejezést akarok adni, de fölöttébb különösnek találom, hogy ön állandóan úgy bánik velem, mint egy idegennel, s én semmitsem teszek, hogy rokonszenvére méltónak mutassam magam. Ön, édes cousine, házunkban van, minden nap lát-

hattam s a közöttünk levő távolság szoros rokoni viszonyunk daczára is oly nagy, mintha szándékosan, mi magunk akarnók így. Mit gondol, helyes ez? Azt hiszem, hogy se nem egészen helyes, se nem egészen természetes. Minél figyelmesebben vizsgálom a dolgot, annál különösebbnek tetszik, s annál inkább megérlelődik bennem a meggyőződés, hogy kölcsönösen hibásak vagyunk, — én nem kevésbbé, mint ön« ...

Fülöp végig olvasta az egészet, s elgondolkozva, magába mélyedve tette vissza a borítékba.

Meglepte a helyzet változatlansága; négy év óta csakugyan nem mozdult, nem változott, nem alakult át semmi. Ezt a levelet ma alighanem szórul-szóra így írná meg, mint a hogy négy év előtt megírta, minden szava, minden kifejezése ráillenék a jelenre is, csak úgy, mint a hogy ráillett a multra. Mindössze annyi változott, hogy meg kell nyugtatnia tanteot, s vissza kell utasítania különösen Szeniczeiné csipős megjegyzéseit, melyekkel ez a nyugtalan vérű, megbizhatatlan asszony nem fukarkodik, ha tudja, hogy ezzel Clermontnének kellemetlenséget szerez. Gunyolódásainak egy része átszáll másokra is, éppen nem fölösleges tehát, ha Boronkaiékat mozgósítja ellene s megnyeri különösen Szerát, ki épp oly ellenszenvet érez Szeniczeiné, mint az Clermontné iránt. Az első lépés erre a manőverre meg van téve, mától kezdve Szerafin szövetségesei közé tartozik, a kire okvetlen számitani lehet.

II.

Fél egykor valaki csendesen megkopogtatta az ajtót.

Fülöp meglepetve ugrott föl a kerevetről, — atyja lépett be hozzá frakkban, fehér nyakkendővel, teljes báli toilletében. A tanácsos magas, erős ember volt, tiszta, nyilt arczvonásokkal, s azzal a semmitmondó, komoly tekintettel, mely a magasabb rangu államhivatalnokot, a pontos, gépszerű bureaukratát többnyire a magánéletben is jellemezni szokta.

— Jó estét, Fülöp.

— Jó estét, atyám! — s az ifju elvette a tanácsos ur felsőjét és klakkját. Azután íróasztalához sietett, kinyitotta a szivardobozt és várt. Münszter fáradt mozdulattal keresett ki egy szivart, rágyujtott, de nem ült le. Megállt az íróasztal mellett, s halk hangon beszélt el, hogy az államtitkár estélyén volt, a hol borzasztóan unta magát. Meg kellett azonban jelennie, mert nem talált elfogadható ürügyet a távol maradásra. Haza érkezve, észrevette, hogy a sarok ablakok világosak. Ez birta reá, hogy bejöjjön. Mostani kedélyhangulata különben sem alkalmas az alvásra; örül, ha ébren maradhat, s kissé kipihenheti magát.

Fülöp azonnal észrevette, hogy atyja feltűnően válogatja a kifejezéseket. Se többet, se ke-

vesebbet nem akar elárulni, mint a mennyi elkerülhetlenül szükségesnek látszik. Ez az óvatosság máskor is rendes szokása volt; a legközvetlenebb családtagok sem képeztek kivételt, — ezuttal azonban nem volt képes elnyomni a hangjában észrevehető izgatottságot, mely nyugodt és meggondolt szavaival semmiképpen se egyezett össze.

— Ma este hat óra tájban akartam beszélni veled, fiam, de nem találtalak itthon.

— A jégen voltam.

— Clermontnéval?

— Ok is ott voltak. Ma azonban csak rövid ideig. Azt hiszem valami bevásárolni valójuk akadt, mert már fél hétkor elhagyták a pályát.

Münszter vékony füstöt fútt maga elé, s sétálni kezdett. Fülöp elhatározta, hogy kezére fog játszani abban, a mit, úgy látszik, el akar mondani, de nem találja meg hozzá a helyes formát. Legjobb lesz talán, ha egyenesen a szeg fejére üt.

— A tante ma különösen nyugtalan volt. A kis Mayert fogadta, s holnapra az öreg Petrovicsot is magához kérte. Mondd csak, annyira sürgős a dolog?

— A legsürgősebb.

— Hallottam, hogy a kis Mayer többé semiféle prolongálást nem akar elfogadni, s értesültem arról is, hogy a banktól is hasonló választ kaptál.

— Ugy van.

— Nyolcz nap óta hallok ezekről a dolgokról, — folytatta az ifju, — a nélkül, hogy valaki a helyzet igaziképéről felvilágosított volna.

Münszter megállt és fiához fordult.

— Igazad van, Fülöp, — mondotta lehangoltan, — titokban tartottuk a bajt, a meddig lehetett, — a mai nappal azonban megjött az ideje, hogy a szükséges felvilágosításokat te is megkapd. Zavaros anyagi viszonyaimból előtted sohasem csináltam titkot, — tudomásod van arról is, hogy boldogult nővérem tartozásait javarészt magamra kellett vállalnom, ha azt nem akartam, hogy emlékét megszégyenítésnek tegyem ki, — ez a tartozás az én privát adósságaimmal együtt huszonkét ezer forintra rug, s ha holnap délután két óráig — ez az utolsó határidő — nem lesz kiegyenlítve, a bank csődöt fog kérni ellenem a törvényszéknél.

— De hisz ez borzasztó!

— Ugy van, borzasztó... Elképzelheted, milyen lelki állapottal jelentem meg ezen a mai estén.

— Szegény atyám, mennyire sajnállak... De hát nincs mód, hogy a katasztrófát elhárítsd?

Münszter egykedvűen vállat vont és tagadólag intett.

— Mindent megpróbáltam, a mit csak lehetett. Hitelem azonban kimerült, magánvagyonom

nincs, fizetésemre vagyok utalva, ez pedig annyi, mintha nem is léteznék.

— Valóban annyi.

— Semmivel se több. Tegnap még reméltem, hogy pénzhez jutok, s ti nem fogtok megtudni semmit, — ez a reményem füstbe ment. Azok a bizonyos jó barátok, — hiszen ismered őket, — éppen csak abban az egyetlen esetben szokták cserben hagyni az embert, a midőn rájuk szorulunk — máskor hiveink halálig mindannyian. Szereztem egy pár új tapasztalatot, — alkalmilag, ha valamelyik darabodban szükséged lesz az emberi vesék titkos hitványságának boncztanára, szívesen szolgálok velök, — folytatta epésen, megvetéssel, s lefricskázta frakkja ujjáról a reászállt szivarhamut. — No de most nem akarok humorizálni, — hallgasd tovább. Ma reggel bementem a tantehoz és elmondtam neki mindent.

— Neheztelt?

— Arról ne is beszéljünk; elég, ha én tudom. Megígérte, hogy az ügyet rendezni fogja, de feltételt is szabott. Azért vagyok itt, hogy ezt a feltételt értésedre adjam.

Fülöp érezte, mily nehezére esik atyjának a vallomás e második része, melyet nem tudott önmagától kitalálni. Az a bizalmas, férfias viszony, melyben atyjával állt, ki inkább barátjának, semmint fiának szerette tekinteni az ifjút, — ezuttal is arra kötelezte, hogy a mennyiben lehet, megköny-

nyitse atyja feladatát. Nem sokat kerülgette tehát a dolgot, hanem így szólt: »Azt követeli, hogy szorítsd meg kiadásaidat?«

— Azt is, de egyebet is. Kikötötte, hogy érvényesíteni fogom nálad befolyásomat és reábir-lak, hogy minél hamarabb házasodj meg.

— Ah!

— Természetesen megígértem. Mit nem ígé-rünk, ha olyan kétségbeesett helyzet fenyeget, mint most engem! Nem szeretném azonban, ha félre-értenél, — folytatta komolyan Münszter és meg-simogatta az ifju kezét, — én csakis azt ígértem a tantenak, hogy befolyásomat érvényesíteni fogom, egyebet semmit. S ez nem azt jelenti, hogy a há-zasságra kényszeríteni akarlak. Ilyesminek még a lehetősége is ki van zárva. Megtagadnám egész nevelési rendszeremet, ha most oly lépésre akar-nálak reábirni, mely nem kizárólag saját egyéni elhatározásod eredménye. Egész életemben min-dig azon fáradoztam, hogy önállóságához szoktassa-lak. Sikerült, — a magad lábain jársz. Tapaszta-latok, megfigyelési tehetség és modor dolgában messze felülmulod korodat, s én őszinte örömmel tekintek rád.

Fülöp atyjához lépett és szeretettel megölelte.

— Kedves atyám... Köszönöm...

— Semmi érzélgés Fülöp, — felelte ismét szárazzá váló hangon Münszter és tovább foly-tatta sétáját a teremben, — mindezt csak azért

emlitem, nehogy félreértés támadjon köztünk. Tisztában vagyunk vele ebben a házban mindnyájan, hogy családunk egyetlen, a szó legszigorubb értelmében nagy reményekre jogosító tagja te vagy. Ne csodáld tehát, ha a tante épp úgy félt, mint én. Higgadt, tisztán ítélő elméd bizonyára nem szorult reá, hogy ezt a dolgot bővebben is magyarázzam. Jól értsd meg tehát, nagyon szeretném, ha megnősülnél, gazdagon, szerencsésen — méltó vagy mindkettőre, — de sohasem vállalkoznék reá, hogy helyesnek erőszakoljak olyan dolgot, a mit te, legbensőbb egyéni szempontokból magadra nézve helytelennek tartasz.

Münszter kezét nyujtotta fiának, s Fülöp sietett, hogy ezt az izmos, barátságos kezét melegen megszorítsa.

— Ez az, a mit tudtadra akartam adni, s most jó éjt.

— Jó éjt, atyám.

— Sokan nézték ma a *Sibillá*-dat? Kérdezte Münszter, miközben felső kabátját karjára vette.

— Tele ház.

— Bravó! Nem gondoltam volna, hogy a közönség hőszöveget akceptálni fogja. A dolog nagyon is szokatlan. Egy férfi, a ki szeret egy nőt, de nem akarja elvenni, mert ez a nő özvegy, — s a vége az, hogy a szegény, meggyötört asszony szeretője lesz a hősnak, csak hogy az övé lehessen. Hol van itt a morál? Kedves Fülöpöm ez a te

hősöd borzasztóan erkölcstelen és rossz ember. Az asszony eléggé érthető, szeret, s ez mindent ment, mindent megmagyaráz, mindenért kiengesztel, — de a férfi, a férfi?

— Az is érthető atyám.

— Ugy kell lenni, mert akceptálják, — de véleményemet azért nem változtatja meg. Ez a te hősöd legalább is furcsa ember. Nőül nem veszi a hölgyet, mert az már egy másik férfi hitvese volt, — eddig rendben van. Végre is, felfogás dolga. Ellenkezik ugyan a társadalom bevett szokásaival — de nem ellenkezik az egyéni izlés külön szabályaival, melyek egyéenként mások és mások. Hanem ez a te hősöd nyíltan ki meri mondani azt is, hogy az a nő, a ki egy becsületes, derék férj halála után másodszor is oltár elé lép: immoralis asszony. Ez az, a mit nem fogadhatok el. S mit tesz tovább? Kerüli a szerelmes özvegyet? Dehogy, szereti és kedvesévé teszi. Tessék! Rendén van ez? Ha nőül ment volna hozzá az asszony, immoralis lett volna, — de mert szeretőjévé lett, ezzel morálissá vált. Mondd csak, komolyan hiszed te ezt?

Fülöp mosolyogva rázta fejét.

— Dehogy hiszem; ezt, így a hogy te előadod, senki a világon nem fogadhatja el.

— Hiszen ez van a darabodban!

— Nem egészen atyám, — felelte elkomolyodva az ifju, s megjelent magas, fehér homlokán

egy könnyü felhő. Így biztosan visszautasították volna. Nem mondom én sehol egyetlen szóval sem, hogy Sibillám morális asszonyná vált azzal, hogy hősöm kedvese lett. Ellenkezőleg! Ez csak kérlelhetetlen következménye az erkölcsi érzék meglazulásának, mely az első, becsülésre és tiszteletre méltó férj emlékét is be képes szennyezni, csak hogy becsülésre éppen nem méltó vágyait kielégítthesse. E tézis bizonyítására szándékosan ruháztam fel hősnőmet egy intelligens, művelt eszes nő minden kiválóságával, — mert ebben a dologban nincs különbség. Azt hiszem legalább, hogy nincs, mert így tapasztaltam, így láttam, erre a meggyőződésre kellett tehát jutnom, akár akartam, akár nem. Brutális meggyőződés ez, — meglehet. Nem arra való, hogy az erkölcsi érzéket ápolja, vagy gyöngéd tévedésekben tartsa, — de létezik, s a közönség a maga nagy egészében ime elég őszinte volt arra, hogy felfogásom jogosultságát elismerje.

Münszter vállat vont.

— Ez még nem sokat jelent, fiam. A közönség mindent akzeptál, a mi idegeire hat.

— Erkölcsi érzékről van szó!

— Ma már ez is az idegek hatalma alá került, — felelte epés hangsúllyal Münszter. — Hidd el, hogy a siker nagy részét ennek köszönheted. Egyszerű, prózai felfogásom szerint ez a te hősöd egy csöppel sem jobb a hősnőnél, sőt rosszabb, — mert gyalázatba rántja. A házassági viszonyt, me-

lyet a társadalom szentesít, lehetetlenné teszi — szerinted — erkölcsi tekintetből, — s előkészíti a nő bukását, a mely ellen nem tiltakozik benne az erkölcsi tekintet. Mit akar ezzel megmenteni? Meggyőződést, elvet? Szóval, nem értem ezt az urat. Az én felfogásom szerint akkor lett volna igazi gentleman, ha messze elkerüli a hölgyet és e lépéssel még a lehetőségét is kizárja annak, hogy a szegény, szerelmes asszony — inmorálissá válhasson. A te gavallérod azonban nem így cselekszik, s ezért rosszabb, mint partnere, a nő, a ki csak szívére hallgat és nem fontolgat, nem okoskodik, nem méri erkölcsi hőmérővel a szenvedélyt, hanem átengedi neki magát egészen, s úgy szólván nyitott szemmel, a romlás kegyetlenül biztos öntudatával veti magát abba az örvénybe, melyet a te morális hősöd számára előkészíteni igen korrekt és igen erkölcsös dolognak tartott. Hősnőd megnyerte az én rokonszenvemet is, — hősödöt azonban poltron embernek tartom, édes Fülöp. Jó éjt!

— Isten veled, atyám; jó éjt!

Münszter magára hagyta fiát, s lakosztálya felé tartott. Fülöp visszatért szobájába, de még sokáig nem tudott elaludni. Az anyagi bajok, melyekről atyja megemlékezett, nem nyugtalanították tulságosan; hozzá volt szokva hasonló zavarokhoz, melyek állandó vendégei voltak a háznak. Sokkal inkább érdekelte Feliczia tante házassági terve, mely úgy látszik, komolyan foglalkoztatja az agg

matrónát. Az ok, mely ösztönzi, nyilván ezuttal is Clermontné. Mindig csak ő! S Fülöp nem kis bosszankodással látta, hogy bármily messziről indul is valami családjában, a tervek és czélozgatások végső határpontja állandóan ez a fiatal özvegy, a kinek bizonyára egy pillanatig sem jut eszébe, hogy a tante terveit megsemmisítse. Clermontné épp oly jól tudja, mint a tante, hogy ha Fülöphöz nőül akarna menni, ezt csak a Clermont-birtokról való lemondás árán tehetné, — a szegénység pedig éppen nem kecsegtető kilátás. Ettől a házasságtól egyébiránt senki sem fél, csak a tante. Fülöp legfőlebb mosolyogni tud az egész kombináczión, melynek sem a multban, sem a jelenben semmi elfogadható alapja nincs. Clermontné — az ő neje! Az őrnagy özvegye... nem, nem! Ilyesmiről szó sem lehet.

A *Sibilla* merész thezise sokkal mélyebben gyökerezett e fiatal ember lelkének redői között, semhogy az a közönség, mely a drámát ma este is figyelemmel nézte végig, arról bár megközelítő sejtelemmel is birhatott volna.

NEGYEDIK FEJEZET.

Feliczia tante rendesen kilencz óraker végezte reggeli toilettejet, s tiz óraker ült le Clermontné társaságában a reggelihez, mely teából, vajból, s néhány szelet süteményből állt. Bő redős, fekete öltözéke, bársonyra varrt, fekete gyöngyös fejéke, mely élénk ellentétet képezett hajának fehérségével, szigoru, halvány arcza, átható, szürke, figyelmes szemei, s mozdulatainak kimért előkelősége nem keltett barátságtalan benyomást, de biztatót sem. Clermontné lényének üde kedvességével valóságos tündérnek tetszett ebben a komoly környezetben, melynek nyomasztóan puritán jellegű összhangját a nehéz, faragott butorok sötét színe is csak emelte a helyett, hogy enyhítésére valamely irányban gondoskodás történt volna.

A fiatal asszony maga öntötte ki Feliczia tante teáját. Elébe tolta a czukortartót, megkóstolta a vaját, fölszelte a süteményt, s mindezt azal a gyors, figyelmes gyöngédséggel, melyet a matróna különösen nagyrabecsült.

— Remélem, tudod már, hogy mi történt?
 — tért rá a társalgás jelentősebb részére, s kedvetlenül intett. — Vilmos a legnagyobb zavarba hozott.

— Hallottam, édes néni, — felelte érzelmes, mély hangján az asszony.

— Soha sem lesz vége...

— Most nemcsak az ő adósságairól van szó, s ez lényeges különbség.

— Előbb kellett volna nyilatkoznia.

— Nem az ő hibája, édes néni. Mig azt hitte, hogy maga is segíthet a dolgon, nem akarta helyzetét nyilvánosságra hozni.

— Még csak az kellene!

— Nem a világ előtt való nyilvánosságot értem. Ő azonban a családot is meg akarta kimélni ez újabb kellemetlenségtől, mely most nem csak az ő költekezései miatt alakult így, s valószínűleg nem egészen az ő hibája, hogy terve nem sikerült.

— Szívesen veszem, ha védelmezed, — felelte rövid hallgatás után a tante, — úgy látszik állandóan reá fog szorulni, hogy valaki védelmezze, ez azonban nem sokat változtat a dolgon. Titkolásával, ismétlem, igen kellemetlen zavarba hozott. Ma délig rendezni kell az ügyet.

Clermontné habozva tekintett a matrónára.

— S talán... akadály van...

— Azt hiszed, kedves gyermekem, hogy ez oly egyszerű dolog? Huszonkétezer forintról van

szó. Meg lehetne szerezni valamelyik pénzügyintézet-től is, ily gyorsan, alig néhány óra alatt, ez azonban teljes lehetetlenség. Kénytelen voltam tehát magamhoz kéretni az öreg Petrovicst. Ime, ilyen helyzetbe sodorja az embert a gyávaság.

— Talán nem gyávaság.

— Nevezétek, a hogy akarjátok, — mondotta kedvetlenül a matróna, — a frázisokban szerencsére bő választékkal rendelkezünk, különben gyakorta ugyancsak megszorulnánk... Szépíthetjük az ilyesmit, a hogy akarjuk, a vége mégis csak az, hogy meg kell magamat aláznom ez előtt a Petrovics előtt, ha azt akarom, hogy a szóban forgó összeget azonnal kölcsön adja. Kikocsizol a jégre?

— Ma nem. Talán holnap.

— Kérlek, értesítsétek Fülöpöt, hogy maradjon az én kedvemért délig itthon, s ha Petrovics eltávozott — tizenegy órára kérettem — látogasson meg. Szólanom kell vele.

— Igen, édes néni. Parancsol még valamit?

— Köszönöm, gyermekem, semmit.

Clermontné ajkaihoz emelte az agg hölgy kezét, s a szalónon keresztül saját lakosztályába sietett. Feliczia tante teremtől lakását csak egy magas, szárnyas ajtó választotta el, melyet a matróna már két év előtt be akart falaztatni. Clermontné azonban nem engedte. Így sokkal kényelmesebb.

Ebben az izléses fényüzéssel berendezett lakásban még a legélesebb szem se fedezett föl semmit, a mi a megboldogult őrnagyra emlékeztetett volna. A függönyök matt színe, a butorzat halavány sárga selyme, s a szőnyegek élénk guirlandejai kellemes derűtséget kölcsönöztek a lakásnak. Az őrnagy emléke mintha nem is létezett volna. Clermontné sohasem beszélt róla, s ha néha mégis megtörtént, hogy a tante szóba hozta, a fiatal asszony oly álmatag tekintettel, meglepetve, majdnem zavartan emelte föl szemeit, mintha egy régi legendáról lett volna szó, melynek még körvonalaira is csak fölöttébb homályosan emlékszik vissza. A család tehát hallgatólag megegyezett abban, hogy a megboldogult emlékét a mennyire lehet, gondosan kikerüli. Ezt a szabályt meg is tartották, s Clermontné hálás volt a figyelemért. Jól esett szívének, hogy életének e két esztendejét el akarják vele feledtetni, hisz oly nagy szüksége volt rá, hogy erre a két évre ne legyen kénytelen visszagondolni, — ne legalább most, itt Budapesten, a hol az őrnagyra nem emlékezteti semmi.

Szobaleánya, a kit falusi birtokán levő cselédsége közül választott ki, néhány levelet hozott, s bejelentette Szeniczeiné látogatását is. Clermontné kellenlenül fogadta ezt a bejelentést. Ellenszenve Szeniczeiné iránt régi keletü, visszanyult még leánykorába, midőn ez a hölgy nem egyszer okozott neki kiméletlen megjegyzéseivel rossz perczeket.

Látogatása elől azonban nem térhetett ki; meghagyta tehát a szobaleánynak, hogy vezesse be.

Szeniczeiné ezuttal is szokásos feltűnő toillettei egyikében jelent meg. Kaczér, kis csipke kalapja, testhez simuló könnyű öltözéke, mely igazi művészi refinement-al emelte ki alakjának gömbölyű idomait, s bronz színbe játszó fátylától kezdve le egészen czipője szürke prémjéig minden arra volt szánva, hogy a figyelmet ne csak fölébressze, hanem állandóan lekötve is tartsa. El kellett ismerni, hogy ehez a nehéz tudományhoz kitűnően értett; egyetlen alkalmat se mulasztott el, midőn ebbeli művészetének csillogtatására kedvező tér kínálkozott, s előnyeit ugyancsak fel tudta használni mindenkivel szemben. Clermontné gyöngéd, finomult lénye irtózott a feltűnéstől. Egy okkal több, hogy Szeniczeinét ösztönszerű ellenszenvvel kerülje, a hol csak lehet. Volt valami e nő kihívó tekintetében, s szájának érzéki szépségében, a mi a fiatal özvegyet mindannyiszor visszátartotta, valahányszor, már csak a családi béke kedvéért is nyájasabb akart hozzá lenni. A kísérlet azonban mindannyiszor hajótörést szenvedett, s az érintkezés olyan maradt köztük továbbra is, mint a milyen azelőtt volt: udvarias, de hideg, rövid és kimért. Clermontné ismerte ez asszony minden titkát, s magának tartotta, a mit tudott. Osszetörhette volna sértő gögjét bármely pillanatban, de inkább türt, semhogy még inkább ma-

gára vonja gyűlöletét, melyből Szeniczeiné éppen nem csinált titkot.

— Bocsánat, — mondotta a kölcsönös üdvözlések után, s helyet foglalt Clermontné mellett a kereveten, — föl kellett keresnem önt, Julia, mert nem akarom, hogy férjem adósa maradjon.

— Nem értem, asszonyom?

Szeniczeiné mosolyogva, a gunynak nagyon is élénken észrevehető kinyomatával tekintett az özvegyre, mialatt tárczájából néhány nagyobb bankjegyet tett az asztalon levő festett, chinai djonkot ábrázoló disztárgy mellé. — »Nem szükséges talán emlékezetébe idéznem, hogy ön két nap előtt ismét meghallgatta férjem koldulását és ezt az összeget adta neki. Ma értesültem a dologról, s természetesen azonnal elhatároztam, hogy nagylelkűségének ez újabb jelét megköszönve, a kölcsönzött összeget vissza fogom önnek hozni. Ime, itt van, — kérem vegye vissza. Férjem borzasztó ember. Legyen elnéző hibája iránt és jövőre tagadja meg tőle jóságát. Nem kívánom, hogy a jótékonyság erényét férjem ügyefogyottságán gyakorolja.

— Nem tagadhattam meg tőle, — felelte egyszerűen Clermontné, — meg lehet róla győződve, hogy nem én kínáltam.

— Oh, tudom, ön nagyon jó...

Szeniczeiné felállt és felhuzta keztyűjét. — »Figyelmeztetnem kell azonban önt, hogy férjem

imádja a pezsgőt, s mámoros állapotában a legnagyobb ostobaságokat fecsegi össze».

— Ez talán nem tartozik reám.

— Ellenkezőleg! nagyon is önre tartozik, — felelte Szeniczeiné gyorsan, — gondolja csak meg, kedvesem, mi történik, ha férjem ebben az állapotában ki találja fecsegni, hogy borzasztó kártya szenvedélyének kielégítéséhez néha öntől kapja a szükséges pénzt. Azt hiszi ön, hogy azok az urak, kikkel férjem kártyázni szokott, a Johannita-rend lovagjai is egyuttal, a mellett hogy a kaszinó tagjai? Remélem, hogy bővebb magyarázatra nincs szüksége, s ön ennyiből is meg fogja találni a helyes választ. Nagyon csalódik, ha abban a tévedésben ringatja magát, hogy a rágalom és gyanusítás nem férhet önhöz. Ki állítja meg, ha egyszerszárnyra kelt? Rosszul ismerném az embereket, ha nem tételezném fel róluk a legnagyobb aljasságot is, mihelyt arról van szó, hogy egy hölgyet kedvükre kompromitálhassanak. S ki biztosítja önt arról, hogy én nem vagyok féltékeny természetű?

— Tréfál, Katalin?

— Éppen nem! Nincs annyi bátorságom, hogy ámitsam önöket, s el akarjam hitetni, hogy férjembe szerelmes vagyok, — az alakoskodás ekkora tökélyét még nem értem el, — de szükségem van reá és rossz néven venném, ha meg akarnának fosztani tőle.

Clermontné tiltakozó mozdulatot tett. Bán-

totta ez a cinizmus, melynek forrását jól ismerte, s boszantotta a hölgy szemeiből kisugárzó kötekedési hajlandóság is. — »Az ön megjegyzése, Katalin, annyira fantasztikus, — felelte hidegen, — hogy megbocsát nemde, ha válasz nélkül hagyom. Elhiszem önnek, hogy férjére szüksége van, megígérhetem tehát azt is, hogy a mennyiben a viszonyokat én ismerem, megfosztásról itt szó sem lehet. Tudtommal senki se gondol reá, hogy férjét elhódítsa. Szeniczai ur, nem tagadom, igen sajnálatra méltó ember, a ki kedvezőbb körülmények között bizonyára nem szorult volna reá, hogy egy gazdag ember szolgálatát legyen kénytelen elfogadni.

— Férjem nem szolgál!

— Azt nem is mondtam; az ön férje titkárja Braniczki grófnak, — oly fizetést huz, mint egy államtitkár, de ki tehet róla, ha végzetes szenvedélyének kielégítésére ez az összeg soha se elegendő, jóllehet ön asszonyom nagylelkűen mindig le szokott mondani arról a pénzről, melyet férje a gróftól tiszteletdíj fejében kap.

Szeniczainé ajka megrándult. Ideges, rövid nevetése azonban csak igen hiányosan palástolta zavarát, melyet nem tudott elrejteni.

— Ki mondta önnek ezt a mesét? kérdezte kihívó hangon, mosolyogva.

— Ki más, mint az ön férje. Nem tudom és nem is kívánom tudni, vajjon őszintén hiszi-e, hogy ön még mindig abból a negyvenezer forintnyi va-

gyonból fedezi kiadásait, mely hozománya volt, de ő maga dicsekedett, hogy némelykor még ön segít rajta, nemhogy ő adna valamit önnek.

Szeniczeiné nem birta elfojtani felindulását. — »Oh, milyen ostoba, milyen ostoba«... lehelte remegő ajakkal, s heves mozdulattal fordult az özvegy felé. — »Remélem asszonyom, hogy ön nem hiszi ezt a nevetséges mesét? Ön, a ki oly kitűnően tudja titkolni érzelmeit, azonnal belátta, hogy férjem nincs beszámítható állapotban, midőn ily kézzelfogható esztelenségeket beszél«...

Clermontné a nyugodt lelkiismeret oly parancsoló fölényével nézett a hölgyre, hogy az egy pillanatig megrezzenve, több félelemmel, semmint gyűlölettel emelte reá nyugtalan tekintetét.

— Hagyjuk abba, Katalin, ezt a dolgot, — szólt rövid, nyomasztó hallgatás után, — azt hiszem, hogy mindkettőnkre nézve kellemetlen, ha oly leleplezéseket teszünk, melyek csak egyikünknek válhatnak hátrányára. Ön kiegyenlítette férje tartozását, s ezzel hitvesi kötelességét teljesítve, lelkiismeretét is sikerült megnyugtattnia. Örülni fogok, ha többé nem leszek abban a kényes helyzetben, hogy kellemetlenségeket mondhassak önnek. Akarja hogy így legyen?

— Szívesen, főleg ha ön lemond arról a szerepről, hogy engem leczkértessen.

— Azt nem teszem.

— Bocsánat, kedves Julia, — felelte indu-

latosan a hölgy, ön leczkértet engem, s oly czélzásokat tesz, melyeket vissza kell utasitanom. Miért teszi? S miért éppen ön, a kinek ehez a szerephez nincsen joga. Sajnálom, hogy teljes nyíltságra kényszerit.

— Ön nem mindig ily nyilt, Katalin, — felelte büszke tekintettel Clermontné, — tudomásom van róla, hogy ön minden alkalmat felhasznál, ha arról van szó, hogy engem a tante előtt gyanusitson.

— Oh! igaza van...

— Csodálom, hogy ennyit is beismer.

— S én csodálom az ön ügyességét, mely oly tökéletes, hogy én csak a legnagyobb irigységgel gondolok reá. Valóban, asszonyom, ön mestere az alakoskodásnak! Ismeri e művészi játék valamennyi finom szálát, s annyi biztossággal szövi őket tervei keresztül vitelére, mint senki más. Beláthatja azonban, hogy öntől, a kinek Fülöp iránt való titkos vonzalma előttem nem maradhatott sokáig homályban, semmiféle leczkértetést nem fogadhatok el. Kérnem kell tehát önt, hogy ily irányu hajlamait lehetőleg mérsékelje. Az istenért, hisz ez oly könnyű! S az én kérésem annyira szerény... Méltányolja tehát szerénységemet és ne kívánja, hogy még nyiltabban beszéljek önnel.

Clermontné már szánta ezt a nőt, a kit féltelme ily meggondolatlan heveskedésre tudott ragadni, — de nem vonulhatott vissza. Ez vereséget jelentene, s még merészebbé tenné ellenfelét. Szük-

séges tehát, hogy végre egészen nyiltan szóljon vele, — hátha ezzel minden további elburkolt ellenségeskedésnek egyszerre véget fog vetni. Érezte ugyan, hogy mindent kockára tesz, s ez önkénytelenül is megremegtette egész valóját, de érezte azt is, hogy ha most visszavonul, Szeniczeiné részéről sohasem számíthat többé kiméletre. Gyorsan határozott. Előbb, vagy utóbb úgy is csak rá került volna a sor.

— Hallgasson meg nyugodtan, Katalin. Megbocsátom önnek iménti heveskedését...

— Nem heveskedés, drága Juliám! szakította félbe gunyos ajkbigyesztéssel a hölgy. S nagyon téved, ha azt hiszi, hogy bocsánatára szükségem van. Ne feledje, hogy ön most ismét a család tekintélyének védelme alatt áll, — elvárhatjuk tehát öntől, hogy ön is tekintettel legyen reánk és ne igyekezzék Fülöpöt tönkretenni. Azt akarja, hogy elvegye önt? De hisz ha ön férjhez megy, akkor elveszti vagyonát! Szegénységbe dönti ezt a fiatal embert! Gondolt erre? Ha pedig ön nem akarja elveszteni azt a vagyont, mely özvegységéhez van kötve, — akkor valóban tartózkodnom kell tőle, hogy tervét a maga igazi nevén jelöljem meg...

Clermontné mélyen elpirult. Szive oly hangosan dobogott, hogy majdnem fáj. Elakadó lélegzete, arcának rémült kifejezése nem kerülte el Szeniczeiné figyelmét, s ez az asszony gyönyörködni tudott ebben a kinos zavarban, melyet ke-

gyetlen szavaival oly mohón és oly szívesen idézett elő. Teljes mértékben élvezte diadalát. A fiatal özvegy azonban gyorsan magához tért, s a mit e pillanatban érzett, az csak megvetés volt.

— Jegyezze meg magának, Katalin, hogy ön engem nem sérthet meg. Sokszor megpróbálta a multban is, de én nem figyeltem önre, s nem vehetem önt komolyan ezuttal sem. Kérem, hallgasson meg! Férjem életében ön egy izben férjével együtt megjelent falusi kastélyunkban s később panaszkodva említette a tantenak, hogy e látogatását sohasem adtam vissza. Emlékezhetik azonban, hogy abban az időben Braniczki gróf is vendége volt férjemnek, a kihez régi, benső barátság kötelékei fűzték. Egy héttel az ön látogatása után a gróf is elutazott. Akkor említettem férjemnek, hogy talán illő volna, ha az ön látogatását visszaadnók, de férjem e kívánságomat kereken megtagadta.

— Ah, szísszent föl elhalaványodva a hölgy,
— tehát az ön férje...

— Ugy van asszonyom, férjem, a ki meg akart kimélni attól, hogy neje a gróf szeretőjének kezét legyen kénytelen megszorítani.

— Julia!

— Vigyázzon Katalin, — felelte lesujtó büszkeséggel az asszony, s szeme megvillámlott, — cselédeim meghallhatják az ön kiáltását. Ön kényszerített reá, hogy nyíltan beszéljek, — megtör-

tént, s remélem, utoljára. Braniczky elmondott férjemnek mindent. A gróf nem oly üres, s korántsem oly felületes, asszonyom, mint ön hiszi. Meg tudja itélni az ön értékét, s a szerint bánik önnel. Mindez azonban nem tartozik reám. Oly szégyent érezek, hogy ennyit is kénytelen voltam elmondani, a mit sohasem fogok megbocsátani önnek . . . És most azt teszi, a mit akar. Tudom, hogy szenvedélyei épp oly szertelenek és kicsapongók, mint boszuvágya és dühe, — de elhiheti, hogy nem tartok egyiktől sem. Védelmezni fogom magamat. Nem kívánom az ön megsemmisítését, — soha azt, a mit most hallott, ismételni nem fogom senki előtt . . . erre nem volnék képes... de ha ön mégis kényszeríteni találna reá, úgy fog történni minden, a mint ön akarja.

Szeniczeiné reszketve suttozta.

— Fecsegett... fecsegett rólam...

— S ön nincs abban a helyzetben, hogy ezt a fecsegetést megtorolja. Braniczki még nem akar szakítani önnel, s ön nem menekülhet, mert hatalmában van. Akkor teheti önt tönkre, a mikor neki tetszik. Kénytelen lesz tehát megalázkodni ezután is, — s főleg örökre le kell mondania arról, hogy a család tekintélyének és jó hírnevének őre gyanánt szerepeljen az én jelenlétemben. Isten önnel, Katalin! Fölösleges talán ismételnem, hogy hallgatásomra feltétlenül számot tarthat. Nem neheztelek önre... helyzete oly kétségbeejtő, annyira

rettenetes, hogy inkább szánom... Különösen hangzik az én ajkamról és éppen most, midőn ön oly méltatlan gyanuval támadott meg, de mégis részvétell kell tekintenem önre... talán nem csupán ön az oka... Nem tudom és nem is kívánom tudni.

— Oh, ha mindent elmondhatnék... felelte elfojtott hangon, egyszerre megváltozva, majdnem alázattal az asszony.

Clermontné nem érzett reá magában erőt, hogy a megindulás e ritka kitörését meghallgatni képes legyen. Idegei már is annyira feszültek voltak, izgatott vére oly erővel tolult halántékaira, hogy alig tudott uralkodni magán.

— Isten önnel, — mondotta halk hangon, engesztelődve, s szájalommal nézte a hölgy vergődő lelki küzdelmét, mely ott égett szép arcza minden vonásában. — Sajnálom a történeteket és még egyszer ígérem, hogy mindent el fogok felejteni.

ÖTÖDIK FEJEZET.

I.

Az öreg Petrovics Ferencz valamivel tizenegy óra után érkezett a Münszter-házba, s azonnal bejelentette magát. Magas, csontos, szűkszavu öreg ember volt, — egyszerű szürke köntösében, asztrakán sipkájában, rövidre nyirt, erős bajuszával inkább szegény erdészhez, semmint vagyonos földbirtokoshoz hasonlított, ki csak a mult évben vásárolta meg a kétszáz holdas »mária-család«-i Trandafir-féle birtokot a nélkül, hogy valami nagyon megerőltette volna magát. Ispánjai, tisztartói nem igen szerették, — érdes, kemény modora volt, — de becsülték, mert soha semmiféle méltatlanságot nem tapasztaltak. Petrovics a legkisebb hibát sem tűrte el, de igaztalan se volt, s a hü szolgálatakat mindig értékük szerint tudta megbecsülni és jutalmazni.

Feliczia tante a kis szalónban fogadta s kerülgetés nélkül azonnal a dologra tért.

— Magamhoz kellett önt kéretnem Petrovics

ur; ebben a csunya, szeles időben nem hagyhatom el a szobát, különben kikocsiztam volna az ön szép villájába, melyről már oly sokszor beszéltek velem.

— Szívesen jöttem, nagyságos asszonyom, — mondotta kissé nyers, de őszinte, bizalomra gerjesztő hangján az öreg, s nagy tisztességtudással foglalt helyet a fölajánlott széken. — Nagyságod tudja, hogy bármikor szólit, mindig jó szívvvel jövök.

— Köszönöm, Petrovics ur; számitottam reá, hogy kérésemet figyelembe fogja venni.

— Parancsoljon velem.

Feliczia tante néhány szóval előadta az ügyet. Petrovics gondolkozva tekintett maga elé, s kemény bronz színű arczán megjelent a kielégített hiúság dölyfös fénye. Egy pillanatig tartott mindössze az egész, — a tante rendkívül gyors és biztos figyelmét azonban még sem kerülte ki. Ismerte az öreg gondolkozását arról az »uri rend«-ről, melynek egész életén keresztül szolgálatában állott, s állana bizonyára most is, ha öccsének, a »paraszt« mészárosnak — a hogy emelt fővel nevezni szokta, — több százezer forintra becsülhető vagyonát négy esztendő előtt nem örökli. Méltán tartott tehát tőle, hogy ezuttal sem fog magába fojtani oly megjegyzést, mely minden további tárgyalásnak egyszerre utját vágja. Petrovics azonban hallgatva ingatta fejét, s nem volt megjegyzése. Feliczia tante megnyugodott.

— Az tehát, Petrovics ur a kérdés, hogy kölcsön adhatja-e nekem azonnal a kívánt összeget, vagy nem?

— Huszonkét ezer forintot, nagyságos asszonyom?

— Igen. Mondjuk egy évre.

— Bármely órában, nagyságos asszonyom, — felelte egy árnyalattal emeltebb hangon az öreg. Ha meg méltóztatik engedni, hogy behajtassak a városba... Talán így lesz a legegyszerűbb. Kocsim úgy is lenn vár a kapu előtt; felhajtatok a miniszteriumba, onnan a tanácsos urral együtt fölkeresük a bankot, a hol pénzemet tartani szoktam, s egy óra múlva mindennel rendben leszünk.

— Nagyon szép öntől, hogy kívánságomnak ily lekötelező előzékenységgel igyekeznek eleget tenni. Köszönöm, Petrovics ur.

— Nincs mit, nagyságos asszonyom; kölcsönbe megy. Én is meg akarom kérni valamire.

— Hallgatom.

— Majd később, instálom... valamelyik nap, ha megengedi, el fogok jönni és elmondom a bajomat. Addig tán megtalálom a formáját is. Most még nem tudnám úgy előadni, a hogy az ilyesmit végezni kell. Hiába, — nem igen vagyok ura a szónak... de talán kitalálom addig...

— Szivesen látom bármikor. Vizontlátásra Petrovics ur, várni fogok önre. A kölcsönnel tehát rendben vagyunk.

— Rendben instálom. A nagyságos ur egy óra mulva átveheti a pénzt.

A tante ezután arra használta a még rendelkezésre álló negyedórát, hogy a »mária-családi« határban levő terjedelmes erdőiről kérdezősködött Petrovicstól, a ki a matróna kérdéseire rövid, de pontos és minden tekintetben megbízható választ adott. A társalgásnak a kölcsön rendezésén kívül még az az eredménye is volt, hogy a tante ezuttal jóval több figyelemre méltatta Petrovicsot, s míg kérdezősködött, magában azt is elhatározta, hogy a Petrovics-ház büszkeségével a kis Petrovics Ilkával, alkalmyszerüleg közelebbről is meg fog ismerkedni. Ösztönszerűen, a női lélek bámulatos érzékenységével, mely egy-két gyöngé áruló vonásból is következtetni képes, kitalálta e látszólag semmit-mondó, inkább üzleti jellegü társalgás közben azt is, hogy Petrovics leányáról óhajt vele beszélni. Mit és miért, azt egyelőre nem tudta elképzelni, — kíváncsisága azonban fel volt ébresztve, s ezzel együtt elhatározása is gyorsan megérlelődött.

*

A délelőtt folyamán Fülöp egy jó barátját száudékozott meglátogatni; értesülvén azonban Feliczia tante kívánságáról, nem hagyta el a házat, hanem átküldte inasát Clermontnéhoz és megkérdezte, hogy elfogadhatja-e.

Igenlő választ nyervén, megjelent az özvegy

szalónjában, épp abban a pillanatban lépve be, midőn Szeniczeiné a fölépcsőn lefelé haladt. Fülöp mindössze egy tekintetet vethetett reá, s ez sem volt elég arra, hogy arcának feltűnő halványságát a fátyol alatt jól megláthassa, — a fő dologra nézve azonban körülbelől tisztában volt. Majdnem bizonyosan tudta, hogy Clermontné és ez előtte mindig titokzatos, érthetetlen és éppen nem rokonszenves asszony között kitört a válság. Rég készülően volt már, — számított reá, hogy egyszer okvetlen be fog következni, s előérzete nem csalta meg.

Clermontné nyájas előzékenységgel, de egy árnyalattal tartózkodóbban fogadta, mint máskor. Fülöp nem kereste tovább gyanuja támogatására a magyarázatot, — most már nem kételkedett benne, hogy a krízis csakugyan beállt, s a lefolyt szellemi párbajban alighanem Clermontné maradt a győztes. Föltette tehát magában, hogy ezt a tárgyat nem fogja érinteni. Erre a discretióra azonban nem volt szükség, — az özvegy maga tért reá.

— Találkozott Katalinnal? — kérdezte pár percnyi közönyös társalgás után, — éppen az imént ment el. Mondja csak, megjött Petrovics ur?

— Benn van a tantenál, — felelte az ifju, azt következtetve e gyors kitérésből, hogy Clermontné nem óhajt tovább az iménti látogatással foglalkozni. A fiatal asszony, ki egyszerü, matt satin öltözékében, hátul simára felfésült szőke hajával,

izgatott arczával, melyet még inkább fokozott szemeknek szokatlanul élénk csillogása, épp oly érdekes, mint szép volt, észrevette Fülöp udvarias tartózkodását, s egy pillanatig hallgatva, majdnem gyermekes habozással játszott a kerevet csipkepárnájával, mely a teremben érezhető finom perzsiái illat forrását rejtegette.

— Katalin önről is megemlékezett, — mondta erőt véve az egész testében zsibongó izgatottságon. Ebből azt következtetem, hogy egymáshoz való viszonyuk megváltozott. A mennyire visszatudok emlékezni, önök régebben hadi lábon állottak egymással

Fülöp mosolyogva jegyezte meg:

— Jól emlékszik, asszonyom; változott viszonyról nem lehet szó. Ön, kedves Julia, jobban tudhatja, mint bárki más, hogy Katalinnal már akkor sem értettem egyet, midőn a francia leczkéit javítottam, — s ebből nem is csináltam titkot. Egemáshoz való viszonyunk most csak amolyan fegyveres béke. Ő nem figyel reám, én nem érdeklődöm a dolgai iránt és ezt be is vallom.

— De hisz így most már alig ismeri . . .

— Valóban alig. Épp oly kevésbé őt, mint férjét.

— Különös . . .

— Miért? — kérdezte Fülöp azzal a kedves, majdnem nőies bájjal, mely sajátja volt, s mely az ő ajkán, míg egész izmos alakjáról a férfiaság

erélye és büszke öntudata sugárzott le, különösen kellemes hatást gyakorolt arra, a kivel rokonszenvét éreztetni akarta.

— Azért, barátom, — felelte az asszony, mert feltűnőnek találom, hogy létezik ime az ön közelében két ember, akikkel szokása ellenére nem kíván foglalkozni. Szeniczei még csak hagyján, — de Katalin, a ki fiatal is, szép is — ne szóljon! igazat mondok . . . Katalin mindig nagyon csinos volt. Csak nem azért neheztel talán reá, mert leánykorában állandóan mimosának nevezte önt? Lássa, még erre is emlékezem. »Figyelem, jön Mimosa ur! Ne érintsétek, mert azonnal elhervad!« — Hányszor szaladt be Katalin ezzel a bolondos kiáltással, s mi mindannyiszor igazat adtunk neki.

— Oh, önök mindig kegyetlenül bántak velem, — felelte mosolyogva az ifju, — kigunyolták gyöngéimet, nevettek védekezésem fölött, s oly élvezettel gyomlálgatták első virágocskáimat, hogy majdnem kétségbeestem. De azért most is csak azt mondhatom, hgy *Semiramis* című első drámai bimbócskámért korántsem érdemeltem annyi csipős jóindulatot, mint a mennyit önöktől szenvednem kellett.

Clermontné oly szívesen engedte át magát a mult e derült emlékeinek, melyek izgatottságát jótékonyan enyhítették, hogy a *Semiramis* említésére vidáman elnevette magát. Hálásan nézett

az ifjura: mily szerencse, hogy eljöttél, valóban nagy szükségem volt reá, hogy kimeneküljek a Szeniczeinével lefolyt borzasztó jelenet hatása alól. — »Igaza van, Fülöp, annyi boszantást csakugyan nem érdemelt, be kellene azonban ismernie, hogy az a szegény, szenvedő Semiramis, azokkal az ő végtelenül hosszú tirádaival egy kicsit... hogy is mondjam csak...

— Unalmas volt.

— Tehát bevallja! Végre...

— Istenem, hát igen, de ez még nem volt elég főbenjáró bűn arra, hogy önök oly szívtelenül bánjanak vele. Emlékezzék csak vissza, asszonyom, mit tettek önök, midőn a tante szalónjába a következő sorokat felolvastam. Ne csodálja, hogy e nehányt sort még most is kívülről tudom. Oh, az ily sebek nehezen gyógyulnak. A férfi hiuság bár-mikor fölveszi a banalitásig gyakran emlegetett női hiusággal a versenyt, azzal a különbséggel, hogy minket könnyebb kiengesztelni és valamivel nehezebb megbántani. Ime a felejthetetlen sorok:

Ha meghalok, ne zengjen senki gyászdalt

Nagy némaság, mély csend vegyen körül.

Oltsátok ki a lángokat, s az alkony

Homályában vigyétek testemet

Thermos hideg kőböltja mélyire...

Ifju ha jön, megnézni siromat,

Leány ha jön, s virágot hoz vele,

Mondjátok nékik, hogy maradjanak

Oly messze tőlem, mint a föld a naptól
 Mert gyász és átok nyugszik ott alatt:
 Az én szívem... óh jaj! az én szerelmes,
 Boldogtalan szívem... Mérget lehel
 Reá, s elveszti azt, ki oly botor
 S gyászolni mer engem, elátkozottat...

— Mily jól emlékszik reá, — nevetett vidáman az asszony, de ez a nevetés már nem volt oly őszinte, mint az imént.

— Eleget szenvedtem e néhány ártatlan sorért. Ugyancsak kinevettek értük. Ön is, Julia, ön is!

Clermontné bevallotta, hogy ő is vétkezett. A jókedv ragad. Feliczia tante maga is mosolygott, midőn Katalin a társaság zajos derültsége között William Johnsonnak, az ismert archaeologusnak, könyvéből bebizonyította, hogy ez a három sor

... s az alkony

Homályában vigyétek testemet

Thermos hideg kőboltja mélyire...

négy menthetetlen tévedéssel jeleskedik. Az első az, hogy a ragyogó szépségű királyné idejében soha senkit se temettek alkonyatkor, mert a lenyugvó nap — hitük szerint — a nyugalmat is magával vitte, a második az, hogy Semiramis drága seelyembe burkolt holttestét nem emberek, hanem szent elefántok vitték; a harmadik tévedés az, hogy a temetkezési helyet nem Thermosnak, hanem

Sostrisnak hívták, s végül a negyedik, hogy Semiramist nem kőboltba, hanem a hagyomány szerint ama csodás bűbáju függő kertek egyikébe temették, melyekről több fantasztikus mese, semmint igazság maradt örökké tartó emlékül a történelmi múltra. Négy gyönyörű hiba három sorban; ez csak elég?

— Tökéletesen elég, — szólt Fülöp és hozzátette: Nem ezekért a sikerült tréfákért idegenedtem el Katalintól, hanem a modora miatt.

— Megbántotta önt?

— Arra nem emlékszem, — soha se álltam hozzá oly közel, hogy ezt tehette volna, — ön talán inkább érezhette...

— Néha.

— Elég gyakran, — folytatta élénken az ifju. Sohasem titkoltam, hogy Katalin biztossága, hangjának éle, s mozdulatainak szokatlan merészsege, nincs inyemre. Tartózkodásomért fedezte föl számomra a »mimosa« elnevezést is, s reá vonatkozólag csakugyan igaza volt. Férjhez menetele óta azonban oly ritkán érintkezünk, hogy ugyszólván nem is lehetett alkalmam közelebbi megfigyelésekre.

— Pedig ő figyel önre.

— Reám is, mint másra. S egyformán mindenkire.

— Nem egészen, Fülöp. Ön tudja, hogy mily előkelő helyet biztosít önnek családjában tehetsége és az eddigi szép siker, melyet kivívnia sikerült, —

természetesnek kell tehát találnia azt is, ha Katalin csak úgy, mint a tante, vagy atyja, vagy én magam is, bizonyos aggodalommal kísérik az ön carriére-jét, melynek sikerei, vagy tévedései mindnyájunkat közvetlen közlelről érintenek.

Fülöp gyöngéd tiltakozással rázta fejét.

— Ne akarja velem, asszonyom, elhíttetni — mondotta alig észrevehető kedvetlenséggel, hogy az a »közvetlen közelség« egyébb is volna, mint egy szép álmokép, melylyel szivesen biztatja magát az ember, de — nem hisz benne.

— Onnek hinnie kellene.

— Nekem csak úgy, mint másnak, ki tehet azonban róla, ha ez a kegyes szándék egyikünknek sem szokott sikerülni. Közelség, — mondja ön. Hol van most közelség? Az anya és gyermek közelségén kívül más komoly és szent forrásból fakadó közelséget, fájdalom, nem ismerek. Lehet, hogy más talán szerencsésebb volt, mint én... nem állítom az ellenkezőt... de a mi engem illet, eddig legalább, még nem volt, alkalmam meggyőződni róla, hogy családkunkban »közvetlen közelség«-ről, a szó mély és őszinte értelmében valaki joggal beszélhetne.

— Tulságos hidegen ítél, Fülöp, — felelte összerendezve a férfi hangjának borus hatása alatt Clermontné, s oly ellenállhatatlan részvétellel nézte e zárkozott, minden érzelemre egyaránt fogékony, nemes ifju nyugtalanságát, hogy félni kezdett

tőle. Hogyan, — villant át szép szőke fején a kérdés, — hát nincs egyáltalában mód, hogy ez a gyöngéden érző fiatal ember kimenekülhessen az impressziók ama veszélyes zavarából, melyek szívét és agyát egyenlő erővel ostromolják? Lehetséges-e, hogy már ily ifjan megrendüljön hite az őszinteségben és a szeretetben, melylyel családja elhalmozza? — »Ne feledje, Fülöp, — folytatta elkomolyodva, — hogy atyja szereti önt, s a tante is csak azért okoz önnek folytonos tanácsaival kellemetlenséget, mert őszintén szereti és félti. Mindketten azt akarják, hogy boldog legyen. Higyje el nekem, hogy van közelség, — s gyakorta azok szeretnek bennünket legjobban, a kik látszólag kiméletlenek hozzánk. Sokkal inkább becsülöm önt, sem hogy ne szóljak egészen nyiltan. Lássá, a tante-al én is úgy vagyok, mint ön. Néha egészen elkeserít, s ilyenkor magamban vádolom, hogy megjegyzéseivel méltatlanul okoz nekem fájdalmat. Ha azonban később nyugodtabban is meggondolom a dolgot, kénytelen vagyok megvallani, hogy ő csak jót akar, — semmi mást, csak jót, mindig, mindenkinek.

— Erről magam is meg vagyok győződve.

— És még sem hisz a szeretet őszinteségében! Szabad ez? Nem érzi ön, hogy a tante örökös aggodalmainak, melyek akárhol jár és bármit tesz, mindig nyomon kísérik önt, — komoly alapja van? Hány példát ismer ön is, melyekből oly

könnyü levonni a tanulságot! Hányszor megtörtént már, hogy egy fényesnek ígérkező pálya egyszer csak megszakadt. Mig fenn ragyogott a siker magasságában, senki se kísérté futását aggodalommal, csak akkor eszmélt föl mindenki, midőn lezuhant és teljeseen megsemmisült. Ettől a balsorstól akarják önt megmenteni. Ezért vannak terhére oly tanácsokkal, melyekre önnek semmi szüksége sincs. Őszintén, igazán, valódi szeretettel hiszik, hogy gondoskodásuk nem fölösleges, — miért tagadja tehát ön, hogy van közelség? Ez kegyetlenség, édes Fülöp; megérdemelné, hogy eláruljam.

— Ne tegye, asszonyom, — felelte az ifju, s ismét mosolyogva tekintett föl. Szívesen hallgattam önt, mert mindent el szeretnék hinni, a mit ellenem felhoz, s lehet, hogy egyszer... később... sikerülni is fog. Ne csodálja azonban, ha különösnek találom az ön hitét, most — alig tiz perczcel Katalin látogatása után, a ki épp úgy a családhoz tartozik, mint ön, vagy én, — s nyilván nem sokra becsüli ezt az ön meleg theoriáját a családi közelségről.

II.

Clermontné kérdőleg nézett Fülöpre. Érezte, hogy az ifju sejti a Szeniczzeinével való jelenet izgalmas lefolyását, s ezt leplezni akarta minden-

áron. Kérdezősködéstől nem tarthat, Fülöp egyetlen szóval se szokta átlépni azt a szigoruan kimért határt, melyet udvariassága elébe szab, — erőteljes, kutató tehetségének azonban a legfinomabb szál, a legjelentéktelenebbnek tetsző nyom, egy vigyázatlan mozdulat, egy áruló hangsúly is elég gyakorta arra, hogy a valóságot minden további kérdés nélkül azonnal, valóságos megdöböntő biztossággal találja ki. Nem akarta, hogy az a boldogtalan teremés magára vonja Fülöp figyelmét. Tudta, hogy akkor el volna veszve, — Fülöp rögtön kitalálná az egész szégyenteljes titkot. Hadd maradjon csak mélyen a homályban, a mig lehet... egyszer ugy is csak eléri sorsa... Ne érje azonban ő általa. Nem, nem! ezt nem akarja. Ezt nem akarja...

— Katalin sohasem rokonszenvezett velem, — szólt egyszerű, közönyös hangon; az ilyesmit nem lehet magyarázni, kedves barátom. Annyi bizonyos, hogy nem hizelgünk egymásnak.

Fülöp nagyon is egykedvűnek találta a fiatal asszony hangját arra, semhogy azonnal ne gyanakodott volna. Clermontné ijedten vette észre, hogy az ifju nem ad hitelt a szavainak. Nyilván abban a hiszemben van, hogy Szeniczeiné komolyabb gyöngédtelenségre ragadtatta magát. Mit tegyen? Mivel háritsa el a veszélyt, mely a szerencsétlent fenyegeti?

— Imént azt mondta ön, — hogy Katalin figyel reám?

— Igen... figyel önre...

— S ennek a lekötelező figyelemnek bizonyára kifejezést is adott, különben ön sem tudhatna róla?

— Beszél önről, — felelte nehezen leplezhető nyugtalansággal Clermontné. »Istenem, mit tegyek... töprengett maga elé. Azt, hogy Katalin beszélt, be kell ismernie, különben honnan vehetett volna tudomást ő az egészeztől. Fülöp kérdése megfogta. Ebből a kelepceből most már nem menekülhet.

— Ne igyekezzék Katalint védelmezni, — folytatta nyugodtan az ifju, — tudom, hogy régóta szócsöve a tantenak.

Clermontné megörült ennek a fordulatnak. Fülöp nem gyanusítja Szeniczeinét. Ez a megjegyzése legalább arra vall, s jó is, hogy így van. — Nem védelmezem, Fülöp, — sietett a válaszszal, — arra talán inkább lehetne okom, hogy panaszkodjam rá, semmint arra, hogy védelmezem.

— Az ő befolyásának tulajdonítsam, hogy önhöz intézett régi levelemet visszaküldte?

— Nem, nem! Katalin erről a levélről nem tudott semmit.

— Szabad tehát megkérdezni, hogy kit akart visszaadásával megnyugtatni?

Clermontné benső, derült melegséggel emelte nagy kék szemeit Fülöpre, a mi az ifjat nem kis zavarba hozta. Egy pillanatig hallgatva, kutató, komoly tekintettel mélyedt a fiatal asszony

üde szépségének csodálatába, azután futólag elpi-
rulva fordította félre a fejét. Clermontné megérez-
te a hatást, mit a lényéből sugárzó leányos báj
most legelőször az ifjura gyakorolt, s ez a tudat
megdobogtatta szivét. Alig tudott uralkodni zava-
rán. Kivánta, boldoggá tette ez a fölfedezés, s
most mégis megijedt tőle. Mit várhat? Istenem,
mit? Nem volna-e jobb, ha nem tárná ki szivét
oly ábrándoknak, melyek olyan messze vannak, oly
kimondhatatlanul messze a valóságtól, hogy alig
dereng feléjük a reménynek bár akkorácska fénye
mint egy homályos, szegényes, ki-kialvó meteor-folt
a csillagokkal megrakott égen . . . Eddig meg
tudta védeni magát attól a varázstól, mely Fülöp
közelében mindig hatalmába akarta ejteni, — hogy
kerül mégis a kivánt és rettegett lejtőre most, s
miért éppen most, midőn a legnagyobb biztosság-
ban hitte magát? Elszorult szivvel, gyorsan életre
kelő, fájó sejtelemmel gondolt e perczen a jövőre,
mely annyira bizonytalan és annyira titokzatos.

Fülöp kérdésére megrezenve igyekezett visz-
zatérő nyugtalanságát elleplezni.

— Nem akar felelni Julia? Találja kíván-
csiságomat gyermekeknek, nekem azonban szüksé-
gem van az ön válaszára.

— Nem találja meg magától is?

— Lehetetlen, már megpróbáltam. . .

— És nem sikerült?

— Nem.

— Pedig oly egyszerű, — felelte a hölgy és erőt véve felindulásán mosolyogni igyekezett, — azt hittem, hogy ön bármily gyöngé, de mégis csak összekötő szálnak tekinti ezt a levelet kettőnk között, s talán szivesebben venné, ha nem léteznék. Visszaküldöttem tehát, hogy semmisítse meg, ha akarja. Nos, barátom? Ez csak elég természetes? S most mondja meg, mi az, a miért erre a válaszra szüksége volt?

Fülöp némi habozással felelt.

— Szükségem volt reá, mert a tante ismét tanácsokat óhajt nekem adni és... azt hiszem... Milyen különös, hogy néha oly nehezen tudom a helyes kifejezéseket megtalálni...

— Nyiltan, édes Fülöp, egészen nyiltan, — biztatta a fiatal asszony, melodikus, szelid, remegő hangon, mely lényének egész növekvő izgatottságát elárulta, — mondja ki tartózkodás nélkül, hogy Feliczia tante ma ismét szívére akarja kötni az óvatosságot, melynek elmulasztása önre igen nagy veszélyt hozhat. Fogadja köszönetemet a gyöngéd-ségért, mely vissza tiltotta ajkáról az egyenes választ, de ime én meg tudok felelni magamnak úgy is, ha nem keresem valami vagyont a helyes kifejezéseket — mint most.

— Nem tudom, mit kellene tennem... Fölhatalmazott reá, hogy nyiltan szóljak...

— Természetesen, Fülöp.

— Köszönöm, igaza van, egyszer ugyis csak

meg kell mondanom önnek, hogy ez a folytonos figyelmeztetés, a melynek ki vagyunk téve, engem módfelett boszant. Nem mutatom, de így van. Elégedetlen vagyok magammal; tudom, hogy ön is nehezen türi a dolgot, s tisztában vagyok azzal is, hogy e kellemetlen, bántó felügyelet, ez a sértő bizalmatlanság miattam éri önt, Julia. Kérem, ne szakítson félbe! Van bennem valami régi gúnynevemből, a mimosából, — többnyire megérzek mindent, a mi közléről érdekel, s a mire ösztönöm azt sugja, hogy hiba, melyet okvetlen jóvá kell tennem. Valóságos szégyennel gondolok tehát reá, hogy miattam önnek is szenvednie kell. Méltányos ez? Azt hiszem, itt az ideje, hogy ennek a sértő helyzetnek véget vessek.

— De Fülöp... Mit akar tenni?

— Elhagyom a házat.

— Ön? Mit beszél... Ez lehetetlen!

— Nem új terv. Magam sem tudom, miért halogattam eddig.

— Elhagyni a házat, miattam?

— A tante miatt.

— Mit fog mondani? Nem, nem; ez lehetetlen... Gondolja meg Fülöp, ezt ön nem teheti.

— Azzal a szándékkal jöttem most, asszonyom, önhöz, hogy ezt tudtára adjam. Jól meggondoltam mindent: kötelességem, hogy önt ettől a családi felügyelettől megszabadítsam. Ne igyekezzék engem lebeszélni, — folytatta derültebb han-

gon, könnyedén az ifju, — ismétlem, hogy tervem éppen nem uj. Már rég elhagytam volna a házat, ha nem ragaszkodnám annyi naiv gyerekességgel a lakásomhoz. Meg vagyok szokva butoraimhoz, szőnyegeimhez, íróasztalomhoz, a levegőhöz, nagy fekete diványomhoz, s a szemben levő házfödélhez, melyen minden reggel végig sétál egy gyönyörű szürke macska... Ott irtam meg szegény *Sibilla* leányomat is —

Clermontné keskeny metszésű, rózsás ajkain remegés futott végig erre a névre. »Ah, lehelte zavartan, az ön Sibillája...

— Már annyira vagyok, — folytatta gyorsan a férfi, — hogy lakást is kiszemeltem magamnak a Duna mellett. Hatalmas kilátásom lesz a hajókra, a vízre, a lánczhidra és a budai hegyekre. Szóval ez befejezett dolog, a min nem vagyok hajlandó változtatni.

— Tréfál, barátom...

— Komolyan beszélek, Julia, — meg fogom róla győzni.

— S azt hiszi, hogy ezzel használ nekem?

— Megkimélem önt a gyámkodástól.

— S ön hiszi ezt? kérdezte még egyszer, csodálkozva az asszony. Komolyan hiszi, hogy ezzel vége? Milyen csalódás! Hisz ez még rosszabb!

— Nem értem önt...

— Ugy van, barátom, ez sokkal rosszabb. Gondolkozzék csak egy kicsit, gondolkozzék...

Fülöp elérte a célzást.

— Azt akarja mondani nemde, hogy távozásom igazolná a figyelem szükségességét.

— Igen, igen! S éppen ezért kérnem kell önt, hogy változtassa meg szándékát és maradjon itt. April elején ugy is haza megyek, — várjon addig és ne igyekezzék meggyőzni Feliczia tanteot arról, hogy -- előlem menekülnie kell. Nem vonom vissza a kifejezést, — azt hinnék... a ki gyanusít, az mindent elhisz, s különösen szívesen mindazt, a mi felfogását megerősíteni látszik, — hogy ön kénytelen előlem menekülni, különben miért tenné éppen most és éppen akkor, midőn én még itt vagyok? Nincs reá jogom, hogy céljai és tervei felől kikérdezzem, ön mindig azt tette, a mit leghelyesebbnek tartott, — de kérem, ne távozzék el addig, míg én ebben a házban vagyok. Nehány hét mindössze az egész... elmulik hamar... Várja meg elutazásomat, azután hajtsa végre tervét, ha el van reá határozva, hogy külön költözik a családtól. Csak addig ne tegye Fülöp... kérem... míg én el nem utazom. Beleegyeznek? Nemde igen? Megigéri?

S Clermontné felállt. Keze idegesen babrált az asztalon levő apró disztárgyak között. Egész alakján meglátszott, mennyire fél a tagadó választól, mely a család gyanujának feltétlenül ki fogja szolgáltatni. Fülöp szintén elhagyta helyét, s gyorsan határozott. A fordulat komolysága nem volt

inyére. Bármint védekezett is e sajátságos érzés ellen, mely a fiatal asszony közelében lassanként, majdnem lopva erőt akart rajta venni, létezését nem tagadhatta el, s ez a tapasztalat majdnem idegessé tette.

— Megigérem, Julia, ha ön kívánja, — szólt udvarias meghajlással és kalapja után nyult.

— Itt marad tehát áprilisig?

— Igen.

— Látta, milyen zavarba hoz, — felelte megkönnyebbülve, vidámabban a hölgy, — ha köszönetet mondanék önnek, ez nagyon közeli rokonságban volna a sértéssel. — S engesztelve tette hozzá: »Ne nehezteljen; tudom, hogy ön az én hizelgésemet nem igényli.

— Csalódik asszonyom, — a hizelgés édes.

— Ah! s ön számot tart reá.

— Miért ne én is?

— Ön, kedves Fülöp, — mondotta a hölgy, s az ifjura emelte bársonyos tekintetét, melyben egy kis szelid vád is lappangott a hosszú pillák finom árnyéka alatt, — abban a pillanatban, midőn *Sibillá*-jának terve és tendenciája szívében megfogamzott, valószínűleg örökre lemondott arról, hogy mi is hizelegve emlékezzünk meg tehetségéről. Megvallom, nem szívesen beszélek darabjáról s ezt ön tudja. Az imént is azonnal megbánta, hogy véletlenül kiejtette a nevét... Köszönöm, észrevettem és magamban már meg is köszöntem ön-

nek a figyelmet... Egy dologra azonban mégis csak kíváncsi vagyok, barátom. Sokszor meg akartam már kérdezni, de mindig elmulasztottam, még pedig magam se tudom miért, szándékosan... talán a bátorság hiánya miatt... Tudni szeretném, hogy kizárólag a fantázia műve-e az ön darabja, vagy nem?

Fülöp önkénytelenül elkomolyodott. Sejtette, hogy ezt a kérdést egyszer minden bizonynyal meg fogja kockáztatni a fiatal özvegy, — el is készült reá, hogy tréfával, ha lehet, semmit mondó banalitással fogja elütni, — s most ime éppen az ellenkezője történt. Lehetetlen, villant át lelkén az aggodalom, hogy ily gyorsan elveszítse megszokott energiáját, s ne legyen ura arcának, ne tudja fegyelmezni hangját... De hát mi történik? kérdezte magától megdöbbenve, mialatt az adandó válasz kifejezését válogatta. Megpróbált kimene-külni a hinárból:

— Miért kérdezi, Julia?

— Kíváncsiságból, — felelte izgatott mosolylyal az asszony. Menekülni akar, — mondotta magának szomoruan, s elszorult szívvel csüg-gött az ifju ajkán. Mit fog mondani?

— S ha megtudja, hogy az egész darab kizárólag a fantázia műve, — remélem, hinni fog nekem?

— Igen, Fülöp. S kezét nyujtotta az ifjunak, — hiszem, mert ön mondja.

Annyi melegség és élénk öröm remegett ebben a dallamos, mély hangban, hogy Fülöp ijedt zavarral kezdte megfoghatatlan gyávasággal vádolni magát. Miért nem mondta meg a valót? Nem volt bátorsága, hogy nyiltan, tartózkodás, kímélet nélkül vallja be az igazságot: igen, az élet vezetett, saját erkölcsi felfogásomat követtem és hiszek mindabban, a mit a mű szereplőivel elmondatok... Benső ösztöne sugalmazására hallgatott inkább, mely azt tanácsolta neki, hogy ne mondja meg a valót, mert azzal igen nagy fájdalmat fog okozni. Ráér később is egyszer... majd később... ha erre egyáltalában szüksége lesz. Ha nem lesz, annál jobb. S többé nem is érintette ezt a kérdést. Közönyös dolgokról beszélt, melyek az eddig lefolyt társalgással semmi összefüggésben nem állottak.

Néhány percz múlva elbucsuzott és átment a tantehoz.

Clermontné az ablakhoz lépett, s tünődve, szórakozottan tekintett le az utcára, melyen e pillanatban éppen a kétemeletes reáliskola épülete előtt az öreg Petrovics hintója robogott végig.

HATODIK FEJEZET.

I.

A tágas folyosóra lépve, melyet üvegablakok védtek a szél és hó ellen, s melyen Feliczia tante pálmáinak, fikuszainak és ritka szép, kék virágu hortenziáinak egy része is el volt helyezve, Fülöp a lépcsőkön felsiető Szerafint pillantotta meg. A leány fehér prémes téli sipkát, s ugyanolyan köpenykét hordott. Gömbölyü, rózsás arczát pirosra festette a hideg. Gyorsan sietett föl a lépcsőkön, s mosolyogva, sebesen lélegző ajakkal üdvözölte az ifjut.

— Itt vagyok, Fülöp! A tantehoz megyek.

— Isten hozott. Megteszed, a mire kértelek?

— Azért jöttem.

— Helyes! Magam is a tantehoz igyekszem, ha azonban már itt vagy, szívesen neked engedem az elsőséget. Vettél cipőt? Ah, de hisz egész téli tündérré változtál!

— Jó izlésem van? Mindent magam választottam. Mama nem is sejti.

— Mit fogsz neki mondani?

— Az igazat, — felelte halk nevetéssel a leány, — csakhogy azt is hozzá teszem, hogy abból a pénzből, a mit adtál, nem maradt egy fillérem sem. Ez persze nem igaz; még a felét se költöttem el, pedig kesztyűt is vettem, s egy üveg illatszert is. Neked is hoztam egy doboz czifra szivart. Itt van!

Fülöp mosolyogva vette át a köpenyke alól előkerülő szivardobozt.

— Köszönöm, édes Szirén, — szép, hogy reám is gondoltál. Most menj be a tantehoz, azután mondd el, hogy mit beszéltek.

— Hol talállak?

— Itthon.

— Bemenedek hozzád? Hátha meglátnak?

Fülöp nyugodtan nézett a cousinera.

— S ha meglátnak, Szirén?

— Az igaz! felelte gyorsan elpirulva a leány. Mennyi ostobaságot fecsegek... bocsáss meg, de néha valóban nagyon ostoba vagyok. Várj hát reám; bemegyek hozzád és mindent elmondok, a mit a tante beszélni fog. Viszontlátásra, Fülöp!

— Isten veled!

Fülöp megfordult és bement a szobájába. Egy ideig magába mélyedve sétált fel és alá, azután leült íróasztala mellé, s szórakozottan lapozgatott egy félig kész kéziratban, melyet már be kellett volna fejeznie, ha meg találta volna hozzá

a szükséges hangulatot. Azokhoz a gyöngéd, idilli érzelmekhez azonban, melyekkel ez a befejezésre váró legújabb novellisztikus dolgozata foglalkozott, több nyugalomra lett volna szüksége, mint a mennyivel már napok óta rendelkezett. S most aztán már éppen nem lehet róla szó, hogy folytatni és befejezni tudja. Akaratlanul is azzal az érthetetlen meghátrálással foglalkozott, mely eddig még soha sem vett erőt a szivén. Eltagadta a fiatal özvegy előtt a valót; nem tudott kibékülni ezzel a dologgal, jóllehet érezte, hogy helyesen cselekedett. Csak nem mondhatta meg neki nyíltan, hogy azt a nőt, ki első, tisztességes férjének halála után egy második férjnek is hitvesévé válik — kényszerüségből, vagy szerelemből, az egyre megy, — immorálisnak tartja? Lehetetlen effélet nyíltan is megmondani... De hát miért? kérdezte elégedetlenül. Ha meg merte mondani ezernyi embernek a szinpadról a *Sibillá*-ban, — ha föl tudta állítani a thezist és megfelelt rá, ha teremtett oly szituációk között egy férfit és egy nőt, hogy a választ még azok is lehetségesnek és elfogadhatónak tartották, kik a szokás, a törvény, a közmorál közönséges utjához levén szokva, nem képesek a lelki érzelmek oly átlátszó finomságáig emelkedni, hogy a theziszre adott tagadó választ azonnal megérthessék, — miért nem volt elég bátorsága ugyanezt megmondani az özvegynek is?

A felelet látszólag nagyon egyszerű. Kiméletből, melyet a köztük fennálló rokoni viszony ma-

gyaráz meg. Kimélnie kell egy nőt, a ki őt soha nem bántotta, s a ki, ha férjhez találna menni, ugyanoly kritika alá kerül, mint a dráma hősnője, még pedig nem csak egyedül, hanem a második férjjel együtt.

Fülöp jónak és helyesnek találta ezt az indokolást, s mégsem volt vele megelégedve. Clermontné látta a darabot, ott tehát megkapta a választ nélküle is. S ime most, midőn élőszóval ő maga kellett volna, hogy ugyanazt ismételje, a mit a színpadról már ugysis elmondott, — meghátrál és hallgat. Sőt nem csak, hanem még azzal is mentegetőzik, hogy az egész mű egyszerűen az írói fantázia teremtménye, melynek a valósághoz, az élethez, s a körülöttünk mozgó emberekhez semmi köze. Ez más szóval azt jelenti, hogy munkájának hőse oly képzeletbeli lény, a milyenhez foghatót az élet józan realizmusa nem produkálhat, mert ezzel megfosztaná a létezhetés egy igen fontos kellékétől: a többi emberekhez való hasonlóságtól is. Fantasztikus figura tehát az egész ember, ki semmiféle raceba be nem illeszthető és semmiféle erkölcsi rendszert nem képvisel. Egyetlen ritka, képzelhető, de alig létező emberi példány, — érdekes a maga sajátos érzékenységének megnyilatkozásában, s szájalomra méltó ama végzetes lelki küzdelem miatt, melyet morális felfogása ví szelme ellen, s melyért atyja az egész alakot poltron embernek tartja.

Szükség van talán a kiméletre? Clermontné nyilván nem is gondol reá, hogy egy második férj hitvesévé váljon, s így a kimélet oka önként megsemmisül. És még sem volt elég bátorsága az igazság nyílt kimondására, pedig ime megtehetette volna. S Fülöp kelletlen meglepetéssel állapodott meg ennél a pontnál. Ha tovább szövi gondolatainak ezt a fonalát, akaratlan eljut odáig is, hogy így kell önmagához szólania: — »Ha bevallod, hogy úgy érezel, mint a *Sibilla* hőse, vagy legalább is hasonlóan ahoz, akkor ez a fiatal asszony oly embert, mint te. — vagy mondjuk téged — soha szívének vonzalmával nem ajándékozhat meg. Bármely férfié lehet, csak a tied nem. Ez lesz eredménye a nyíltságodnak, a melyet kizárólag magadnak köszönhetsz. — De hát szükséges-e, hogy eddig a pontig jusson? Azt nem képes eltitkolni, hogy Clermontné lénye hatással van reá, — ebből azonban még nem következik, hogy oly befolyása lehessen valaha életére ennek a nőnek, mely erkölcsi érzékét egy csapással felforgassa és közönséges frázissá súlyessze alá. Nem, nem! Ez oly képtelenség, melylyel nem érdemes foglalkozni. S Fülöp büszkén, ereje teljes tudatában emelte föl a fejét. Szép, sötét arczán érczbe volt öntve minden finom vonás; tekintete hideg nyugalommal röppent végig a terem mályvaszinű bútorain. Biztosnak, szilárdnak, következetesnek érezie felfogását, izmosnak testét és érintetlenül szűziesnek

a szivét. Ily előkelő szellemi és testi előnyök birtokában nem fog leszédülni arról az utról, melyen megindult, még akkor sem, ha tehetségének rohanó diadalkocsija el is talál véletlenül gázolni egy asszonyt... a ki szerette...

— Esztelenség... mormogta boszankodva, s felugrott az íróasztal mellől. Dohszagu, nevetségesen régi fölfedezés, hogy az ember majdnem mindig azzal foglalkozik, a mire vágyik, — ritkábban azzal, a mit nem kíván. Csak nem vágyik talán reá, hogy Clermontné az ő diadalkocsija elé kerüljön? S miért éppen ő? Miért nem más? Mindig ez a nyulánk, szőke asszony... Egy idő óta majdnem összes nő ismerősei helyét az ő kedves, félénk arcza foglalja el a nélkül, hogy ezt a szokatlan fordulatot valami különösebb okkal is magyarázni tudná.

II.

Feliczia tante átküldte hozzá a szobaleányt és megüzente, hogy mivel nagyon el van foglalva, ezuttal ne látogassa meg. Fülöp tudomásul vette az üzenetet.

— Ott van még a kisasszony? kérdezte a szobaleánytól.

— Igen kérem.

Szerafint mindenesetre meg kell várnia; addig

nem mehet el hazulról. Viszaült tehát ismét az íróasztal mellé és kibontotta az ajándékba hozott szivardobozt. Szivarozni fog, míg Szerá bejön és a manœuvre eredményét hirül hozza. Jó leány, — azonnal ráállt. Kár hogy abban a családi körben, melyben úgy nőtt fel mint egy vadvirág, senki se törődik vele. Boronkai nem alkalmas arra, hogy egy fiatal leány valamit tanulhasson tőle, — Boronkainé még kevésbbé. A következmény aztán megmutatta, hogy ez a ferde, jobban mondva semmiféle nevelés mire vezet. Szerát kizárták az intézetből, s még maig sem tudja senki, hogy miért. Az igazgatónő javithatatlan magaviseletről tett említést a tante-nak. Lehet, hogy többet is mondott volna, ha a matrona szigorúságát, s Boronkaiék szorult helyzetét nem ismeri. Így azonban valószínűleg azért hallgatta el a valódi okot, mert nem akarta, hogy a tante megvonja tőlük a segílyt.

Fülöp az órára nézett; dél volt. Atyja valószínűleg most rendezi Petrovics közvetítésével tartozását a banknál. A derék nábob igen nagy zavarból rántotta ki atyját, ezuttal már másodizben, s nyilván nem utóljára.

Az ajtófüggönyök e pillanatban meglebben-tek; Szerafin lépett be. Fülöp elébe ment, s segílyére sietett, hogy köpenykéjét levethesse.

— Nem maradhatok sokáig, Fülöp, — szólt a leány, s kedvtelve, sugárzó tekintettel nézett körül. — Milyen csinos itt minden! Nem csodálom,

ha ily pompás környezetben szép gondolatai támadnak az embernek. Bezzeg nem támadnának nálunk...

— Ülj le, Szirén.

— A tantenak friss terve vannak, — mondá a leány és helyet foglalt a kereveten. Első dolga volt, hogy hintázza magát rajta. Fülöpnek mosolyognia kellett a gyerekesség e gondtalan illetlenkedése fölött. Meg volt róla győződve, hogy Szerának fogalma sincs a nőies komolyságról, melyet husz évétől ugyancsak meg lehetett volna már kívánni. Eleven, kutató tekintetét gyönyörködve jártatta körül a teremben, s meg-megsimogatta a kerevet bársonyos czi:ádáit; asszonyos tagjain megfeszült a világos angol pepita szövet, s miközben kesztyűs balkezeivel minduntalan csipője duzzadt, gömbölyü hajlását simogatta, kétszer is elismételte, hogy igen, a tantenak friss terve vannak, s sikerült megtudnia azt is, hogy ezek az érdekes ujdonságok javarészt Fülöpre vonatkoznak. — »Kitaláltam a tantika apró megjegyzéseiből, hogy uj ajánlattal fog meglepni. Azt fogja kívánni, hogy ismerd meg Olaszországot és Párist. Párist különösen figyelmedbe fogja ajánlani.« — S a leány fölbiggyesztette az ajaka szélét. »Mondanék valamit, Fülöp, — előbb azonban ígérd meg, hogy nem fogsz megneheztelni.«

— Várj csak, Szerá, — megmondtd a tantenak...

— Mindent, mindent! Oh, kedves tantika, szavaltam oly hangosan, hogy bizony megérthette ha akarta, Fülöp egy idő óta oly nagy változáson ment át, hogy alig ismerni rá; idegenkedése Julia iránt még erősebb, mint azelőtt volt, s ha az előjelek nem csalnak, minden arra mutat, hogy szer...

— Csak nem mondtad neki...

— De igen, — felelte gyorsan a leány, s elnevette magát, hogy pirulását és zavarát elrejt-hesse, — azt mondtam, hogy bizonyosan szerelmes vagy valakibe, különben nem lennél oly feltűnően hideg hozzám, Clermontnéhoz, Katalinhoz és mindenkihez. Rosszul tettem? Istenem, talán bolondság volt...

— S a tante mit felelt?

— Nem hitte el.

— Tudhattad volna.

— Én ügyetlenkedtem el a dolgot.

— Mivel?

— A színházat emlegettem. A tantika erre azt felelte, hogy sokkal többet vagy itthon, sem-hogy az »ellenség«... így mondta: az ellenség... messze volna. Ez alighanem azt jelenti, hogy az »ellenség« — Julia. Szóval csak szidj meg, Fülöp mert nem végeztem semmit. Juliát nem lehet ki-irtani a tantika fejéből addig, míg be nem bizo-nyitod, hogy gyanuja teljesen alaptalan. Az a gonosz Katalin gondoskodik róla, hogy befeke-

titsen... Ah! ha én egyszer visszaadhatnám neki a kölcsönt...

A leány szeme megvillámlott. »Hanem majd eljön az ideje ennek is.. mondotta fenyegetve, elfojtott hangon... soha se fogom neki elfelejteni, a mit ellenem vétett«...

— Katalin?

— Ő, a jó lélek...

— Megsértett?



— Sokkal rosszabb, — felelte elvörösödve, hevesen a leány, s térdére könyökölve hajolt maga elé. Egész arcza égett. Keze ideges remegéssel babrált öltözéke csipkéin. Majd fölemelkedett, s elhagyva helyét az ablakhoz futott. — »Most azonban nem erről van szó, édes Fülöp, hanem arról, hogy a tantika legelőször is Nápolyból vár tőled levelet, azután Rómából, Velenczéből, s végre Párisból. Azt szeretné, hogy két hónapig utazgass, legalább áprilisig, — jobban mondva addig, míg Julia ismét falura megy. Oh, nem vagyunk oly együgyüek, hogy ezt azonnal ki ne találjuk! Fülöp! Mondok valamit...

— Hallgatlak.

— Nem fogsz megneheztelni?

— Nem.

— Akármit mondhatok?

— Akármit.

— Köszönöm, élni fogok a felhatalmazással,
— folytatta halkabban Szera, s egy pillanatig für-

készve vizsgálta a férfi elborult vonásait. Boszankodik, gondolta magában... és igaza van. Nem járja, hogy úgy bánnak vele, mint egy éretlen ifjonzczal, a kinek minden mozdulatára vigyázni kell... »Bocsáss meg, Fülöp, — szólt hangosan, — hogy ezt a dolgot elő hozom, talán nem is illik, hogy én mondok ilyesmit neked... de már sokszor meg akartam kérdezni tőled, hogy miért félsz annyira a tantikától?

Fülöp elég furcsának találta ezt a kérdést.

— Ki mondta neked, hogy félek?

— Látom.

— Miből látod?

— Ezerféle apró semmiségből, habozásodból, tartózkodásodból... tudom is én! Mindenből! S ez oly érthetetlen. Nem vagyok se találékony, se okos, se figyelmes, — inkább szeles és buta... köszönöm, hiába nevelsz... Tudom én jól, mennyire buta és neveletlen vagyok, — elégszer hallom a mamától, megtanulhattam. De a mi annyira szembeszökő, mint ez, azt már csak én is észreveszem! Azt szeretném tehát megkérdezni tőled, hogy ha sért ez a folytonos gyanusítás és felügyelet, — miért tűröd? Ha én oly független volnék, mint te lehetnél, egy perczig se szekiroztatnám magamat senki által. Boszantani akartok? Adieu, ajánlom magam, — nem kérek belőle. S itt hagynám a házat még ma.

Fülöp lemondott arról, hogy Szera segítségé-

vel igyekezék a tanteot megnyugtatni. Hallgatta a leányt, s mosolygott heveskedésein, gyors taglejtésén és modorának vadócz, de nem ellenszenves szeleskedésén. Mindez sehogy se illett természetnek egészséges, nagy arányaihoz, melyekért a nevelőintézetben Brunhildának gúnyolták az intézeti »teljes ellátás« áldásai között lesoványodott bennlakó növendékek. Szerá észrevette, hogy Fülöp mosolyogva szemléli. Elhallgatott tehát és durczásan megvonogatta vállát. — »Ha neked mindegy édes Fülöp, akkor így is jól van, — mondotta rövid szünet után, — biztositalak azonban, hogy másképp használnám szabadságomat, ha volna, mint te...

— Itt hagynád a házat?

— Még ma! Természetesen csak akkor — szólt tartózkodva, leskelődő tekintettel, — ha nem volna semmi . . . éppen semmi . . . a mi visszatartson.

Fülöp észrevette a czélzást. Megállt Szerá előtt és kezébe vette a kezét. — »Mit gondolsz, Szirén, — kérdezte enyelgő hangon, — hogy hívják az olyan embert, a ki máskép cselekszik, mint a hogy beszél? Nemde csalónak, vagy komédiásnak? Vagy mind a kettőnek. Nézzetek meg hát engem figyelmesebben, mint eddig és be fogjátok látni, hogy nincs szerencsém beletartozni abba a jeles társaságba, melyben csalók, ámitók és komédiások foglalják el a diszhelyeket. Láttad a *Sibillá*-mat.

— Láttam, te adtál jegyet, különben nem láttam volna. S a lány őszinte elragadtatással kiáltott fel: Nagyon szép volt, Fülöp! a bucsuzás ott a sárga szalonban, a viszontlátás Sibil és György között . . . magam is neki keseredtem, pedig az én természetem ugyancsak nem hajlik a sirásra . . . Ki nem állhatom a pityergést. Mégis elnyafogtam magamat és azt hiszem, hogy másodszor is így lesz.

— Jól megértetted, mi van benne?

Szerafin észrevehetőleg megrezzent.

— Azt hiszem, igen . . . felelte elfogódva. Majd gyorsan hozzá tette: »Nem is tudom, miért nem akaródzik ezt nyíltan is . . . Mintha volna valami benne. Pedig semmi, éppen semmi! Látod, mondtam, hogy mennyire ostoba vagyok« . . .

Fülöpnek tetszett ez a zavar. Az önkénytelenül is megnyilatkozó női szeméremnek oly biztos jelét látta benne, a mi sok dologra nézve egyszerre megnyugtatta. Szerá csak modortalan, s ez utóvégre is nem olyan nagy baj, hogy idővel ne lehetne rajta változtatni.

— Ha tehát megértetted, a mi ott mondva van, akkor azt is még fogod érteni — szólott mosolyogva, — hogy az, a ki véleményét egyszer már világosan kimondotta, ezt a véleményt senki kedvéért sem fogja megváltoztatni addig, míg felfogásának helytelenségéről a tapasztalat meg nem győzi. Erre pedig egyhamar semmi kilátásom.

— Ki tudja, Fülöp, ki tudja . . .

Az ifju egyszerre elbocsátotta Szera kezét.
— »Azt hiszed« . . . mormogta kellemetlenül érintve, s elhagyva az ablakot, iróasztalához lépett. A leány hozzá sietett, s aggódva akérdezte:

— Megharagudtál reám? . . . Bocsáss meg kérlek, nem akartalak megbántani.

— Dehogy bántottál, Szirén.

— De igen, igen! Megint ostobaságot mondtam . . .

— Légy nyugodt; nem mondtál semmit. Szeniczeinét juttattad eszembe, s ezt nem nagyon szeretem. Ő is lehetségesnek tartja, hogy más legyen a beszéd és más a tett. Így mondta a tan-
tenek; tőle tudom. Az ő gyanusításai nélkül aligha fejlődött volna odáig a dolog, hogy most már magam se tudom kitalálni a helyes utat, melyet követnem kellene. Ha maradok, ezzel megerősítem a gyanut, hogy Clermontné közelében akarok maradni, ha elutazom, akkor meg Julia teheti fel rólam, hogy menekülnöm kell a közeléből, mert erre szükségem van.

Fülöp karjába fűzte Szera karját és sétálni kezdett vele a teremben. A leány lopva a tükörbe pillantott. Mily jól összeillenek... Mindenki megfordulna az utczán, hogy jobban megnézhessen »egy ily feltűnően szép párt« — Fülöpöt és őt, Brunhildát. Ah! hogy irigyelnék az intézetben. Mennyivel más férfi Fülöp, mint az a nyomorult

»Papagály urfi« — a kiért eléggé megszenvedett, s a ki miatt még az intézetből is távoznia kellett... Mennyi gyötrelmes irigységgel bámulná őt a sok halavány arczu »kosztos« az intézetben, ha Fülöp karján lépne eléjük és így szólhatna: »Brunhilda eljött, hogy bucsut vegyen tőletek sápadt macskák, isten veletek, irigy macskáim, — többé soha sem lesz szerencsénk egymáshoz, szegény, lesoványodott cziczák, — többé soha«.

Fülöp ezalatt azon gondolkozott, hogy mit mondhatna még olyat, a mi hasznára válna. Tudta, hogy Szerá semmit sem őriz meg magában abból, a mit tőle hall, s a mire nézve a hallgatást külön is nem köti ki. Szeniczeiné nevének említésével ingerelni akarta a leányt, s ezt el is érte. Érezte, hogy Szerá gömbölyü, meleg karja megrándul a karjában, s a leány indulatosan fordítja el fejét a tükörtől.

— Katalintól óvakodnod kell, — mondotta haraggal, — jóllehet nem méltó reá, hogy figyelembe vegyék.

— Még mindig neheztelsz reá?

— Neheztelek? Gyülölöm!

S a leány undorodva intett. »Nagyon, nagyon, nagyon«... suttogta oly szenvedélyességgel, mely Fülöpöt a legnagyobb mértékben meglepte. Sokkal felületesebb teremtésnek tartotta unokahugát, semhogy ily mély gyűlöletre, a szenvedély ily heves kitörésére képesnek tartotta volna.

Megütközve, csodálkozó arczkifejezéssel tekintett a leány felindult gyűlöletben égő szemei közé, s majdnem zavarba jöve várta e különös jelenség magyarázatát. Szerá nem is késett a magyarázattal.

— Miatta tiltottak ki az intézetből, — mormogta elvörösödvé, s gyöngéden kivonta karját a Fülöpéből. Ő figyelmeztette az igazgatónőt, hogy vigyázzon jobban reám, mert magaviseletemet tőle fogják számon kérni.

— Hibáztál?

— Igen, — felelte nyiltan, eltökélve a leány, — neked megvallhatom Fülöp, — te voltál eddig az egyetlen, — folytatta csendesebben, lesütött szemmel, — ki mindig gyöngéd voltál hozzám és soha sem szégyenítettél meg, ha valami helytelenséget tettem... Neked megmondom, hogy igen, hibáztam, mert eltűrtem, hogy egy fiatal ember leveleket irogasson hozzám és elkísérjen az intézettől egészen hazáig... minden nap... Az igazgatónő tilalmát kétszer megszegtem. Harmadszorra oly nevet talált dühében a szemembe mondani, a mi arczomba kergette a vért... Nagyon csuf szót kiáltottam neki vissza. Nem tudtam, mit mondok, — csak azt éreztem, hogy valami szörnyüséget kell arczába vágnom, különben összeroskadtam volna. Így is a leányok vezettek ki, — nem volt annyi erőm, hogy ki tudtam volna menni az ajtón.

— S a vége az lett, hogy kizártak?

— Igen. Többé nem volt szabad visszamen-
nem. Kizárt egy dáma, a kinek viszonyáról egy
Feiler nevű tüzér főhadnaggyal az egész intézet-
ben mindenki tud, egy másik dámaért, ezért a
Katalinért, a ki szeretője az öreg Braniczkinak és
mégis azt meri kívánni, hogy tartsam tiszteletben
őt... egy ilyent...

Fülöp mozdulatlan arcczal hallgatta ezeket
a szenvedélyes szavakat. Oly heves forróság járta
át egész testét, hogy csak a legnagyobb erőfeszíté-
ssel tudott uralkodni magán. Arról, a mint Sze-
niczeinéről e pillanatban hallott, fogalma se volt.
Megdöbbentette, arczul ütötte a gyalázat e kétség-
telen bizonyossága... óh, ez a leány igazat mond,
ebben nem lehet kétség, — de titkolnia kellett,
nehogy Szera észre találja venni, hogy minderről
nem tudott semmit. A felindulásán uralkodni tudó
ember vas fegyelmezettségével kényszerítette magát
a nyugalomra és a hallgatásra. Egyetlen szóval
sem szakította félbe a leányt. Megvárta, míg min-
dent elmond, a mit az ingerültség ajkára kerget.

— Kitől tudod a Katalin dolgait?

Szera föllélegzett, s megkönnyebülve, majdnem
elégedetten végzé.

Kiönthette szívének egész keserűségét ez ellen
az asszony ellen, a ki megalázta.

— Apától tudom, — felelte sebes lélegzettel.

— Mióta?

— Már két éve is elmúlt. Véletlenül tud-

tam meg. Egy este azt hitték, hogy már alszom. Apa suttogva beszélt mamának a dolgot, — akaratlanul is meghallottam mindent. Egy alkalommal aztán másképp is meg kellett győződnöm, hogy úgy van minden, a mint apa beszélt. Ismered a Braniczki-házat? Itt van a muzeum mellett, — két emeletes, barnára festett palota. Az egyik utcza sarok termet a földszinten mindig csinálják és soha sincs készen. Egy délután, — lehetett úgy fél négy óra, a varrónőtől jöttem hazafelé, midőn egy bérkocsi robogott el mellettem, s abban Katalint pillantottam meg. Rögtön átvillant fejemben az egész, a mit apától hallottam. Meglassítottam lép-teimet. Katalin kiszállt, s épen be akart sietni a kapun, midőn az öreg Braniczki megjelent. — »Ön az gyermekem? kérdezte halk hangon, — bocsás-son meg, de már nem vártam önre. — »Lehetetlen volt hamarabb jönnöm,« felelte Katalin, s valamit még mondott, de azt nem bírtam megérteni. A gróf mosolygott, elküldte a bérkocsit, s visszatért Katalinnal a palotába. Már nem tudom, mit éreztem, de mintha forró vízzel öntött volna le valaki, oly gyorsan menekültem attól az utálatos palotától, a melybe Katalint belépniláttam. Egész éjjel nem tudtam behunyni a szememet. Folyton azon töprengtem, hogy eljövök hozzád és elmondok mindent, a mit láttam. Erről a tervről azonban rögtön letettem, mert az jutott eszembe, hogy te úgy is tudod a dolgot, s mert mégis hallgatsz, az

annak a jele, hogy okosabbnak tartod, ha nem avatkozol bele. Majd arra gondoltam, hogy talán Szeniczeit kellene értesíteni. Ő a férj, — reá tartozik az egész, végezzék együtt. Ettől meg az tartott vissza, hogy hátha kinevet és úgy tesz, mintha nem hinne belőle semmit. Oh, Szeniczei különös ember, — erről is könnyen meg lehet győződni, csak-hogy nem érdemes. Mondd Fülöp, ugy-e igazam van? Egy ilyen nőnek, mint Katalin, nincs hozzá joga, hogy tiszteletet követeljen tőlem és azt a majmot, a kit eszelős, ostoba fejemmel két hónapig valóságos Apollónak tartottam, szememre vesse? Én elkergettem Papagály urfit, — mindig úgy ki volt cziczomázva, mint egy sokszinü papagály... mert beláttam, hogy bolondságot csináltam, Katalin azonban nem mondhatja el magáról, ha szakít is azzal a simára borotvált urral, hogy jóvátette hibáját, mert azt ugyan aligha fogja valaha jóvátenni. Apa is ezt mondta és igaza van. Jobb, ha nem is vesz róla tudomást az ember. Szivemből gyűlölöm... igaz, nem tagadom, megérdemli, — gonoszul viselte magát velem szemben, — de eddig nem beszéltem róla se neked, se másnak, mert nem méltó reá. Majd eljön az ideje annak is, hogy leszámolok vele!... A mit egyedül csodállok, az a tantika tájékoztatlansága és a Clermontné türelme. Persze, egyikök sem tudja, hogy ki hát ez a gögös dáma, a ki engem mert fenyegetni azzal, hogy vigyázzak magamra. Én vigyázzak magamra...

Effélét mondani nekem. Hiszen igaz, helytelenül viseltem magam, tudom, eleget kinoztam magamat érte... de ártatlan vagyok Fülöp, esküszöm, hogy igazat mondok, akármit sziszeg is reám az a nyomorult... asszony... ártatlan vagyok Fülöp, ártatlan vagyok...

S a leány elhomályosodott szemeiből kiszivárgott egy köncsepp. Melle rendetlenül emelkedett, keze reszketve szoritotta az ifju kezét, ki hallgatva, halaványan nézett reá és érezte, hogy nem képes egymáson keresztül gázoló gondolatait rendbe szedni. Oly készületlenül találta ez a leleplezés, mintha közvetlenül előtte sujtott volna le a villám, — egészen beleszédült. Meglepetést mutatnia azonban nem volt szabad. Hihetetlen vakságnak adná jelét, ha Szera észre találná venni, hogy ezt a gyalázatosságot eddig nem ismerte.

— Hiszem, hogy igazat beszélsz Szirén. Hagyjuk ezt. Azt mondod, hogy az a találkozó, melynek tanuja voltál, két év előtt történt.

— Igen, két év előtt.

— S azóta nem változott semmi.

— Semmi.

— Bizonyosan tudod?

— Tudom. Julia is tudja.

— Clermontné? kérdezte Fülöp, s majdnem felkiáltott.

— Ő. Mi bajod egyszerre? Egészen halavány vagy...

— Semmiség, — felelte az ifju, s most ő vonta ki gyöngéd erőszakkal Szera kezéből a kezét. Semmiség... ismételte gépiesen, miközben meggyújtotta a kialudt szivart, s ismét visszatért a leányhoz, — kissé meglep a dolog, — folytatta összedelve magát, — sejtettem ugyan, hogy Clermontné is tud erről a titokról, tökéletesen bizonyos azonban nem voltam benne. Igaz, hogy nem is beszéltünk róla soha. Te azzal gyanusítod Szeniczeit, hogy ismeri hitvese titkát... valami ilyesmit mondtál...

— Nem állítom Fülöp, — felelte vállait vonogatva a leány, — apa azt hiszi, hogy így van, — reá bizonyítani azonban aligha sikerülne. Lehet, hogy tudja. Semmiben se különböznek egymástól. Szeniczei épp oly önző, roszelelkű, felületes ember, mint Katalin. Főélvezete az ivás és a kártya. A legerősebb brandyt, a legdrágább borokat vásárolja. Két, vagy három hét előtt egyszer hozzánk is hozott két üveg zöld színű francia liqueurt, — az egyik üveg kiürült, s ő nem tudott megmozdulni. Apa ágyában aludt másnap délig. Egy csöppet én is kóstoltam belőle, de majdnem kiégette a nyelvemet. Ilyen italokkal él. S hozzá még a kártya, melyet talán még a pálinkáknál is jobban szeret... Honnan venné a szükséges pénzt? Nem tehetek róla, de épp annyira iszonyodom tőle is, mint Katalintól, pedig ő nem vétett nekem soha...

Szera fejére tűzte sipkáját és kabátja után nyult. Fülöp fölsegítette a kabátot és így szólt:

— Beszéltél ezekről valakinek, Sirén?

— Senkinek! Ugyan kivel beszélek én...

— Jól tetted. Arra akarlak kérni, hogy ne beszélj ezután sem. Haza mégy most?

— Igen.

— Várj, elkísérlek.

— Milyen jó vagy!

Fülöp fölvette kabátját, s Szerával együtt utra készült. Friss levegőre volt szüksége, hogy kissé magához térjen. Izgatottságához a megszegyenyülés lealázó érzete is járult. Ime, gondolta lehangoltan, abban a büszke képzelődésben élt, hogy a körülötte hullámzó dolgok fölött tiszta, megtéveszthetetlenül nyugodt elmével uralkodik. Ismeri az okokat, s az indulatok első csirázását is figyelemmel képes kíséni, a befolyásolhatás veszélye nélkül. Milyen örülség! Mekkora tévedése az ön-éretnek! Ez az a hidegvérrel analizáló, erőteljes tehetség, melyre képesnek tartják, s melynek összes eddigi sikereit köszönheti? De hisz ebben a tehetségben még ez a gyerekes, minden mélyebb érzésre képtelennek látszó leány is fölülmulja, kire oly magasságból szokott letekinteni eddig, hogy jóformán észre se vette. Szerá mindent kitalált, mindent tudott, ő nem talált ki semmit, pedig alig mult hét, hogy Szeniczeinével ne érintkezett volna. Egy tapasztalatot mindenesetre megjegyyezhet magának: a bizalmatlanságot. Az élet léptenyomon megszegyenyíti az embert. Nyomról-nyomra

kell megszerezni, a mit mások már elhasználtak. Készen nem kapható semmi. Az élet nem ajándékoz, csak eltüri, hogy titkait megtanuljuk. S Fülöp majdnem ingerülten nevezte rövidlátónak magát, a kinek nincs joga arra, hogy tehetségében bizalommal keressen támaszt.

— Jöjj Szirén, menjünk, — indítványozta nyomott hangon.

— Készen vagyok! mondá a leány, s boldogan huzta fel keztyűjét. Elérzékenyülésnek, haragnak többé nyoma sem volt. Arcza visszanyerte derült frissességét, szemei ragyogva tapadtak Fülöpre, ki minden erejét összeszedte, hogy lehangoltságával ne rontsa el huga örömét is.

III.

A tervezett sétának ezalatt egy kis akadály támadt. Fülöp inasa belépett, hogy egy idősebb asszony és egy fiatal kisasszony, mindketten gyászban, beszélni óhajtanának vele. Nem merte elutasítani őket; előkelő hölgyek lehetnek, különösen a fekete fátyolos nagyságos asszony. Bebecsássa-e tehát őket, vagy ne?

— Éppen most kellett jönniök, — duzzogott Szerafin, s kérdőleg nézett Fülöpre. Bizonyosan valami jótékony egyesület nevében jönnek. Ez olyjárvány most, mint a himlő. Előbb, vagy utóbb ok-

vetlen át kell rajta esni. Jobb hát, ha minél gyorsabban végez velök. — »Azt hiszem Fülöp, hogy nem lehet elutasítani őket, főleg ha tudják, hogy itthon vagy.«

— Tudják kérem, — jegyezte meg az inas. Megkérdezték a kapustól; nem tagadhattam el.

— Mindegy. Bocsásd be őket, — parancsolta Fülöp, s az inas távozása után Szerához fordult. Rajta leszek, hogy gyorsan megszabaduljunk tőlük. Ülj le addig, kérlek, ide az ablak mellé. Ha jól magad elé húzod a függönyt, észre se fognak venni.

Szera engedelmeskedett. Bevonult a függöny mögé, s még czipője hegyét is visszahuzta, hogy rejtve maradhasson.

A vendégek beléptek. A kisasszony elég csinos leányka volt. Mamája előkelő, sáppadt, arisztokratikus megjelenésű urhölgy, arczán a szenvedések... nyilván lelki szenvedések... félreismerhetetlen nyomaival.

— Ozvegy Steinné vagyok, uram, — kezdte azon a biztos, udvarias hangon a hölgy, mely intelligens származását azonnal elárulta, s bocsátnatkérő, szerény hangon folytatta: Ez meg itt leányom, Heléne, félig még gyermek...

— Nagyon örülök, asszonyom, — felelte könnyű meghajlással az ifju. Foglaljanak kérem helyet és rendelkezzenek velem.

— Oh, uram... Vigasztalhatlan vagyok, hogy

pár perczig terhére kell lennem. Ön, a mint látom, épp távozni akart.

— Nem tesz semmit. Kérem.. S Fülöp helyet mutatott vendégeinek a kereveten, honnan az ablakmélyedésbe rejtőzött Szerát legkevésbé lehetett alkalmuk észrevenni.

— Nagyon kedves, — lehelte bánatos mosolylyal a hölgy, s elfogadta a kínált helyet. Ülj le édes kicsikém, Münszter ur csakugyan igen kitűnő férfiúnak látszik, a ki méltó arra a hízolgő kitüntetésre, melylyel a társaságokban mindenütt elhalmozzák.

Fülöp mozdulatlan arczczal nyelte el ezt az édességet. Várta, hogy az urhölgy kivonja prémes pellerinje alól az ismeretes gyűjtőívet, s szeretetre méltó mosolylyal tartson érzékeny hangu beszédet a szerencsétlen árvák, a tanköteles iskolás fiucs-kák, vagy a gyermekkórház apró betegek érdekében, kiktől a balvégzet stb. A jótékony ének mindig ugyanaz, motivuma azonban nem mindig a jótékonyosság. Fülöpnek nehányszor már oly előkelő hölgyekhez is volt szerencséje, kik a jótékonytságot *passé-partout*-nak használták, mely bárhol való megjelenésre jogositja őket a nélkül, hogy a dolog feltűnő lenne.

— Bocsásson meg uram, hogy így, egészen ismeretlenül látogatjuk meg, de ön még nem tudja, mit tesz az, ha egy szerencsétlen anya kezében elszakad minden mentő fonál, s életének törékeny

sajkáját kormány nélkül dobálják ide-oda a tenger hullámai...

Az ifju e letarolt mesterséges frázis után többé nem várta a gyűjtőivet. Nem jótékony kéregetők, nyilván a második raçe-ba tartoznak, mely »saját alapja javára« gyűjt, s megjelenésének szin-padias hatásával igyekszik mentől magasabbra fokozni az adományt. Mig a hölgy folytatta és kiegészítette a megkezdett frázist, Fülöp diszkréten vizsgálta vendégeit. A mama negyvenöt éves lehetett, középtermetű, telt, eleven szemü asszonyság, a női nyár puha érettségében, csak halavány, művészettel gondozott arcza tiltakozott alakjának figyelemreméltó előnyei ellen, melyekre látszólag gondolni sem akart többé. A leány karcsu, csinos teremtés volt; bámész szemeit kíváncsian jártatta körül a terem berendezésén, s mosolyogva fordította el fejét egy Thuman-féle képről, mely a könyvszekrény fölött függött, s Hellasz tavaszának meztelen nimfáit ábrázolta. Fülöp figyelmét nem kerülte el ez a gyors mosoly. Vendégeinek helyes megítéléséhez ez a gyöngye nyom egyszerre kezébe adta a kulcsot, jóllehet nem volt kizárva az sem, hogy nem egészen úgy áll a dolog, mint a hogy ítéletében megformálta. A mama ezalatt folyton beszélt.

— Higyje el uram, hogy a ki születésétől kezdve rászorult a nélkülözések sovány kenyerére, annak könnyü a sorsa; hozzászokott a megpróbáltatásokhoz, nem érzi kétségbeejtő gyászát, ha élete

sajkját zátonyra sujtja a vihar, s egyhangu napjainak fekete éjszakájában sehol se mutatkozik oly csillagocska, mely idővel türhetőbb jövővel biztatná kétségbeesésében és megvigasztalná bánatos keblét nehezen elviselhető fájdalmában. De én, uram, ki a mig férjem, Ferdinand Stein élt, kedvező viszonyok között örültem a lét virányinak . . . Istenem! hisz egész Elzász emlékszik még nagyszivü, nemes férjemre, kinek a poroszok ellen vivott bachfeldi véres ütközetben kellett hön szeretett hazája szabadságáért nyomoroltul elvesznie . . . Egy szétvert, vad sietséggel hátráló tüzérbatterie lovai gázolták el megsebesülten fekvő drágámat és én őt soha többé nem láthattam . . . Egyedül maradtam a gyermekemmel. Elzász-Lotharingia leigázása után a poroszok mindenünket elkobozták. Menekülnöm kellett. Előbb Bécsben bujdokoltam szegény báránycámmal, onnan később lejöttem Budapestre, s már két éve, hogy itt rejtőzünk a csömöri-ut egy földszintes házában, végképp visszavonulva a világtól és a kalmár-lelkü emberektől, akik soha sem voltak képesek fájdalmamat és gyászom nagyságát megérteni. Végre most meg könyörült szenvedéseimen az ég. Pár nap előtt . . . Kérem, az istenért, mennyire sajnálnám . . . nem vagyok terhére önnek?

— Folytassa, asszonyom — felelte sürgetve az ifju. Tudta, hogy akármit válaszol, a bőbeszédü gyászos hölgy ugy sem mozdul addig, mig jövetelének igazi célját el nem mondja.

— Köszönöm, uram — folytatta hálásan a hölgy — önben úgy látszik, nem fog csalódní anyai szívem, mely annyira tele van tövisekkel... Óh, ha ismerné életemet! Csodálkoznék, uram, csodálkoznék, hogy a sorscsapások alatt már régen nem roskadtam össze. Hiába! Csak egy anya tud dacolni az étellel és a rossz emberekkel, kik oly szivesen ásnak örvényeket egy támasz nélkül álló nő lábai elé... Nem is említem önnek azt a sok inzultust, melynek ki voltunk téve. Köztiszteletben álló férfiakról tudnék beszélni, ha nem riasztana vissza a szégyen... Mi Dio! mennyi arcátlan-ság... Beszélhetnék önnek egy tábornokról... egy tábornokról uram, egy neveletlen tökfilkóról, egy gazemberről... egy, egy... Ah, nem! Még nevet se tudok neki találni, a mely eléggé jellemezze. Vagy egy ismert magas állású tisztviselő-ről, a ki képviselő volt az önök parlamentjében, egy előkelőségről, uram, egy kopasz izéről... disznóról... ki oly alávaló módon akart bizalmammal visszaélni, hogy valósággal megdermesztett ennyi szemtelenség. Legyen nyugodt; hallgatni fogok. Hallgatnom kell. Figyeljen, kérem még egy pillanatig. — Pár nap előtt hivatalos értesítést kaptam a bécsi német konzultól, hogy Vilmos császár meghallgatta folyamodványaimat és elrendelte hogy férjem elkobzott mühlhauseni birtokait adják vissza a hős özvegyének, azaz nekem. Elképzelteti,

uram, hogy a konzul levele . . . hová is tettem . . . Heléne szívem, hová tettük a konzul levelét?

— A konzul levelét otthon felejtettük, — felelte egykedvűen a leány.

— Mily feledékenység! Oh, de hisz ez éppen nem csodálatos, sőt természetes. Annyira megörültem, oly hirtelen jött ez a váratlan szerencse . . . ugy-e édes Heléne, mennyire el voltunk a császár kegyelme által ragadtatva?

— Igen uram. A császár kegyelme által el voltunk ragadtatva, — ismételte gépies, leczkefölmondó hangon Heléne kisasszony, s tovább nézegette az asztalon heverő névjegyeket.

Fülöp a bánatos anyához fordult: — »Mivel szolgálhatok, asszonyom?«

— Jaj, hiszen ha azt oly könnyű volna elmondani, — szólt panaszkodva a hölgy, s végig simította kesztyüs kezével homlokát, melyen ezernyi hajszál vékonyságu ráncz hálózott végig a puder és crème d'or alatt, — nem haboznám egy perczig sem, — de midőn oly nehéz, annyira lehetetlen bizonyos dolgokat egész nyíltsággal előadni, jóllehet, ha meggondolja az ember . . . Bocsásson meg, de valóban nem tudom, hogy miképpen kellene hozzá fogom. Oly sokszor csalódtam már . . . Nem alamizsnát akarok öntől kérni. Le olvasom arczárol, hogy erre gondol és nem neheztelek érte. Nagy városokban mindenféle kalandornak ki van szolgáltatva az ember, s ön most lát bennünket elő-

ször. Ne beszéljünk erről. Nem anyagi segílyt kívánok öntől, hanem erkölcsi támogatást... ugyan, erkölcsi támogatást... Oly egyszerű az egész, s mégis mennyire nehéz megtalálni a helyes kifejezést, főleg ha a kérelem természete első tekintetre kissé szokatlannak is látszik. Ön bizonyára azt kérdezi most magától, hogy miért nem fordultam e támogatásért máshoz? Miért éppen önhöz és nem X. urhoz, vagy máshoz, a kik ismerik multamat és részvétet tudnak érezni az anya szomorú jelene iránt. Igaza van, uram, ha e kérdéseket fölveti, tökéletesen igaza van, magam is úgy tennék, hisz ez annyira természetes! Mi azonban oly sokat hallottunk nemes szivéről, hogy Heléne azonnal megvásárolta azt az illusztrált heti lapot is, mely az ön arczképét hozta. Itt a Muzeum-köruton pillantotta meg egy szivartózsde kirakatában, s a kedves gyermek mindjárt meg is vette, hogy együtt tanulmányozhassuk az ön arczának szellemes vonásait.

Ez kissé erős volt. A gyászruhás anya észrevette a kellemetlen hatást, s gyorsan helyre igyekezett hozni az izetlenséget:

— Az ujság végzi e szavakkal cikkét, melyet önről irt, — megjegyeztem magamnak, s ön bizonyára nem neheztel, hogy idézem is. Annyi malicziát kénytelen elszenvedni az ember, hogy végre szivből örül, ha valahol a kitünő érdemnek méltányos elismerését is olvashatja. — Őszinte leszek. Ime vallomásom: két év előtt annyira meg

voltam egy izben szorulva, hogy már-már az öngyilkosság eszméjével is foglalkozni kezdtem. — Mi lett volna azonban ebből az ártatlan gyermekből anya nélkül? Nem nem, gondoltam megadás-sal, nem fogom elkövetni a végzetes tettet. Élni fogok, élnem kell, mert küzdelmemnek a sorssal még nincsen vége. Élni, — de miből? Szörnyű helyzetben voltam. Ekkor szántam reá magamat, hogy bármily áron, de pénzt fogok szerezni. Hátározatom szilárd volt, — nem tudta megrendíteni lelkiismeretem tiltakozása... gyöngé kiáltás lelkem kietlen sivatagában, hogy is hallgattam volna reá? Keserüen mosolyogtam, uram... ugy, ugy... keserüen molyogtam, midőn ezerszer is elismételtem magamban, hogy hibát követek el, talán csalást. De mindegy, meg kellett történnie, tehát megtörtént. Levelet irtam boldogult hős férjem bátyjának Mühlhausenbe és temetési költséget kértem tőle. Azt irtam neki, hogy leányom meghalt. Megtettem! Ilyen az anyai sziv... Talán nem fogok ezért az ámitásért elkárhozni. Isten meg fogja bocsátani a szerető anyának, ki gyermekéért lelkének nyugalma vetette áldozatul. Képzeld el most már helyzetemet. Nekem a konzul utasítása szerint okvetlenül Elszászba kell utaznom, ezt az én édesemet, Heléne leányomat azonban nem vihetem magammal, különben azonnal rájönnek, hogy megcsaltam őket. Nemde igaz? Lásza, hogy így van... folytatta elérzékenyvedve a hölgy és szemeihez emelte himzett battiszt

zsebkendőjét. Ez az, a mi önhöz vezérelt, egyedül ez. Merész és kétségbeesett lépés... ne kívánja, hogy számot adjak arról a nehéz lelki küzdelemről melyet átszenvedtem, erre képtelen volnék... hisz így is azt képzelem, hogy tövis korona van homlokomon, mely összevérez. De mire nem képes egy anya, ha gyermekéről van szó! Kérem, hallgasson meg. Ön nemes szivü, lovagias ember, hirneves szerzője a *Sibilla* címü darabnak, melyről mindenki beszél, s mely már annyi dicsőséget és hódolatot szerzett önnek. Könyörüljön rajtam és legyen segélyemre; nyújtson erkölcsi támogatást, semmit egyebet, csak támogatást és én imáimba foglalom nevét. Senkim sincs Budapesten, a kihez bizalommal fordulhatnék, önt választottam ki tehát, gondolomra, mint a kártyás, a ki habozás nélkül kockáztatja egész vagyonát egyetlen kártyán. Engedje meg uram, hogy mig én Elzászból visszajövök, leányom menhelyet találjon önnél... Szegény báránycám, nagyon csendes, jó gyermek.

Fülöp némi sajnálkozással pillantott a »báránycára«, ki egykedvüen üldögélt helyén, s nem látszott figyelni az egész társalgásra.

— Sajnálom asszonyom, kívánságát azonban meg kell tagadnom.

— Ne értsen félre...

— Bocsánat, mindent jól megértettem, — felelte hidegen az ifju.

A gyászruhás anya felállt és előkelő mozdulattal

intette magához a báránycáját. — »Menjünk, Heléne!« parancsolta kellemetlen, boszús, csalódott hangon.

— Igen, anyám, — mondá száraz mosollyal a leány és szintén elhagyta helyét.

— Sajnálom, uram, hogy kivánságomat félreérti. Tekintsen reánk. Nem vagyunk szélhámosok.. az ördögbe...

Fülöp hallgatva kísérte ki vendégeit az előszobáig. A szerető édes anya ott karjába füzte állítólagos leánya karját és sértődve emelt fővel, lenéző ajkbigyesztéssel üdvözölve az ifjút, eltávozott, Fülöp megvárta, míg inasa kinyitja előtte az ajtót, s csak aztán tért vissza.

Szera elhagyta rejtekhelyét, s izgatottan gombolta be kabátkáját, — »Miféle asszony volt ez? — kérdezte indulatosan, s ajkait harapdálva toldotta hozzá: miért nem utasítottad el azonnal? Ha még egy perczig marad, nem tudtam volna kiállani . . .

— Ne törődj vele, Szirén, menjünk.

A leány Fülöpre emelte szemeit, és így szólt: »Szerettem volna kidobni ezt a kifestett asszonyságot, báránycájával együtt . . .«

— Mennyire ingerült vagy, Szirén. Mi bajod egyszerre?

— Tudom is én . . . felelte gyors lélegzettel, elkéseredve a leány és előre futott.

HETEDIK FEJEZET.

I.

A következő hetekben Feliczia tante csak egyszer említette, hogy szeretné, ha Fülöp meglátogatná a külföldet, — midőn azonban észrevette, hogy az ifju következetesen kitérőleg válaszol, s titkos, soha nem nyugvó aggodalmait semmi sem indokolja, felhagyott a meddő kísérletezéssel, s Münsztert sem biztatta, hogy kísérje figyelemmel fiát. A tanácsos ur figyelmére ugyan nem igen lehetett számítani, — s ezt a matrona nagyon jól tudta. Münszter ebben a dologban makacs és meggyőzhetetlen volt. Mindennek alávetette magát, a mit a tante helyesnek és kívánatosnak tartott, szívesen lemondott a takarékoság kedvéért megszokott költséges szórakozásairól is, arra azonban nem volt rábirható, hogy fiára bármily jelentéktelennek látszó befolyás gyakorlására vállalkozzék. E kérdés fölött a tante szalonjában gyakorta majdnem ideges diskusszió támadt köztük. A matróna kijelentette, hogy kedvenczét boldognak akarja látni, s e cél

csak úgy látja biztosítva, ha minden ballépést még idejekorán megakadályoz. A tanácsos ur helyeselte a programnak ezt a pontját, de — tagadta, hogy Fülöp oly ballépést követhessen el, mely jövőjére romboló befolyást gyakorolhatna. Apró, a korrall járó tévedésektől nem ment senki, — fia azonban hozzá van szokva, hogy valamennyi elhatározását saját maga mérlegelje, s ő maga válassza meg azt az utat, melyen haladni akar. Független, tiszta kritikája vissza fog utasítani minden kívülről jövő beavatkozást. Így nevelte, s büszke reá, hogy rendszerének sikereit még életében élvezheti. Abban a korban, melyben az ifjak tulnyomó része még oly ingadozva tanulgat járni az élet ezerféle utvesztőin, — Fülöp tervszerű következetességgel halad előre; nem kapkod, nem próbálgat, nem hamarkodja el a dolgokat, s sikerült elérnie a népszerűtlenséget is. Münszternek ez volt a legerősebb fegyvere a matrónával folytatott küzdelmekben. A mint sarokba szorult, s nem tudott a tante érvelésére eléggé találó választ ki-
eszelni, azonnal fiának népszerűtlenségére hivatkozott.

Hosszu hivatali pályáján megtanulta, hogy a középszerű tehetségek népes osztályába tartozó »jó fiuk«, ezek a derék, kicsi erényekkel, kicsi hibákkal tetézt gentlemanek számíthatnak kollégáik részéről a legőszintébb barátságra. Az atyáskodásra való hajlam megéri előbb, vagy utóbb

mindenkiben, — s e hajlam gyakorlásának leg-
 használhatóbb médiumai a közepes, vagy az egészen
 tehetségtelen emberek szoktak lenni, kik az ily
 hizelgő köntösbe bujtatott kicsinylés észrevevésére
 sem képesek, nem hogy visszautasítása eszökbe
 jusson. Könnyen érthető tehát, hogy ez egyszerű
 fiuk örvendenek a legzavartalanabb jóindulatnak,
 főleg, ha vagyoni viszonyaik sem szolgáltatnak
 okot az irigységre. Minden összehasonlításnál ők
 huzzák a rövidebbet, s ez fölöttébb kellemesen érinti
 azt, a ki érzi, hogy többet ér, mint ők. Egészen
 más a helyzet a tehetséges emberrel szemben. Ez
 sohasem lehet »jó fiu«. Barátai többnyire hiányza-
 nak, — s a meglevők is csak akkor valóban azok,
 ha biztosan tudják, hogy pályafutásuk soha sem
 fogja egymást keresztezni. Fülöpnek volt néhány
 bizalmasabb barátja is, — egy mérnök, egy
 katonatiszt, — az irói világban senki, s ezt ő maga
 is kénytelen volt beismerni. Volt idő, midőn ez a
 fölfedezés nagyon lehangolta, de bármennyire
 akarta is, nem tudta megtanulni az emberekhez
 való közeledésnek lekötelező módját, mely ritkán
 szokta hatását téveszteni. Modora továbbra is ud-
 variás, tartózkodó, majdnem hidegen kimért ma-
 radt, s lassanként teljesen elszokott tőle, hogy az
 irói és művész világ tagjait kollégáinak tartsa.
 Ritkán, s akkor is csak futólag érintkezett velök.
 Klubbjaikat alig kereste föl, szórakozásaikban nem
 vett részt, s ha egyik vagy másik társaságban ki-

vételesen meg is jelent, hamar belefáradt a bókok osztogatásába és meghallgatásába, mely a hizelgések és udvarias hazugságok e szívesen irigykedő, szellemes, soha nem nyugvó mesterei és növendékei között kifogástalan simaságra csiszolt társalgási anyag szokott lenni.

Feliczia tante kívánságára a múlt év őszén néhányszor meghívta, ugynevezett »barátait« — a matróna szalonjába, a kiválasztottak azonban néhány meddő kísérlet után elmaradtak. Az urak nem jól érezték magukat a tante közelében, s valószínűleg a társaságot is unalmasnak találták. A hölgyeket, kik fényes öltözékeikben, gyémántjaikkal, diszkrét társalgási könnyedségükkel inkább gyöngéd üvegházi virágokhoz, semmint »reális női teremtményekhez« hasonlítottak, — a férfiakat, kik majdnem kizárólag a miniszteriumok magas bureauiból kerültek ki — nem találták sem elég közlékenyeknek, sem elég szeretetreméltóknak arra, hogy társaságuk a »szellem« egyedül jogositott bizományosait állandóan vonzani tudta volna.

A tante végre is belátta, hogy jóakarata kudarczot vallott, s az érintkezést Fülöp és író-társai között többé nem igyekezett elősegíteni. Ez a kudarcz azonban csak a fiatal titánok önérzetes gárdájára vonatkozott. Az irodalmi központ veteránjai, köztük néhány nevezetesség, írói és kritikai tekintély, szívesen vették, ha Fülöp felkereste őket. Egy páran őt is meglátogatták, s Felicia tante

ilyenkor egész szívélyességét kifejtette, hogy e hírneves férfiakat kedvencze részére megnyerhesse. Így történt aztán, hogy a mily fázékonysággal beszélt a Münszter-palota elegans szalonjáról a fiatalság, épp annyira megszerették az öregek, kiknek a titán frazeologia a »vaskalap« hízogő jelzőjével szokott rendszerint kedveskedni. A különböző írói kotteriákban szivesen kimondták Fülöpre, hogy bizonyos stréber hajlamoknak adja jelét az öregekhez való barátságosabb viszonya által, — jóllehet valamennyien meg voltak róla győződve, hogy ez a vád nem egyéb egy kis szokásos megrágalmazásnál.

A fiatal ember *Sibillá* jának nagy és tartós hatása után egyszerre magasra szökkent az eladdig csak gyéren megnyilatkozó ellenszenv. A stréberség vádját megdöntötte a siker; azzal tehát elhallgattak. Beállt azonban a népszerűtlenség korszaka, s ugylátszik mindaddig állandó marad, míg a középserüségek e tekintélyes gárdája, a »szellem« e patentirozott, sok kinnal előre vergődő, érzékeny, könnyen megsérthető, az irigység fájdalmas szurásai alatt vérző kiskereskedői végre is be fogják látni, hogy nem birnak az új jövevényvel, jobb hát, ha fölényét megalázó kapituláció nélkül önként elismerik. Így legalább ők is megirhatják majd művészi álörvendezéssel, mennyire elvannak ragadtatva, hogy az irodalom egén ismét új »csillag« tünt fel. Ah, mennyi silány hazugság, s mily

gyötrő szenvedése a közepszerűségnek, ha magasztalnia kell elnyomóját, különben ki talál derülni, hogy irigyli sikereit, s elsorvad attól a vágytól, hogy a fölėje került uj »csillag«-ot a pocsolyába zuhanni lássa. Szenvédeése komoly és több részvétre, semmint kigunyolásra méltó. A társaság ebben a dologban feltünően kegyetlen. Vigjátéknak tekinti a közepszerű tehetség erőlködését a siker után, s erőfeszítését könnyörtelenül kigunyolja a helyett, hogy inkább részvétet érezne fájdalmas tragédiája iránt, melynek csiráját talán már születése pillanatában magával hozta. Mennyi tervének bukását kénytelen átszenvedni, mig némi eredményt sikerül elérnie. A guny vesszőjét subogtató közönség soha sem fogja megérteni azt a lesujtó érzést, mely az ily Golgotha-járó embert akkor ragadja hatalmába, midőn ő maga kénytelen beismerni, hogy az alkotás annyi tervéből, melyet lázas fantáziája hatalmas arányu, oszlopos palotának szinezett ki, tehetsége csak szerény kunyhót tudott építeni, hasonlót érték, forma és gyöngeség dolgában ezernyi máshoz. Pailleron *Grigneux* je a »Komédiások«-ban, halhatatlan. Tragédiájának mélysége semmi-vel sem áll hátrább a nagy britt *Antónius*-ának tragédiája mögött. A művészet csillogó eszményének szerelme teszi boldogtalanná a szegény *Gri-gnieux*-t is, mint annyi mást, kiknél a képzelő tehetség nem szárny, hanem méreg, — megrontó ellenséges mánora egész életüknek. Az alkotó erő

hiánya pótolhatatlan gyöngesége az agyrendszernek, — s e fizikai bajra természetesen sohasem reflektál az, ki a szerencsétlen Grignieux társait tehetlenségükért kineveti és örömmel állítja eléjük az igazi, erős tehetséget, kinél a fantázia magasba röpitő, diadalmas szárnya az alkotó képességnek. Helyzetének megkönnyítésére Fülöp azt a védelmi eszközt találta ki magának, hogy nem tartotta magát »hivatásos« írónak, s beírta azzal is, ha a különböző írói kotteriák a szerencsés jövevény iránt udvarias tartózkodással viseltetnek. Mosolyogva, a kollégákra való neheztelés legkisebb jele nélkül ő maga említette, ha ez a dolog nagy ritkán szóba került, hogy mivel tulságos gyorsan nyerte meg a közönség legnagyobb kitüntetését: az állandó, hizelgő tapsot, nem tartja csodálatosnak, ha e gyorsaságért illetlenséggel vádolják és megvonják tőle a barátságos rokonszenvet. Ez a hüvös fogadtatás mindazonáltal még így is jóval többet ér, mintha lépten-nyomon az émelygős tirádák csinált virágaiba kellene botlania, melyeket az adományozó rendszerint vissza is szokott várni.

Mióta Katalin magánéletének titkát Szera elbeszéléséből megismerte, nem tudott az agg matrónára bizonyos sajnálkozó megindulás nélkül tekinteni. Ime, a jó tante, mennyi féltékenységgel őrzi családjá nevét, melyért bármily nagy áldozatra is képes volna, s mig abban a megnyugtató tudatban ringatja magát, hogy kötelességét és korának

természetes jogait a legjobb eredménnyel gyakorolja, oly erkölcsi folt szennyezi be a család egyik tagjának életét, a melynek nagyságáról az öreg asszonynak fogalma sincs.

Szeniczeiné dolgával az utóbbi hetekben igen sokat foglalkozott, — dönteniben azonban se az egyik, se a másik irányban nem volt képes. Ha hallgat, ez annyit jelentene, mintha szövetségese, bűntársa, sőt védelmezője akarna lenni, — ha viszont beleavatkozik, — nem a tante által, a matrónát teljesen lesujtaná ez a rémitő ujság, — akkor könnyen kiteszi magát annak is, hogy ujjat kell huznia nemcsak Braniczkival, hanem Szeniczeivel is, a kivel már évek óta nem fogott kezét. Tenni azonban mégis csak kell valamit, — így nem maradhat. Maga elé idézte Katalin megjegyzéseit, szemjátékát, sajtóságos magaviseletét ő vele szemben, nyílt ellenségeskedését Clermontné iránt. Sok homályos pont egyszerre megvilágosodott abban az erős fényben, melyet a titok megismerése nyújtott. Most már meg tudta magának magyarázni, hogy miért gyűlöli ez a veszélyes asszony Clermontnét, s miért használta föl a legkisebb alkalmat is arra, hogy a tante bizalmatlanságát ne csak fölébressze, hanem állandóan ébren is tartsa. S mily nagylelkűségnek adta jelét a fiatal özvegy, midőn eltűrte Katalin tüszurásait és nem használta föl ellene azt a fegyvert, melyet kezében tartott. Egyetlen szóval, bármely pillanatban meg tudta volna semmi-

síteni ellenfelét, — de inkább türt, semhogy azt az öldöklő szót ajkára vegye. Fülöp tisztelettel és őszinte melegséggel gondolt a szép rokonra. A nemes önuralom ily ritka bizonyítékát kevesen nyújtják, — kétszeresen becses tehát e vonás egy nőben, a kinek minden impresszió iránt fogékony, gyöngéd, könnyen izgatható lénye még a legkegyetlenebb igazságtalanságot is azonnal indokolhatóvá teszi, ha érzelmekről, s ez érzelmek megsértőjének lesujtásáról van szó.

Egy pénteki napon, márczius vége felé, Fülöp kimentette magát Feliczia tantenál; rendes pénteki jourján kivételesen nem jelenhet meg, mert kissé rosszul érzi magát. A valóság az volt, hogy nem akart találkozni egy képviselőből miniszteri tanácsossá kinevezett uri ember feleségével, a ki kollégájának tekintette magát, irván csodálatos lelkesedéssel mindenféle hetilap számára a legmodernebb igazságok keresésének hangján. Fülöp tiszteletben tartotta a verizmus hiveit is, csak úgy mint a romantikusokat, vagy más irodalmi iskola követőit, de a méltóságos asszony hangjának leplezetlen durvaságát, melyet ő nyilván stilbeli erőnek tartott, nem tudta megemészteni. Nehányszor udvariasan helyeselt mindent, a mit az asszonyi termet dolgában is igen tekintélyes »kolléga« mondott, — gyakrabban azonban nem lett volna képes megmaradni a hallgatás biztos sánczai mögött. A méltóságos, negyven évét jócskán túlhaladó

író-társ erélyes, kemény vonásai egészen megelevenedtek, midőn hevesen fejtegetni kezdte, hogy a romantikus iskola fölött meghuzták az enyészet halálharangját, s bármily előkelő tehetség legyen is Dumas pére Franciaországban, egy Jókai a magyar belletristikában, az időt futásában még e kiváló férfiak sem képesek megakasztani. Menynyivel mélyebb és igazabb hatása van Dumas filmsnek, vagy Zolának, a kik valószínűleg régen megbánták már, hogy a *Kameliás hölgy*-ért és az *Álom*-ért az apaságot nekik kell vállalniok. Az új, egészséges áramlat utját a »Mouret abbé vétké«-nek *Paradicsom* című fejezete szabja meg. A ki e gyönyörű minta igazságát és szépségét nem tudja méltányolni, az nem érti korát, melyben él, s nem lehet kilátása reá, hogy hatása a közönségre állandó marad. Lám, a *Sibilla* verizmusa is sokkal mélyebben hatott, mint a mű romantikus színezetű részletei! Ez tehát az üdvözülés egyedül helyes útja; aki álszeméremből bedugja fülét és nem akarja a dolgok valódi nevét meghallani, az egyszerűen poseur, ki magánéletében bizonyára egyike a leginmorálisabb embereknek, akár nő, akár férfi, — mert ebben a dologban a két nem között semmiféle indokolható különbség nem létezik.

Fülöp megalégette a méltóságos kolléga hasonló természetű fejtegetéseit. Voltak kérdések, melyeket egy nő ajkáról nem tudott ellenszenv nélkül meghallgatni, s azok közé tartozott ez is.

Oly nyersnek, annyira megpírtónak tetszett, hogy egy hölgy szálljon az élet meztelen igazságainak védelmére, mely elkerülhetlenül maga után vonja azt is, hogy ő maga is lényének teljes meztelenségében mutatkozzék, hogy nem tudta volna ösztönyszerű ellenszenvét eléggé palástolni, s ezért inkább kitért e minden irányban szabadelvű asszony utjából, a kinek hangos beszédmodora, kifejezései és egész a szélsőségekig kalandozó liberális elvei egy egész leánynevelő intézet megrontására is bőséges anyagot szolgáltatnak volna. A tante kelletlen kényszerből látta ő méltóságát szalonjának vendégei között, mellőzni azonban nem lehetett.

Fülöp végig sétált a köruton, — estefelé betért egy kávéházba, elolvasta az estilapokat, azután meglátogatta az Operát. Leoncavallo *bajazzo*i voltak műsorra tűzve. Ez volt két év óta a »Cavalleria rusticana« mellett legkedvesebb operája. Ha csak halaszthatatlan teendői nem akadtak, mindig meghallgatta a fiatal olasz mester e forró zenedrámáját, melynek szélesen hullámzó, szenvedélyes melódiái a legélénkebb hatást gyakorolták reá.

A hatalmas nézőtér nem volt egészen telve. A baloldali zártszék sorok között négy-öt üres sor is akadt, — elhelyezkedhetett székében kényelmesen. Midőn futólag végig nézett a közönségen, a jobboldal harmadik zártszéksorában Szeniczeit és nejét, Katalint pillantotta meg. Szeniczei fehér

nyakkendővel, frakkban ült helyén. Sápadt, keskeny arczának rendes merevsége nem változott. Vékony ajkai, simára borotvált álla, szemeinek bágyadt, léleknélküli kifejezése ugyanaz volt itt is, mint mindenütt, — kivéve a klubban a kártyasztalt. Egész alakja, mozdulatainak fáradt kimérsége azonnal elárulta, mennyire unja, hogy az időt itt kell elvesztegetnie. Katalin épp oly unatkozva nézett a zenekar felé, mint férje. Kagyló fésűvel leszoritott hajában gyémánttü csillogott, szabályosan hajló, szép, fehér nyakára hizelegve simult öltözékének finom csipkéje. Sok oldalról nézték, — rózsás, telt arcza, kerek vállai, alakjának egész asszonyos szépsége azonnal fölköltötték a figyelmet. Igen jól tudta, hogy megjelenése milyen hatást szokott környezetére gyakorolni, de nem látszott tudomást venni róla. Látcsövét egyszer sem emelte föl. Nehányszor férjéhez fordult, s pár szót sugott neki. Szeniczei egykedvűen felelgetett, koronként vállait vonogatta s órájára nézett. Fülöp ebből azt következtette, hogy valószínűleg se az előadás végét nem várja be, se Katalint nem fogja haza kísérni. Leginkább pedig az volna inyére, ha most nyomban jó estét kívánhatna nejeének, s itt hagyhatná az Operát.

Katalin egyszer sem tekintett a baloldalra. A mint a függöny felment, s a *Bajazzók* nagy khórusa felhangzott, tekintetét a szinpadra fordította, s elmélyedve, odaadó figyelemmel engedte át

magát a zene gyönyörének, mely az ifju lelkét is azonnal hatalmába kerítette. Ilyenkor érezte mindig egész nagyságában azt az előnyt, melyet a zene élvez a szavak fölött. Mily más ez a hatás, mennyivel erősebb, szinesebb, mélyebb! Mennyivel inkább közvetlen ez a hangulat, mint a könyv betüiben rejló. A zeneszerző, a hangok édes-ségének és tüzének varázsával majdnem minden hallgatójának szívével egyformán játszhat, fölizgathatja, elringathatja, a hogy akarja, — igézete alól senki nem szabadulhat. S mily nehéz helyzete van ezzel szemben az írónak, a kinek majdnem minden olvasójával külön kell megküzdenie, míg erejének ura kénye alá tudja hódítani. Fülöp mindig érzett egy kis lehangoltságot, valahányszor az Operából haza ment.

Az első felvonás nyolcz óraker végződött. Fülöp ülve maradt s Szeniczeiek felé nézett. Látta, hogy Szeniczei elhagyja helyét, néhány szót vált nejével, azután mosolyogva, kiderült arczzal fog vele kezét, s a kijárat felé tartva, csakhamar eltűnik a láthatárról.

Katalin megfordította fejét. Egy pillanatig az első emeleti udvari páholyra tekintett, azután egyenesen Fülöpre nézett, s mosolyogva üdvözölte. Fülöp viszonzta az üdvözlést, s átment a jobboldalra. Katalin kezét nyujtotta. — »Jó estét, Fülöp« — mondotta élénken, — foglald el férjem helyét, — nem fog visszajönni.«

Az ifju leült s gyorsan határozott. A véletlen, mely most összehozta őket, alkalmat nyujthat esetleg arra is, hogy megpróbálja kiragadni ezt az asszonyt abból a borzasztó helyzetből, melynek még gondolata is arczába kergeti a vért. Valamit okvetlen tennie kell. Igen, igen... kell... Érzy, hogy ez a férfi rokon kötelessége még akkor is, ha a vállalkozás koczkáztatottnak látszik és semmi eredménynyel nem kecsegtet. De miképp fogjon hozzá? Katalin oly nyilt, annyira tiszta, ártatlan szemmel tekint reá. Mily könnyen megtéveszthetné, ha biztosan nem tudná a valót.

— Még mindig imádója vagy a kohóczoknak? kérdezte az asszony ügyet se vetve a feleje irányult látcső-ostromra.

— Még mindig, — felelte halkán a férfi. Mondd csak, hová ment a férjed?

— A klubba.

— S ez így megy minden nap?

— Minden nap.

— Kártyázik?

— Ha még csak az volna, — hiszen tudod... Az az, hogy te nem tudod. El is felejtettem, hogy nem szoktál engem meglátogatni, s Ádámmal meg éppen nem érintkezel. Nos hát igen, — kártyázik és nagyon szereti a brandyt. Láttad az arczát; ítélhetsz belőle magad is. Hová fog ez vezetni! Gondolni sem szeretek reá. Midőn bejöttél, azonnal észrevettelek, de szándékosan nem néztem reád,

nehogy kénytelen légy engem üdvözölni; el kellett volna fogadnod Ádám üdvözlését is, s ez rád nézve bizonyára kellemetlen lett volna. Nem rokonszenvezel vele. Igazad van. Meg tudom érteni, hogy oly férfi mint te, nem szivesen érintkezik egy oly emberrel, mint ő.

S Katalin annyi megvetéssel vonta meg ajaka szélét, mely még Fülöpöt is megdöbbsentette. Mekkora mélysége az utálatnak... Ime, az asszonyi élet egyik szerencsétlensége a férj iránt érzett és igazolt megvetés. Az a pillanat, mely a nő szívében megsemmisíti a becsülést, előkészítője egyuttal annak a lejtőnek is, melyen oly könnyű elcsuszni, s melyet igen sok esetben jóformán teljes lehetetlenség kikerülni. — »Minden este fel szokott járni a klubba?« — kérdé nyugalmat parancsolva idegeinek.

Katalin igenlőleg intett.

— Minden este. Néha haza jön egy, két óra körül, többnyire azonban csak reggel nyolcz óra tájban. S ha látnád, milyen állapotban! Sáppadt mint a halott, s oly bárgyu ... annyira elbutult... A sok brandy és pezsgő teljesen tönkreteszi.

— Miért nem beszélsz a lelkére?

— Ugyan!.. Azt hiszed, nem próbáltam meg? Megigért mindent, de nem tartott meg semmit.

— Régebben nem volt ilyen.

— Mig hivatala volt, nem. Ismerted, tisztos-

séges ember volt, — különben nem lettem volna a neje. Ki gondolta volna akkor, hogy ez lesz belőle! Mind ennek különben a gróf az oka. Ha Adám nem mondott volna le hivataláról és nem fogadja el a gróf ajánlatát, még most is jóra való ember lenne. Persze, a nagyobb fizetés, a kényelmes élet! Ezek csábitották. Bár ne tette volna.. Most azonban már mindegy; — tegyen, a mit akar. Többé nem törődöm vele. Igaz, hogy ő se törődik velem, s ezt jobban is szeretem, mintha komédiás volna, s engem is émelygős tettetésre kényszerítene.

— Miért nem váltok el?

— Minek? Nem sokat alkalmatlankodunk egymásnak. Oh, kedvesem, ne hidd, hogy érzelegni szoktunk, — felelte rideg, gunyos hangon az asszony, mely annyira ellenkezett vonásainak meleg tonusával, s arczának öntudatos, üde szépségével. — Gondoltam én a válásra is... nem tőled hallom először ezt a kérdést.. de ugyan kérlek, hová mennék?

— A család nem hagyna el.

— A család, édes Fülöp! A család a tante. Az ő kezében van a gazdagság, — mi többiek mindnyájan szegények vagyunk. Az egyetlen kivétel Julia, — reá azonban én nem számíthatok. Nem imádjuk egymást, — ismered a kettőnk között levő viszonyt, talán még jobban, mint én magam. Ne beszéljünk erről Fülöp. Reá vagyok szorulva

erre az emberre, — nem tudok változtatni sorsomon, míg a sors maga nem változtat rajta. Erre azonban egyelőre oly kevés a kilátás, hogy még a reménységet is nevetnem kell.

A színpadon ezalatt megkezdték a második felvonást. Katalin elhallgatott, s közelebb simult az ifjuhoz. — »Te vagy családukban ez egyetlen, a kihez őszintén ragaszkodom« — sugta halkan. Fülöp tudta, hogy ez nem frázis. Katalin már gyermekkorában is ragaszkodott hozzá, s a maga módja szerint mindenütt védelmére kelt. Egy okkal több, hogy a maga elé tűzött feladatot még sulyosabbnak tartsa.

A felvonás végén felhangzó intenzív taps magához térítette. Ez a felvonás egészen elveszett, — nem figyelt a zenére. A melódiák mintha nagy messzeségből érkeztek volna hozzá, — alig vett észre belőlük egy-egy erősebb, sugárzóbb részt. — »Meggvárod a balletet is?« kérdezte szórakozottan.

— Nem, felelte Katalin, s kihuzta kesztyűjéből a ruhatári számot. Én is csak az opera kedvéért jöttem el, a *Korrigán*-t nem szeretem. Nagyon monoton balletnek tartom. Megnézed?

— Nem.

— Akkor gyerünk, — indítványozta az asszony és előre ment. Az urak utat nyitottak neki, s kedvtelve, kissé nagyon is pikáns tetszéssel nézték, míg soraik között végig haladt. Fülöp mozdulatlan, hideg arcczal haladt utána, s nem vette

észre, hogy a *Nemzeti Híradó* egyik előkelő munkatársa udvariasan köszöntötte. — »No hiszen várj csak« — mormogta sértődve a gentleman, s beharapta az ajkát. A *Kritikai Szemle* referense észrevette a jelenetet, s elmosolyogta magát. »Neked is megadta az uj »csillag« — gondolta kárörvendve. Ti énekeltetek hódoló himnuszokat, midőn feltűnt, méltányos tehát, hogy most egyétek is meg, a mit főztetek.

Fülöp kivette a ruhatárból Katalin köpenyét és fölsegítette reá.

— Haza viszlek a bérkocsimon. — Jöjj, — menjünk együtt, — ajánlta az asszony, az ifju karjába füzte karját.

— Köszönöm. Nem megyek haza.

— Igaz! Hiszen ma péntek van, s te nem szereted a tante jourjainak látogatóit. Hová fogsz menni?

— Még magam se tudom.

— Jársz kávéházba?

— Este ritkán.

— És nappal is ritkán. Milyen korrekt ember vagy te Fülöp. Mindig ilyen voltál, — mennyire boldog vagyok, hogy úgy lesz minden, a hogy előre megjósoltam! Emlékszel? Büszke vagyok ám reá, hogy én voltam tehetségednek első, lelkes bámulója, s ugyancsak összetűztem volna azzal, a ki jóslatom hitelességét kétségbe találta

volna vonni. Oh, nem is merték. S ime, jól jósltam. Már is a híres emberek közé tartozol. Beszélnek rólad, figyelnek rád, — mindenki sokat, igen sokat vár tőled, Fülöp, s én biztosan tudom, hogy a hozzád fűzött nagy várakozásnak meg is fogsz felelni tudni. Bár a magam jövőjét is ily helyesen tudtam volna megjósolni . . . De nézd csak, ha se kávéházba, se haza nem akarsz menni, — eljöhetnél hozzám. Ugy is oly rég voltál nálam, hogy már emlékezni se igen lehet reá.

Fülöp a véletlen akaratára gondolt, mely kezére akarja játszani a jó alkalmat. Feltűnés nélkül, egészen simán közelitheti meg célját, — Katalin nem teheti fel róla, hogy ő kereste a találkozást, mert azt ime ő maga akarja így. Elhárította tehát, hogy az ajánlatot elfogadja.

— Szívesen elmegyek, — felelte egyszerűen, s besegítette az asszonyt az előrobogó bérkocsiba. Azután maga is beült. Katalin örvendve simogatta meg arcát. — »Nagyon kedves vagy, hogy végre hozzám is eljössz. Eddig már körülbelül a a lakásomat is elfelejtetted. Nem volna csoda! Ugyan várj csak . . . oly rég volt . . .

— Egy éve sincs, — mondá az ifju.

— Eltaláltad! A mult év februárjában egy izben a jégpályáról kísértél haza, s ennek már több, mint egy éve. Hogy fut az idő! Azt hiszem, tegnap volt.

A bérkocsi a kerepesi-ut egyik kétemeletes

palotája előtt állott meg. A kocsis leugrott a bakról és kinyitotta az ajtot.

— Itt vagyunk, édes Filippóm!

— Jó lesz, ha beburkolózol, Katalin, hideg van. — Fülöp lesegitette az asszonyt, elküldte a kocsit és karját nyujtotta. Együtt haladtak föl a lépcsőkön az első emeletre. Szeniczeiné itt előre sietett, bevezette az ifjut egy fehéren kárpitozott, tágas terembe, melynek puha eleganciája, szőnyegek színe, a butorok elrendezése, sőt még a csillár kovácsolt vas figurinói is Katalin leánykori izlésének érzéki jellegét tükrözték vissza. Fülöp ismerte a lakást és nem érezte magát benne ott-honosan. Ma még kevésbbé, mint máskor.

II.

A szobaleány a baloldali kisebb, piros teremben is meggyújtotta a lámpát. A kényelmes, vörös peluche butorok égni látszottak a lámpafényben, s ez a fantasztikus világosság, melyet még a disztárgyak groteszk bősége, s a függönyök keleties rendetlensége is fokozott, inkább vonzotta Fülöpöt, mint a nagy terem csillogó fehérsége.

Katalin ledobált magáról köpenyeget, csipk kendőt, blouset, mindent, a mi fesztelen mozgásában akadályozta, s az ifjuhoz sietett.

— Hol maradjunk, itt az égben, vagy az

alvilágban? A piros szobát nevezem alvilágnak. Válassz! Én inkább szeretem az alvilágot, mert az kellemesebb. Remélem, éhes vagy? — kérdé enyelegve, mialatt bevezette Fülöpöt az »alvilág«-ba.

— Nem nagyon.

— Mily kár! Kitűnő pástétomot adhatok; vaját, sonkát, hideg halat, theát, bort, — mit parancsolsz?

— Egy csésze theát.

— Amint akarod.

Becsengette a szobaleányt és meghagyta neki, hogy vacsoráját ide hozzák és ne az ebédlőbe. Azután felugrott, oda sietett az etagére-hez s egy csinos, selyem fedelű dobozzal tért vissza, melynek felső aczéllapjára »Levelek« szó volt vésve. — Ezt a dobozt — magyarázta mosolyogva az ifjunak, — házasságunk első évében férjem ajándékozta nekem, nyilván azzal a naiv célzattal, hogy leveleimet tartsam benne. Mintha volna oly nő a világon, a ki leveleit ennyire nyílt és ismeretes helyen rejtegesse! Egy alkalommal észrevettem, mily óvatosan kerülgeti az etagére-t, melyen ez a semmiség állani szokott. Ahá! kíváncsi a tartalmára, ne zavarjuk. Abban a téves hiszemben, hogy nem veszem észre, hirtelen kinyitotta a fedelet, s oly csalódott, annyira savanyu arczkifejezéssel bocsátotta megint vissza, hogy hangosan elnevettem magamat. Levelek helyett szivarokat és cigarettákat talált benne. Itt vannak! Kitüntetésnek ve-

szem, ha az alvilág ritka vendége nem utasítja vissza cigarettáimat. Tessék, gyujts rá Fülöp, — tudom, hogy ezzel kegyeidbe hizeleghetem magam, s most különösen nagy szükségem van reá, hogy jóindulatodat valami uton-módon megnyerhessem.

Fülöp megköszönte az engedélyt, meggyújtott egy papiros cigarettát s futólag a hölgy arcára tekintett. Katalin ives szemöldöke egy pillanatra összébbhuzódott, s homlokán megjelent egy könnyü, gyorsan elvesző felhő. Fülöp kelletlenül babrált a cigarettán, — körülbelül tisztán látta, hogy a hölgy megérezte jövetelének célját, s ez némileg bosszantotta. Erre vall a jóindulat emlegetése is, a melyre máskülönben nem volna semmi szükség. Álljon azonban bármiképp a dolog, akár sejti Katalin a célt, melyért meghívását elfogadta, akár nem, — most már itt van és többé nem vonul vissza.

A cseléd leánya ezalatt behozta egy széles, zománczos tálczán urnője estelijét.

Katalin közelebb tolta székét az asztalhoz, kiküldte a cselédet, s nagy élvezettel hozzálátott.

— Oly éhes vagyok, mint egy farkas. — szólt tréfásan mentegetődzve, — magadra vess, ha minden elfogy, mig neked is eszedbe jut, hogy enni is kellene. Rumot, vagy cognacot használsz a theához? Van cognac is. Férjem a könyvtár-szekrényben rejtegeti az üvegeket, akár egy Pompónius. Elhozzam?

— Köszönöm, nem. Inkább szeretem a rumot.

— Én is. Láss hozzá, Fülöp és szivarozz, szivarozz! Nem szükséges, hogy figyelj reám. Néhány hónap óta magam is hive igyekszem lenni a keleti szokásoknak, s megtörténik, hogy két cigarettát is elfüstölök. Tegnap nagyon furcsa volt; jó, hogy nem tudja senki. Képzeld csak, tegnap meggyújtottam egy ilyen vastag imperialest is, de annyira elkábultam tőle, hogy még ma reggel is összerázkódtam, ha ez a kétséges élvezet eszembe jutott. Elmondhatom azonban, hogy egyszer én is hódoltam a férfias szokásoknak. Ugyan hát legalább kóstold meg ezt a halat! Azt hiszem, izleni fog. Rendkívül ügyes szakácsném van.

— Köszönöm, — nem vagyok éhes.

— Én mindig éhes vagyok! különös ugye, hogy a nők többnyire éhesebbek szoktak lenni, mint a férfiak? Ez is egy nevezetes különbség köztünk, de ti erre soha sem figyeltek. Pedig nem ártana. A mi kitünő étvágyunk sok titkosnak látszó okot megvilágítana, ha nyomozásaitokban nem volnátok annyira felületesek. Bocsánat, kedves Fülöp, hogy ezt ily őszintén mondom a szemedbe, de így van. Te is mindig vagy a nagy stilű vonásokat, vagy a legfinomabb, tehát a legritkább érzelmi okokat bonczolgotod, a helyett, hogy a közönséges, az egyszerű, a legegyszerűbb okokat keresnéd előbb és csak azután a többit. Ott

van például az a te jeles hősöd a *Sibillá*-ban, mondhatom, hogy sajátságos egy legény. Érdekes, nem állítom az ellenkezőt, de nagyon, nagyon sajátságos.

Fülöp kérdőleg tekintett a hölgyre; vajjon mit akarhat? Nem valószínű, hogy ez a kitérés véletlen.

— Atyám poltron embernek tartja, — jegyezte meg óvatosan. Katalin mosolyogva intett nemet a kezében tartott villával, melyre egy szelke sült volt szurva.

— Az kissé erős — mondá tiltakozva, — ennyit nem érdemel. Nem poltron, csak önámító, s ennél a jelzőnél meg is maradok, mert igazságos. Ez a te sajátságos hősöd, a te akaratodból, a te atyai parancsodra azért nem akarja nőül venni Sibilt, a hősnőt, mert meg akarja óvni az inmorálitástól. Ah, kedves Fülöp, mennyire finom, mily érzékeny, mennyire légies indokolás ez! Ugyan csak meg kell feszítnem minden figyelmemet, hogy megérthessem, s ha megértettem, — vissza kell utasítanom, mert nem igaz. Így legalább nem. Miért nem őszinte ez az ur akkor is, ha beszél, hiszen elég őszinte volt, a midőn cselekedett? Miért nem mondja ki nyíltan, hogy azért nem veszi nőül a hősnőt, mert az már egy másik férfiúé volt — semmiért másért, csak ezért és ezzel vége. Így meg lehetne érteni a dolgot. De ez a te érzékeny szivü legényed nem így indokol, — hanem ráhá-

ritja a kérdést a nőre, s azzal áll elő, hogy meg akarja óvni hölgyét az immoralitástól, nem tartván egészen tisztességesnek azt a nőt, a ki egy második férjnek is épp oly jó, épp oly szerelmes hitvese tudna lenni, mint a milyen az elsőnek volt. Az istenért, de hát ha így gondolkozik, ha ily különös meggyőződésnek hódol, miért nem kerüli a nőt? A te hősöd azt szavalja, hogy meg akarja óvni hölgyét a második férj személyében lappangó erkölcsi gyöngeségtől, s a vége az, hogy a nő nem hitvese lesz, hanem a szeretője. Valljuk be édes Fülöp, hogy ez a »megmentés« legalább is szokatlan.

— Meg van a bünhődés is.

— Oh igen! Hősöd főbelövi magát, — folytatta élénken az asszony. — Azt hiszitek, hogy ezzel mindent kiegyenlített. Mily borzasztó tévedés! Ilyenre csak ti férfiak vagytok képesek, mert azzal ámitjátok magatokat, hogy ez inponál. Csak elérékenyit, édesem, csak elérékenyit, talán ki is engesztel, de nem inponál és nem egyenlit ki semmit.

— Hősöm gyöngébb volt, mint a természet, — megbüntette magát érte. Egyebet nem tehetett.

— De hát ha így van, — kérdezte ideges nevetéssel az asszony, — ha gyöngébb volt, mint a természet, s azt hiszem, hogy nem csak ő, hanem mindenki gyöngébb, — miért szálltok sikra a természet ellen? Miféle öröm rejlik abban, hogy

minket — közönséget — oly dolgokkal kinozzatok melyeknek kimenetele kétségtelen? — Hagyjuk ezt, kedves Fülöp; föltettem magamban, hogy nézeteimet elhallgatom, s ime, nem sikerült. Hiába! A természet, a természet... Fecsegők vagyunk, — ki tehet róla...

Katalin kényelmesen hátradőlt a kereveten, s mosolyogva tekintett az ifjura. — »Mebántad, hogy elkisértél?« kérdezte előre hajolva.

— Feleljek?

— Várj még! Ha nincs ellenedre, felelek helyetted én. Ugy van, asszonyom, — gondolod magadban elégedetlenül, — sajnálom hogy ide jöttem, mert nemcsak a maga fecsegéseit kell meghallgatnom, hanem azt sem tudom elkezdni, a miért tulajdonképpen most itt ülök és minden öt perczben újra meg kell gyujtanom kialvó szivaromat.

Fülöp elfogadta a kihívást. Az asszony nem akar kitérni a magyarázatok elől, — inkább ő maga nyujtja kezébe a fegyvert: itt van, támadj meg. Így legalább hamarabb tulesik rajta, s ez is nyereség.

— Igazad van Katalin, — mondá kiméletes de határozott hangon, — beszélnem kell veled, s nem tudom, hogy elég magyarázat-e arra, a mit mondani fogok, az a rokon viszony, mely hozzád kapcsol.

— Nem elég.

— Akkor sajnálom . . .

— És meghátrálsz?

— Igen.

— Rosszul teszed, — felelte idegesen az asszony és fölnevetett, — erősebb jogra támaszkodhatol, mint a rokoni viszony. Rokonság! Clermontné is rokonom, Boronkai Szera is, ez a kis kigyó . . . Ah, hiszen nem haragszom rá, csak bosszant egy kicsit . . . Hallgass reám Fülöp, — folytatta minden átmenet nélkül elkomolyodva az asszony, s elhagyva helyét, közelebb huzódott az ifjuhoz; — mig egészen fiatalok, félig gyermekek voltunk, addig nem volt nap, hogy ne érintkeztünk volna. Az egész család tudta, mennyire vonzódom hozzád, — nem csináltam és nem csinállok belőle titkot. Ha vagyonos leány lettem volna, a tantika minden habozás nélkül megengedte volna nekem, hogy egészen megnyerjelek. Megtehettem volna . . . nem vagyok önhitt, ha így beszélek . . . ugye nem? Most már szabad így beszélnem, hisz akkoriban is beláttam már, hogy nem lehetnék veled sokáig boldog. Idősebb vagyok, mint te; négy évvel most, huszszal tiz év múlva. Ez az arány, s ezt én be tudtam látni. A tantika nem gondolt reá, — én igen. Ez az igazság. Mióta férjhez mentem, régi szivélyes viszonyunk, egymáshoz való bizalmas barátságunk egyszerre megakadt. Te ideálokért lelkesedtél, alig éltél közöttünk a földön, — én elvesztettem összes ideáljaimat, s bele-sülyedtem a prózába, házas életem egyhangu, szin-

telen zsombékjai közé, hol csak igen ritkán villan föl lidérczfény gyanánt egy-egy pillanatra egyik vagy másik kedves leányi álmom . . . Az, a ki most itt melletted ül, egészen más teremtés, mint a régi volt. Leánykorom és asszonynyá válásom ideje között megmérhetetlen messzeségek vannak. Én már csak előre haladhatok, vissza soha nem volnék képes többé régi éneket megtalálni, miért gyötörném tehát magamat ily szomorú kísérlettel? Lásd, lásd, édes Fülöp . . . Ki gondolta volna akkor, midőn együtt üldögéltünk boldogult szüleim házában, az első szoba ódon, oroszán fejes kerevetén, s te annyi türelemmel javitgattad irkámban a francia feladatot, hogy el fog jönni az idő, midőn nem fogunk többé tudomást venni egymásról, s ha véletlenül együtt leszünk is, mint most, nem fogod egykori lényemet megtalálni, mert egyetlen ismeretes, régi vonásomat sem tarthattam meg!

Fülöp némán hallgatta a hölgyet, s érezte, hogy igazat mond. Megindulás nélkül, egyszerű, mesélő hangon igyekszik megmagyarázni azt a mélységet, melybe belebukott. S igaza van abban is, hogy nem ismer rá. Arcza, alakja, hangja a régi, — a hang árnyalatai azonban idegenek, s szemeinek daczos villanása egyáltalában nem vall bűnbánatra.

— Tudod, miért jöttem, — szólt nyugodtan, — és nincs mondani valód?

— Mi lehetne?

— Nem is véded magadat?

— Ugyan kinek a kedvéért? kérdezte hirtelen a nő. Számítottam reá, hogy egyszer föl fogja vetni valamelyitek ezt a kérdést. Megvallom, eleinte féltem tőle. Nem tőletek: a férjem miatt. Mint minden nyomorult ember, ő is csak a látszatra kényes. Nem törődik velem, míg a látszat nincs megsértve, de meg tudna engem ölni, ha mások is megtudnák, a mit ő sejt, de elhallgat, mert senki se tud róla semmi bizonyost, még ő maga sem.

Fülöp elfojtotta hirtelen támadó fölháborodását a cinizmus ily nyílt megnyilatkozása fölött. — »Férjed tehát nem tudja . . . mondotta félre nézve.

— Talán . . .

— S ha megtudja, mit fogsz csinálni?

— Itt hagyom.

— Mért nem most, — miért csak akkor?

— Most még nincs reá szükség.

— S azt hiszed, hogy Braniczki . . .

— Ej, mit gondolok én Braniczkival! felelte indulatosan az asszony. Azt hiszed, hogy köt valami ehez az emberhez? Semmi, semmi! Tudom, hogy mit gondol rólam, s ő is tudja, hogy megvetem, csak úgy őt, mint férjemet. Egyformák! Megérdemlik egymást, s megérdemelnek engem is. Gyönyörű triász ez a mienk, — egy olyan férj, mint Ádám, egy olyan jó barát mint a gróf s

egy olyan asszony mint én. Szerencsét kívánhatunk egymásnak, lámpással sem lehetne egymáshoz illőbb társaságot összekeresni, mint mi hárman. Halálra kaczagom magamat rajta, ha néha eszembe jut! Oh, kérlek . . . nem voltam válogatós. Braniczki hódolata nem hizeleggetett hiúságomnak. Tartózkodásával se nyert meg, melyet ismeretségünk elején tanusított; nem lehetett panaszom reá, kifogástalanul viselte magát. A mivel megnyert, az csak a pénz.

— Katalin! kiáltotta utálattal a férfi.

Az asszony emelt fővel, lázas ajakkal, hideg mosolylyal tekintett reá. Csupa lehetetlen ellentét, s mégis oly biztos harmoniájával az öntudatnak, mely egyszerre lehütötte Fülöp ingerültségét.

— Csendesesen barátom, csendesesen, — mondá rövid hallgatás után az asszony, — ezt meg is kell érteni, mielőtt elítélnél. Ne értsük félre egymást, — nem akarom védeni a dolgot, csak magyarázni, hogy megértsd. Nőül mentem Adámhoz, mert akkor még tisztességes ember volt, a nélkül hogy szerettem volna. Tetszett, de nem szerettem. Száz házasság közül ilyen mostanában legalább nyolczvan. Férjem családja egykor a leggazdagabb bihari családok közé tartozott, hozzá volt szokva a fényhez, a költekezéshez, szóval minden kényelemhez, a mi a vagyonnal jár. Adósságainak kifizetése után alig maradt hozományomból annyi, hogy egy évig pazarolhassunk, én talán még esz-

telenebbül, mint ő. Az emberek az mondták, hogy én teszem őt tönkre. Hallottam és nem boszantott. Elhallgattam. Higyjék, a mit akarnak. Egy szép reggelen aztán arra ébredtünk, hogy nincs semmink; férjem évi fizetését addig egy hónap alatt elköltöttük, arra tehát nem támaszkodhattunk. Elkövetkezett az adósságcsinálás ideje, azután beállt a szükség, a megaláztatás, a folytonos árverezésre való kilátás... Milyen idő volt ez!... még most is borzadálylyal gondolok reá. Számot vetettem tehát magammal, mit veszthetek? Kiért vagyok jó, kiért nem szabad rosznak lennem? S rájöttem, hogy nem veszthetek semmit, mert nincs kit megtartanom, a sok retteget, s a hitelezők zaklatását pedig már megelégeltem.

— Miért nem fordultál a tantéhoz?

— Egyszer megtettem.

— Mit felelt?

— Segített rajtam, de ez kevés volt; másodszor már nem volt bátorságom, a kényelemről pedig nem tudok lemondani. Szeretem a pompát, az ékszereket, a szép öltözéket, mindent, a mi szóraztat. Ne igyekezz engem se lebeszélni, se megmenteni. Egy boldogtalannal több, vagy kevesebb, — ki tart efféle semmiséget számon?

Fülöp közbevágot.

— És mégis szakítanod kell azzal az emberrel, — mondotta hevesen, — Katalin, az égre! ennyire sülyedni, mint te...

— Sajnálsz?

— Nem, mert nem akarsz megjavulni.

— Senki sem kívánja tőlem. Férjemet ne említsd! Ő a legutolsó.

— Mi kívánjuk.

— Kicsoda? kérdezte szemrehányó, epés hangon a hölgy. A család? A tante, Clermontné, atyád, vagy te? Melyik?

— Én, — felelte az ifju.

— Könnyen beszélsz, — intett fejének gyöngébólintásával az asszony, s Fülöpre emelte tekintetét. Bizonyára azt gondoltad magadban, hogy meg fogsz menteni egy elveszett lelket a menyországnak. Talán egy kis részvét is befolyásolt, — ne mondj ellent, ha máskép van is, — jól esik, ha hihetek benne. Szép szándék, — reád vall, csak azzal nem vagy tisztában, hogy miképpen képezed ezt a megmentést? Azt tanácsolod, hogy szakítsak Braniczkival. Jó tanács, de mit változtat a dolgon? Semmit. Kérlek, ne szakíts félbe! Tudom, hogy oly szörnyüéseket beszélek, melyek tökéletesen elhidegítenek tőlem, de mindent meg kell neked mondanom, mindent... mindent úgy, a mint van... mert azzal a nemes szándékkal jöttél hozzám, hogy megmentes. Tudnod kell tehát mindent szépítés és leplezgetés nélkül. Istenem, hiszen el is tagadhattam volna, s te sohasem jöhettél volna reá, hogy megcsaltalak. Szerafin meglátott, midőn beléptem Braniczki pa-

lotájába, ez azonban csak gyanura elég, bizonyításra nem. Te is megjelenesz Clermontnél, azért én még se gyanusítom őt azzal, hogy veled viszonya van. Nagyon furcsa lenne, ha találkoznék oly ostoba ember, ki azért, mert innen esetleg kimenni lát, bizonyosra állítsa, hogy kedvesem vagy. Ha szakítanék is Braniczkival, nem nyernék semmit.

Félév múlva ott állanék megint, a hol két év előtt; férjemre nem számíthatok, mert elveszett ember, a ki soha ebben az életben többé nem állhat talpra. Így nem vagyok utjában senkinek, nem ártok, csak magamnak, — a ti neveteket nem viselem, s ha jónak látjátok, szakítsatok meg velem minden érintkezést.

Felindulás nélkül, egykedvűen ejtette ki e szavakat, mintha nem magáról, hanem egy közönség harmadik személyről lett volna szó. Fülöpöt ez még inkább megerősítette abban a hitében, hogy a hölgy nem őszinte, s mindaz, a mit mond, azzal a számítással van kigondolva, hogy zavarba hozza, dilemmába csalja, s ezzel mindenkorra visszariassa egy második kísérlettől. — »Iménti megjegyzésed, — felelte lassu hangon, s kezébe vette az asszony kezét, — egészen helyes volt, Katalin, valóban nehéz rád ismerni. De én még sem mondok le a reményről« ...

— Ugyan ne bánts! vágott szavába az asszony, s lehunyta mosolyogva, bágyadtan a szemét. Miért akarsz engem mindenáron megmenteni? Hagy-

jakok elveszni így... Mit nyernétek velem? Azt hiszitek talán, hogy még becsülni tudnám valaha magamat? Nem, nem! Így mélyre még nem süllyedtem...

— Szakítanod kell azzal az emberrel —

— Megteszem, ha akarod.

— Igérd meg, — unszolta Fülöp, — és én hinni fogom.

— Igérem, — felelte a hölgy, s gyorsan kinyitotta a szemét. Egy pillanatig merőn az ifjura függesztette tekintetét, azután így szólt: — Ezzel azonban még nincsen vége. Elkergetem azt az embert, ha jön, de el fogok válni férjemtől is. Egy föltétel alatt, ha ugyan helyén van itt, hogy a bünös szabjon feltételeket egy ily szigorú birónak mint te vagy.

— Mindent megteszek, a mit kívánni fogsz.

— Milyen jó vagy! Nos, várj, megmondom — folytatta szelid gunynyal az asszony, s meggyújtott egy gyufát.. előbb azonban gyujtsd meg a szivarodat, megint nem ég. Hallgass ide, édes Fülöp, — megteszem a mit kívánsz, elhagyom férjemet is, de csak úgy, ha befejezed a lélekmentés művét és beleegyezzel, hogy a társaság pletykája ellen nálad keressek oltalmat. Jó lesz így?

— Nem értelek, Katalin, — tréfa ez?

Az asszony fölnevetett.

— Az! Nagyon! Lásd, milyen egyszerű? Tréfa... valóban semmi más, csak egy kis tréfa. Te is orvos vagy, Fülöp, de te sem veszed be az

orvosságot, a mit rendelsz. Meg akarsz menteni, de csak úgy, ha ez semmi áldozattal nem jár. Mihelyt arról van szó, hogy *igazán* megments és szembe is szállj érettem az emberekkel, az előítéllettel, a vétekekkel, mely az enyém, s a tisztasággal a mely a tied, — meghátrálsz és megütközve, majdnem elhalaványodva mondod: tréfa ez Katalin, nem értelek...

Elhagyta helyét, s lesimitotta mellén öltözékének puha ránczait, melyek kék és ibolya színben csillogtak a lámpafényben. Magas, telt alakja, melytől nem lehetett elvitatni a nőies kellemet, még tökéletesebbnek tetszett a könnyü házi pongyolában, mely tagjainak szépségéből nem rejtett el semmit. — »Bizony így édes Fülöp, — folytatta most már enyelegve, s a karosszékre támaszkodva hintázni kezdte magát, — te sem vállalkozol a mentő rév szerepére, mást sem fogsz találni, a ki e nehéz föladatot elvállalja. Ne törődj tehát velem, ez lesz a legegyszerűbb. Tanácsot néha-néha én is tudok magamnak adni. De mit ér az? Ki hallgat azokra a bizonyos jó tanácsokra? S végre is nem tudtok semmit. A mit az a kiskigyó fecsegett, az lehet igaz is, hazugság is. Gyanusítani könnyü.

— Ott voltál, — láttak... mormogta az ifju.

— Te is megjelensz Clermontnénál.

— Az más!

— Miért volna más? Annyi joggal, mint a.

mennyivel ti gyanakodtok reám, — föltéve, ha nem vallottam volna be neked a magam jó szántából a valóságot, én is gyanakodhatnék reád. Igaz, megtettem, — a tantenak is beszéltem róla, de ezt csak azért tettem, mert nem akarom, hogy nőül vedd Juliát, s ezzel ugyanoly nyomorba kerülj, mint én. Ej, hát legyen ugy! Irigykedtem is reá, — ez az igazság. Nem tagadom, gondoljatok rólam, a mit tetszik. Gyülölöm ezt az »angyal arczu« teremést, mert boldogabb, mint én. Szeret téged és te is szereted őt.

— Mit beszélsz....

— S ha ugy volna is? Ne nézz ily felháborodva reám. Nincs ebben semmi különös, — oly érthető és természetes az egész, hogy még csak nem is érdekes. Egykor mimosának hívtunk, s te magad mondod a Sibilládban, hogy már az ó-kor énekesei is méltán nevezték a szerelmet »érlelő nap«-nak. Ah, édes Fülöp, nincs oly érzékeny mimosa ezen a földön, mely ki ne nyissa kelyhét, ha e nap érlelő csókját szirmai megérezik! Majd meglátod... Meg fogod tagadni te is, hogy igazad van. A szerelmet csak a dicsőség után való beteges vágy fojthatja el, egyéb semmi. Ezt is te mondod s mi szegény teremtések egyelőre ebben is kételkedünk.

Hagyjuk ezt Fülöp. Köszönöm, hogy gondoltál reám, — arról az utról azonban, melyen én haladok, csak ugy van visszatérés —

— Ha a nő becsületes! felelte élesen az ifju és szintén elhagyta helyét. Az asszony száraz mosolylyal hallgatta ezt a kifakadást, s közelebb lépett távozni készülő vendégéhez. Gyöngéden vállára tette a kezét, s így szólt:

— Megérdemelnék egy kis kiméletet, — őszintén meggyóntam mindent, s ez még a gyilkos iránt is enyhébbé szokta változtatni bírása hangulatát. Sokkal gyorsabban haladok a megsemmisülés felé, semhogy jó tanácsokkal meg tudnátok zuhanásomban állítani... De én várni fogok rád, Fülöp. Hátha meg tudsz még menteni engem... Ki tudja... neked minden sikerül, még az is, a mi lehetetlenségnek látszik. Ha tehát egyszer komolyan elhatározod, hogy végre akarod hajtani lelkem megmentésének művét, jöjj el ismét hozzám, és én a te oldalodon, a te oltalmad alatt, szerelmed gyönyörében megtisztulva azzá leszek, a mivé alkotni fogsz. Tekints reám... Nos? Hát várjunk... várjunk...

NYOLCZADIK FEJEZET.

Feliczia tante szalónjának rendes vendégei tizenegy óraker még együtt voltak. A nagy csillár alatt, mely az ünnepélyes benyomást keltő nagy termet nem tudta annyira megvilágítani, hogy antik, művészi értékű faragványai egész szépségökben érvényesülhettek volna, Münszter vitatkozott egy nyugalmazott legfőbb ítélőszéki tekintélylyel, kit a miniszterrel való heves összekoczczanása kényszerített magas tisztségének elhagyására. Az öreg ur frackjának gomblyukában ott fénylett az elmaradhatatlan rendjel, melyet minden egyes alkalommal föl szokott tűzni, ha megsejtette, hogy egykori iskolatársával, egy európai híru egyetemi orvos professzorral is találkozni fog.

Az urak egy része a dohányzóba vonult. Egy bizalmasabb grupp, mely a tante köré csoportosult, minden ékesszólását harciba vitte, hogy a társaság élcelődésének türelmes céltábláját, az öreg Wolff ezredest maradásra bírja. Az öreg ur azonban már szabadkozott. Gömbölyú, jól táplált alakja, eleven mozdulatai, harsogó kaczaja, melyet

a negyedik teremben is meg lehetett hallani, s megjegyzéseinek néha tulságosan is őszinte pointejei nélkülözhetetlenek voltak ebben a társaságban, mely feszesség dolgában bármely osztrák szalónnal bizvást versenyre kelhetett volna. Feliczia tante szalónjában a szivélyes magyar temperamentumnak alig volt némi nyoma. A társaság, melynek férfi tagjai tulnyomó számban az államhivatalok szikkadt levegőjében vesztették el nemcsak tagjaiknak, hanem szellemüknek ruganyosságát is, egy pillanatig sem volt képes megfeledkezni azokról a megkülönböztető vonásokról, melyek a jogászt az orvostól, ezt a katonától és a köztisztviselőtől elválasztották. Valamennyien saját tengelyük körül forogtak, az egymáshoz való simulás legcsekélyebb kísérlete nélkül. Wolff ezredes, a maga éppen nem katonára valló fesztelenségével és a verizmus apostoli hivatása mellett harczoló méltóságos tanácsosné, Fülöp kellemetlen »kollégá«-ja, valóságos oázisok voltak az udvarias tartózkodás e jócskán egyhangu birodalmában, mely szembeszökő tiltakozást fejezett ki a beskatulyázási rendszer hiveinek törekvése ellen.

Clermontné egy fiatal, halavány arczu, szemüveges titkárral beszélgetett, s a tante udvarából kiválva a jobb oldali sarokablaknál foglalt helyet. Egyszerű, habos battiszt öltözéke szorosan simult nyakához, s néhány könnyü ráncczal folyt alá nyulánk természetén. A füleiben csillogó finom opálokon kívül semmi más ékszert nem viselt.

A társaság hozzá volt szokva, hogy a fiatal özvegy, kihez mindnyájan szeretettel és azzal az ösztönszerű tisztelettel közeledtek, mely annyira erőssé és büszkévé szokta tenni a nőt, észrevétlenül vonuljon vissza a maga lakosztályába. A gömbölyű Wolff ezredes tehát majdnem boszusan sugta a méltóságos tanácsosnénak, hogy a halavány arczu, szemüveges gentleman bizonyára utjában van a ház »szőke tündérének.« Ő nagyon szívesen magára vállalná a bomba szerepét, de szerencsétlenségre, nem ismeri közelebbről azt a rövidlátó urat.

— Ne gúnyolódjék, ezredes, a miniszterium kitűnő reményeivel, — felelte nevetve a tanácsosné s annyinyiltsággal fitorította el orrát, hogy az öreg ur is elnevette magát, s karját ajánlotta a hölgynek. Tíz perczig még marad. Ne mondhassák, hogy a győzedelmes hadsereg menekül leghamarabb.

— Ki az a fiatal ember?

— Zentelki Kázmérnak hívják; titkár a férjem alatt. Kitűnő tehetség, ah!.. azok a kitűnő miniszteriális tehetségek . . . folytatta csipős gunynyal, fitymálva a hölgy. Nézze meg, kérem jól. Milyen száraz, vékony, halavány »jelenség.« Sohasem mosolyog. Senkinek nem udvarol. Pontos, mint egy chronometer. Nyolczkor nyit, nyolczkor csuk. Meghajlik fölebbvalói, kiegyenesedik alantasai előtt. Igazi mintája a nagyreményű tisztviselői fajnak. Zentelki Kázmér? Mmh . . . ja so . . . Zentelki tehetséges, komoly, megbízható ember, sokra viszi.

Ezt hallja mindenkitől, s végre ő maga is elhiszi szegény üres fejecske, hogy valóban tehetséges. Annyira meguntam már ezeket a majmokat, hogy rögtön elálmosodom, ha egyik vagy másik véletlenül utamba kerül.

Az ezredes harsogó kaczaja a dohányzóban üldögélő kalabriász kompániát is felvillanyozta. — »Nagyszerű ember« — vélte egy athléta termetű honvéd őrnagy, miközben újra osztott. — »Kivel nyájaskodik?« — »A tanácsosnét vezényeli karján, — pompásan illenek egymáshoz. Az egész társaság figyelmét magukra vonták.« — »Hálások lehetnek érte.« mormogta maga elé elfojtott ásitással egy feltünően intelligens arczu, fehér szegfüvel felfegyverzett fiatal ember, s tovább gibiczelt az őrnagynak. Pontban tizenkét órakor ezt fogja fülébe sugni: »Ferencz, abschlag«. Erre a szóra az őrnagy kijátsza kártyáit, elbucsuzik, s negyedóra mulva már az »Abbazia« kávéház valamelyik asztala mellett szivarozgatnak együtt a rendes piccolo kapucziner mellett.

Clermontné türelmesen hallgatta a titkár ur megjegyzéseit, melyekből ezuttal is kitünt, hogy a *Sibilla* írója a miniszteri bureaúk ifjusága előtt sem örvend tulságos népszerűségnek. Zentelki óvatosan ugyan, de elég érthetően fejezte ki magát. Szerinte mindaz, a mi Fülöp munkájában figyelmet érdemel, egyetlen szóval is kifejezhető, s ez a friseség. A színházi közönség a maga nagy

tömegében sok rokon vonást árul el a gyermekkel, mely a friss kenyeret, a friss játékot, a friss játszótársat ritkán utasítja vissza. Ez volt az eset Fülöp drámájának premiéréjén is. — »Mi érettebb férfiak, jegyezte meg nyomatékkal a titkár, — kiket az élet minden nap arra int, hogy komoly szemmel tekintsünk a komoly dolgokra, hozzá szoktunk a figyelemhez. Higyje el nekem, asszonyom, én behatóan megfigyeltem a hatást, melyet a mű a közönségre gyakorolt és elmondhatom, hogy semmi se kötötte le az érdeklődést, csak a frissesség, a hang üdesége, s a kíváncsiság természetes ingere, mely a szerző személye iránt okvetlen meg szokott nyilatkozni, ha oly szép és előkelő fiatal ember, mint a mi barátunk.«

— A siker állandó maradt, s ez megczáfolja önt, — mondá fejét rázva az özvegy.

— A mű levegőjének és hangjának frissesége nem változott, asszonyom. E kiváló előnyök kedvéért a néző kivételesen megbocsátja a tendenciát, melyet mi, közönség, sohasem fogadhatunk el, mert természetellenesnek tartjuk. — Zentelki összevonta szemöldökét, s szokásos sötét tekintetével nézett egy pillanatig maga elé. — Megnézzük, nem tagadom másodszor is a darabot, folytatta némi gunynyal, de nem kizárólag magáért a darabért, melynek théziséen komoly ember legfőlebb csak mosolyoghat, hanem megnézzük azért, mert egy kitünő előadás mindig gyönyörűség. Jászai Mari asszony talentu-

mának fénye mindnyájunknak őszinte élvezetet szerez, s szívesen megnézzük szerepeikben a többi művésznőket is. Ez a magyarázata, hogy a mű előadásaira a parterre többnyire meg szokott telni.

Wolff ezredes karján a tanácsosné lépett most a titkár ur elé, s barátságos biztató mosollyal üdvözölve Clermontnét, a titkár karjába füzte karját.

— Jó éjt ezredes! intett az öreg urnak, megengedjük, hogy haza vezényelje magát.

— Kezeit csókolom! Meglesz.

— Jöjjön Zentelki, jöjjön! S a tanácsosné ő méltósága magával vonszolta a hódoló mosollyal szolgálatkésznek mutatkozó tehetséges tisztviselőt. Alig engedett neki annyi időt, hogy az őrnagy előtt mélyen meghajtsa magát. Két percz múlva már a terem tulsó sarkában álló gyönyörű pálmák alatt ültek egy kereveten.

— Remek ötlet; hallatlanul ügyes asszony! vélte katonás tulzással az öreg ezredes, s szívélyesen kezét szoritott Clermontnéval.

— Elhagy minket, ezredes ur?

— Szivem még marasztal, gyermekem, hetvenkét évem azonban már megtagadja a szolgálatot. Isten önnel, megyek és elbucsuzom.

Az ősz katona Feliczia tante udvarához sietett, melynek pár percz óta Münszter daliás, férfias alakja volt a központja. A miniszter parlamenti vereségéről beszélt, s ezzel az egész társa-

ságban feltűnést keltett. A jól fegyelmezett hivatalnoki szivek megrezzentek, csak a méltóságos irónő szólt át éles hangon a titkár ur mellől: — »Igaza van, Münszter, a miniszter annyi szamárságot hordott össze, a mennyit még egy tanfelügyelőtől egy kataszteri igazgatótól, sőt még egy királyi tanácsos polgármestertől is rossz néven vennék. Eleget biztattam férjemet, hogy vágja le ő is — elég sok hizelgő vezérczikket irt, míg stréberkedett — valamelyik tisztességes, szókimondó ujságban, ezt a gyáva embert azonban most már korbácscsal sem lehet igazmondásra bírni.«

A társaság diszkrét mosolylyal fogadta a szabadelvű hölgy hasonló erélyes kitöréseit, de nem reagált senki. Ugy vették, mintha semmi sem történt volna.

Clermontné ezalatt átment az ebédlőn, kilépett észrevétlenül a folyosóra, s besietett a magalakosztályába. Szalonjának halványsárga elegans bútorai és apró disztárgyai között, melyekhez egy-egy kedves emlék fűzte a multból, végre levethette azt az álarczot, melyet egész este hordania kellett. Egyedül akart maradni, s ezért még komornáját sem csengette be. Maga gyújtotta meg a masszív bronz gyertyatartóban levő gyertyákat, s a legnagyobb erőfeszítéssel igyekezett rendbe szedni gondolatait, melyek már a tante szalonjában izgatott nyugtalansággal töltötték el. Magának se merte bevallani, hogy mi az, a mi ily szokatlanul nyug-

talanitja. Szerafin látogatását Fülöpnél egy pillanatra sem volt képes elfelejteni, igaz, hogy azóta már több hét is elmúlt és mégis . . . mindig arra a látogatásra gondolt . . . »Mi történik velem?« kérdezte magától majdnem ijedten, s ismét megjelent arcán az a szemérmes vérszín, mely oly kedvessé tudta varázsolni vonásainak nőies finomságát. Eleinte küzdött a szívében megfogamzó gyanu ellen, s lehetetlennek tartotta, hogy oly ember, mint Fülöp, bármily természetű inkorrektiséget követhessen el. Maga elé idézte szavait, meggyőződését, magatartását, számot vetett minden aprósággal, mely gyanuját esetleg megerősíthette volna, de nem talált semmit, a mit támpontul használhatna. S ma mégis egész este az a kínzó sejtelem bántotta, hogy Fülöp valószínűleg azért van egy idő óta sokkal gyakrabban távol a háztól, mint azelőtt, mert Boronkaiékhoz jár. Lehet, hogy ma este is ott volt. Vagy ott, vagy Katalinnál. Föltette magának sokszor a kérdést, hogy miért bántja ez, hisz semmi sem köti az ifjúhoz, ellenkezőleg, a három év óta tartó idegenkedés nem engedett föl, érintkezésük ma is csak szívélyes és udvarias. S megadta magának a választ is: igaz, nem köti hozzá semmi. Fülöp szabad és független, oda megy, a hová akar, s úgy cselekszik, a mint legjobbnak látja. Ha talán megtetszett neki Szera, miért izgatja ez őt, a ki az ifjú szívéből örökre ki van zárva? Gondolnia sem szabad reá, hogy valaha bizalmasabb viszonyba léphessen vele,

— s nyilván Fülöp se gondol erre a lehetőségre, mert ezzel azt az egész hitvallást, melyet a *Sibillá*-ban ékesszólásának minden eréjével, drámairó tehetségének egész tüzes áradásával fölépített, egy csapással döntené romba. Nevetségessé válna önmaga előtt, s ez sokkal elviselhetlenebb, mintha a társaság kárörvendő gúnyjával kellene szembe szálnia. Ezt le tudná győzni, önmagát alig. Az önbecsülésen ejtett csorba megsérti egyuttal az önbizalmat és súlyos teher gyanánt nehezedik az ambíció szárnyalására is. Föltehető e, hogy ily veszélynek, mely pályafutásának irányát egyszerre eldöntené, Fülöp valaha kitehesse magát? Bizonyára nem.

Szera alakja rohamosan nyomult előtérbe. Volt egy időszak, november és december hónapokban, midőn titokban gyakrabban foglalkozott azzal a föltevéssel, hogy Fülöp talán komolyabban érdeklődik kis barátnője, Petrovics Ilka iránt, a kit tréfásan az ő holdjának nevezett el. Az utóbbi két hónap eseményei e titkos föltevést azonban tökéletesen megczáfolták. A dolog annyira valószínűtlen volt, hogy maga Feliczia tante sem gondolt reá, jöllehet februárban, midőn az öreg Petrovics kölcsönét igénybe vette, közelebbről is megismerkedett a leánykával.

Clermontnénak tudomása volt Petrovics második látogatásáról is, mely február vége felé történt. A tante elejtett szavaiból megsejtette, hogy Petrovics másodizben kizárólag leánya miatt ke-

reste fel a tanteot, attól tartva, hogy Fülöp szívélyessége és tréfás enyelgése a jégpályán, melegebb indulatból fakad, s ez gyermekére esetleg végzetes következményekkel fog járni. A tante egy izben fölemlítette az öreg ember aggodalmát Fülöpnek is, s a dolog ezzel be volt fejezve. Az ifju azóta mindössze egyszer találkozott a leánykával, s akkor oly kimért udvariassággal váltott vele néhány közönyös szót, hogy a szegény gyermek meglepetve, zavartan, egy szép kis bűnös félénkségével tekintett rá. »Mivel bánthattam meg?« kérdezte Fülöp távozása után, s elfogultan sütötte le szemeit. Semmivel kedvesem, — felelte a fiatal asszony, s gyöngéden megsimogatta a leányka bánatos arcát, — azt hiszem, rossz kedve van, s ilyenkor nagyon hasonlít egy jégdarabhoz.« — Szerafin egészen más. Tartózkodás nélkül, nyílt bizalmassággal beszélget az ifjuval, — gondtalan felületes, sok tekintetben könnyelmű lényében van bizonyos szeretetre méltó báj, mely ritkán szokta hatását téveszteni. Ugyetlen mozdulatai, szelessége, csinos, telt arcza, s az a cinikus őszinteség, mely szemeiből épp úgy kiragyo, mint szavaiból, nagyon alkalmas arra, hogy a férfiak kedves pajtásra ismerjenek benne, a kivel szemben a tartózkodás és a kimélet természetes korlátai könnyebben tágíthatók. Nem valószínű ugyan, hogy Fülöp ily szempontokat valaha figyelembe vegyen, a lélek szeszélyei és rejtélyes változásai azonban annyira kiismerhetle-

nek, hogy a férfi és a nő között képzelhető bármely viszonyban, — ha kölcsönös vonzalomról van szó, — meglepetésnek nem lehet helye.

Fülöpből, — gondolta magában töprengve Clermontné, — csak annyit láthat, a mennyit mutatni akar, s ez épen nem megnyugtató. Vonzódik-e Szerához, s ha igen, mióta? Eddig semmit sem árult el. Hónapokig nem kereste föl Boronkaiék viola-utczai lakását, s a leány sem jelent meg a Münszter-házban. Titkolóznak? Ez csak úgy volna lehetséges, ha okuk is lenne reá...

— Istenem, de hát mit tartozik ez rám?...
suttogta maga elé, s fáradt mosollyal kelt föl a kerevetről, hogy nyugalomra térjen. Kezébe vette a gyertyát, s megindult hálószozája felé. Bele kel-
lene nyugodnia abba, hogy semmi sem tartozik reá, a mit az ifju tesz, de nem tud erőt venni magán. Érezte, hogy erre képtelen, jóllehet tudta, hogy az a kedves álm, melynek oly szivesen engedte át magát, nem valósulhat. Mindig ezen a hideg, intő hangon beszélt magához, — s őrizte, óvta szivét, nehogy más is megsejtsé titkát és elárulja. Elérte célját. Az utóbbi két hétben már a tante kutató szemeiben sem vette észre a gyanut, mely addig feléje volt irányozva. Nem sejti senki, hogy hiába ismeri azt a mélységet, mely a férfitől elválasztja, a remény hizelgő édessége oly biztató, hogy át tudná vele hidalni a legnagyobb mélységeket.

Hálósobájába érve bezárta az ajtót, leült a kályha mellé, melyben még égett a tűz, s mélázva, szomorú tekintettel nézte a lángokat. Eszébe jutott Katalin. Még mindig félt ettől az asszonytól, — a tiszta lelkek ösztönszerű rettegésével gondolt reá, hogy ez a nő, ha egyébert nem, csak azért, hogy neki fájdalmat okozhasson, hatalmába keríti az ifju szivét és megsemmisíti ő vele őt is...

Miért is gondolt ezekre, miért? »Oh jaj, miért«... rebegte hangosan, s kezeibe rejtette arcját. Könnyei ellepték szemét mialatt egy forró kényszer unszolásának engedve kimondta, a mi ellenállhatatlan erővel tolult ajkaira: »Szeretem, szeretem«... rebegte kétségbeesetten, s egész testében összerázkódva kulcsolta össze kezeit.

... Oly örvény nyílt meg e pillanatban lábai előtt, a melytől szédülve rettent vissza.



VÉGE AZ ELSŐ KÖTETNEK.